

مرآة العرفان و لبّه
شرح رسالة من عرف نفسه فقد عرف ربه

مؤلف

محي الدين ابن عربي

لسان عربي يه شرح
احمد سليمان الطرابلسي الاروادي

لسان توركي يه ترجمه
احمد عوني قونوق

١٣٤١/1922

Hazırlayanlar

Adem Yakar

Duygu Kara

Mine Kara

2022

Önsöz

Muhyiddîn İbn Arabî'nin "Ehadiyyet Risâlesi" olarak da bilinen "Men Arefe Nefsehu Fakad Arefe Rabbehu" isimli risâlesini Ahmed Süleymân El-Trâblusî El-Ervâdî şerh ederek "Mirâtü'l-İrfân Ve Lübbeh Şerhu Risâletün Men Arefe Nefsehu Fakad Arefe Rabbehu" ismini vermiş ve bu şerhi Ahmed Avnî Konuk 1922 yılında Türkçeye çevirmiştir.

Risâle, Atatürk Kitaplığında kayıtlı olan farklı nüshalar karşılaştırılarak çeviri-yazısı yapılmıştır. Esâs alınan nüsha (O.E.83) demirbaşta kayıtlı olan nüshadır. Sayfa sayısı otuz sekiz (38) olup bu nüsha müellif tarafından istinsâh edilmiştir.

Eserin rika halinde ki sayfa numaraları, el yazması nüshayla karşılaştırma yapılırken kolay olması açısından sayfa başlangıcında [٧]،[٨] vb. şeklinde yazılmıştır. Belirtilen sayfa numaraları el yazısıyla olduğundan sayfa uzunlukları matbû' metinde değişiklik gösterebilmektedir.

Eserde herhangi bir sadeleştirme yapılmamış ve benzer kelime kullanımına gidilmemiş olup aslına uygun olarak rika metin matbû' metin haline getirilmiştir. Mürekkebin karışması ve yazıların birbirine girmesi nedeniyle okunamayan kelimeler (...) şeklinde belirtilmiştir.

Dikkatimizden kaçan ve hatamızdan kaynaklanan, yanlış okunmuş kelimeler, kullanılması gereken harf yerine benzer harf (ج،ح) kullanımı vb. hatâlara rastlanılabilir. Bu yanlışlıklar, tesâdüf edildikçe düzeltilecektir.

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد اولسون او ذات اجل و اعلايه كه رسوللرینی توحيد ايله كوندردی. و آنلری اصطفای ایلدی. و مصطفی بی آنلره رسول قیلوب آنک نصرته و آکا ایمانه آنلری دعوت ایتدی. و آنک دینی، آنک علوی و شریعتی ايله عاملین اولان امتنک خلفاسیله تأیید ایلدی كه آنلر، حضرت شیخ اکبر نبیله قدر، جیلاً بعد جیل آنک وارثلریدر.

امدی جناب شیخ اکبر کیزیلرک کلیدینی آچدی و علوم وراثتی، اصحاب ولایتیه اظهار و اهلنک غیرندن رموز و اشارات ايله اخفا ایلدی. بویله اولنجه هر بر عالم تحریر، آنلرک ساحل مجارنده و نوریه مستنیر اولور. جناب شیخ اکبر علم صحیح و کشف صریح صاحبیدر. او حضرت استار عرفانی آچوب حوادث زمان میدانلرنده جولان بیوردی و مستقبده تحدث ایده جک اموردن خبر ویردی. نته کم بلازیاده و لانتقصان بیوردیگی کبی واقع اولدی. و او جمله دن اوله رق ملوک آل عثمانک وجودندن خبر ویردی. و آنلری عنایه صراحة مدح ایلدی. و آنلردن هر برینک مدته و وزیر صدارته رمز و تلویح ايله اشارت ایتدی.

امدی آنلرک مدحی، حسن سیرتلیرینه [۲] و ظاهراً و باطناً آنلرک حق تعالی حضرتلریله اولان صدقیرینه دلیلدر. زیرا حکملرینی او امر شرعییه تطبیق و آثار نبوییه تعظیم آنلرک قواعد اولیه لری جمله سندندر. بویله اولنجه حال، فعللری سببیه ملکلرینک تخلیدینی ایجاب ایتدی. و بو قواعد و امر مفید متممه، سلطان اعظم و سلطان سلاطین العرب و العجم، مولانا ملک الفرید السلطان عبدالمجید حضرتلرینک ظهورینه قدر دوام ایتدی. الله تعالی آنک ایام دولتنی عدل و امن و امان ايله دائم بیورسون. و مدی الزمان سوء قرنائی آندن چویرسین و وزیراسنی و والیرینی عدله و فعل خیراته موفق بیورسون. بفضل سیدنا محمد المصطفی سیدالسادات صلی الله و سلم علیه و علی آله و اصحابه مادامت السموات.

بعده ملک دیانه محتاج بر عبد اولان احمد الاحمدی النقشبندی الخالدى الاکبری ابن سلیمان سترالله تعالی "له کل عیب و غفر له عن کل ذنب و ریب" دیرکه: او حد فضلا و اسعد وزرا و نبلا ویسی پاشا حضرتلری قطب عارف و صاحب لطائف و معارف، سیدم الشیخ محی الدین ابن عربی ذی العلم الوهیبی قدس الله تعالی روحه و نور جدته و خریجه حضرتلرینک (من عرف نفسه فقد عرف ربه) رساله سنی شرح ایتمه می دارالخلافة العلیه ده بندن طلب ایتدی.

امدی رب الاربابه استخاره ایتدم. ایجاب ايله جواب حاصل اولدی. عالم سر و خافینک فیض فضلندن استمداداً آکا باشلادم. و آکا [۳] (مرآت العرفان و لّبه شرح رساله من عرف نفسه فقد عرف ربه) اسمنی قویدم و دیدیم:

حضرت فتاح کریمده خاشع اولان شیخ بیوردی که:

[بسم الله الرحمن الرحيم] بسمله ايله باشلادیلر زیرا بسمله هر بر کتابک مفتاحیدر. و رب الاربابه شکرأ

حمد له ايله ثنا ایدوب بیوردیلر:

[الحمد لله الذي لم يكن قبل وحدانيته قبل] يعني "جنس حمد، وحدانيتك اوكنده، اوک اولميان الله تعالى يه مخصوصدر" اوک، صوڪ ضددير. آنک وجودينک اولی يوقدر، ديمکدر.
 [آلا] يعني "آگاه اول که" فتحيت ايله ادات استفتاحدر.
 [والقبل هو] يعني "اوک دخی اودر" حق تعالينک (هُوَ الْأَوَّلُ) قولندن مأخوذدر.
 [ولم يكن] يعني "اولمادی" و موجود اولمادی ديمکدر.
 [بُعْدُ فِرْدَانِيَّتِهِ] يعني "فردانيتک صوکنده" ذاتنده و صفاتنده و افعالنده آنک وحدانيتی ديمکدر.
 [بُعْدُ إِلَّا وَالبُعْدُ هُوَ] يعني "صوڪ. آگاه اول که صوڪ دخی اودر" حق تعالينک (وَالْآخِرُ) قولندن مأخوذدر.

[كان] يعني "الله تعالى موجوددر"

[ولا قبل معه] يعني "آنکله برابر اوک يوقدر" قبلية ايله وصف اولندی.
 [ولا بعد معه] يعني "آنکله برابر صوڪ يوقدر" بعديت ايله وصف اولنور.
 [ولا قرب] يعني "قرب يوقدر" اقربيت ايله وصف اولنور.
 [ولا بعد] يعني "بعد يوقدر" بانک ضمی و عينک سکونيله قربک ضددير. ابعديت ايله توصيف اولنور، ديمکدر.

[ولا كيف] يعني [٤] "كيف يوقدر" كيف كلمه سی کندوسنده احوالدين افتفهام واقع اولان بر اسم مبهم غير متمکندر.

[ولا اين] يعني "اين ده يوقدر" اين كلمه سی زماندن سؤالدر. احوال زمان اولمامسی حيشيتندن هر ايكيسنی ده نفی ايتدی.

[ولا حين ولا اوان ولا وقت ولا زمان ولا فوق] يعني "حين و اوان و وقت و زمان و اوست دخی يوقدر" آنکله برابر موجود اوله رق.

[ولا تحت] يعني "آلت ده يوقدر" حدود ايله وصف اولنور.

[ولا كون] يعني "كون دخی يوقدر" آنکله برابر موجود يوقدر؛ بلکه موجود آنجق اودر.

[ولا مكان] يعني "مكان دخی يوقدر" امکنه جنسندن.

[و هو الان كماكان] يعني "و حق تعالى شمديکی حالده دخی اويله جه موجوددر" سيدالاکوانک (ان الله كان ولا شئ معه و هو الان على ما عليه كان) قولی موجبجه.

[هو الواحد بلا وحدانية] يعني "حق تعالى وحدانيت اولمقسزين واحددر" قبل الخلق صفات و اسما و نسب تعيناتینی تعداد ابدنک انتخاسی اعتباريله بالذات منفرددر، ديمکدر.

[وهو الفرد بلا فردانية] یعنی "حق تعالی تکلك اولمقسزین تکدر" کذالك آنی وصف ایدنک وجودندن

اول فرددر، دیمکدر.

[لیس مرکباً من الاسم والمسّمی] یعنی "حق تعالی اسم و صاحب اسمندن مرکب اولمدی" اگر مرکب

اولایدی حادث اولور ایدی. بوندن منزهدر. بلکه اسمی ذکر ایدر و مسمایى مراد ایلرز.

[فان اسمه هو و مسماه هو] یعنی "حق تعالینک اسمی ذات علیه سیدر. و مسماسی ده [۵] ذات

شریفدر" قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى " قولندن مأخوذاً ذات علیه سیدر، دیمکدر.

[فلا اسم غیره] یعنی "زیرا اسم آنک غیرى دکلدر" بلکه اسم آنجق اودر، دیمکدر. بو محققین اوزرینه

جاری اولان شیدر و او اسم، (لا اله الا الله محمد رسول الله) دین کمیسه نك کفرینی مستلزم اولماق ایچون، عین

مسمادر. اسم، مسمانک غیرى اولدیغی وقت، ذات مقدسه نك غیرینه وحدانیت ایله و ذات مطهره نك غیرینه

رسالتله اقرار ایتمش اولور. و علمانک بعضیسی توقف ایتدی؛ چونکه سلف، اسم و مسما و صفت و موصوف

و تلاوت و متلو حقلرنده سوز سویلدیلر. زیرا بو محل مزاللق اقدامدر. غیرک ضالته دوشمسندن خزر اولنور. و

علماء اعلامک بعضیسی تفصیل ایدوب اسماء شریفه بی درت قسمه تقسیم ایتدی: برنجیسی اسماء ذاتدر که آکا

هی هو دیرلر. ایکنجیسی اسماء صفاتدر که آکا هی هو ولا هی غیره دینمز. اوچنجیسی اسماء تنزیهیدر، او ده

قدوس و امثالی کبی تقدیس مطلقه دلالت ایدن شیدر. دردنجیسی اسماء افعالدر. او دخی خلق و رزق کبی فعل

اوزرینه تسمیه به دلالت ایدن شیدر. محققینک بر قسمی، کندوسنده اشتقاق واقع اولان شیده کی معنا بر تک اسمده

اولدیغنه نظر ایتدیلر. زیرا اسم مسانک عینیدر. اگر آنک غیرى اولایدی؛ (لا اله الا الله الخالق) دین کمیسه نك

کفری لازم کلیددی. امدی اسم، مسمانک غیرى اولمادیغی متعین اولدی.

[ولا غیره] یعنی "و حق اسمنک غیرى دکلدر" موجودات اوچ اولمق اعتباریله اسمک غیرى [۶] دکلدر،

دیمکدر که آنلرده الله تعالینک ذاتی و صفاتی و صفاتنک صفاتیدر. و صفاتنک صفاتی آنک مخلوقاتیدر. زیرا

قدرت، مقدورک و علم، معلومک ایجادینى اقتضا ایدر. و واحد اولک صفاتی ده بونک کبیدر. زیرا آنلر تعطیل

قبول ایتمز. و بو محل، اسرار محبین موجودینک کشفنه محتاجدر. چونکه آنلر، کندیلرندن هر برینک طور قلبنه، رفیع

الدرجاتک بارقات انوارینک اشعه سندن وارد اولن شیئک شدتی سببيله ندهش اولوب بو اسرارک کتمنه طاقت

کتیره مزلر. زیرا کیم که بر شیئ چوق سورسه، آنک ذکرینی اکثر ایدر. و بر کمیسه محبوب اولمادقجه محب اولماز.

حق تعالی (يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ) بیوردی. بناءً علیه آنک حبی، احباب مکرمیننک (رضی الله عنهم اجمعین) حبندن اولدی.

امدی واردات ورود ایتدیکی وقت، عارف آنلری عبارات صریحه ایله تکلم ایدر. صاحب غفلات آکا

انکار ایلر. آنلر اعمی ایله بصیر کبیدرلر. زیرا اعما کونی ظلام کورور؛ بصیر ایسه، انوار و محاسنی کوروب هیامانی

آرتار. امدی عارف، مشهودات بصریه سی حسبيله تکلم ایتدیکی وقت، اعما بو مشهودات عالییه بی رد و

انکار ایدر. اگر اعما عقل سیدید صاحبی اولورسه، بصیرت صاحبی بصیر اولدیغی ایچنو بصر حدیديله کورن

کمیسه نك قولنی تسلیم ایدر. و عارف سریره میزه صاحبیدر. ورود وارداتدن ناشی بعضاً قلبی انشاد ایله بعضاً

سبک عباراتده کلام مسجع ایله اراحه ایدر. و بو حضرات قدسیه نك تجلیسی حسبیله واقع اولور. اولکیسی حضرت فردیه درکه [۷] بو حضرت (ان الله كان ولا شیء معه وهو الان على ما علیه کان) در. یعنی "الله تعالی موجود ایدی. آنکله برابر بر شی یوق ایدی و او شمدیکی حال ده دخی بولندیگی حال اوزره در" دیمکدر. ایکنجیسی حضرت مقیتدر که بو حضرت دخی (وَهُوَ مَعَكُمْ أَئِنَّ مَا كُنْتُمْ) در. یعنی "نره ده اولور ایسه کر او سزک ایله برابر در" دیمکدر. اوچنجیسی حضرت و ترتبدرکه بو حضرت، مخلوقاتک فنا سندن صوکره حق صبحانه حضرتلرینک (لَمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ) قولی عندنده ثابتدر.

معلوم اولسون که عرفاء قدس الله اسرارهم حضراتنک قواعدی کتاب عزیزه و سنت نبویه یه مبنیدر. اهل سنت علماسنک ذکر ایتدیکلری قاعده کلیه، ظاهرینه حمل اولنان نصوصدن عبارتدر. و سیدالاکوان بیوردی که (ان الله كان ولا شیء معه وهو الان على ما علیه کان) یعنی "اکوانی خلقدن مقدم موجود اولوب کندوسیله برابر بر شی موجود اولدیگی کبی شمدیکی حالده دخی موجود اولوب آنکله برابر بر شی یوقدر، دیمکدر. زیرا آنلرک قواعد شریفه لری اعتباریه بو موجودات حادث منجه اعراض کبیدر. چونکه آنلر نفسلریله قائم دکلدلرلر. بناء علیه آنلری اقامه ایدن و آنلری تحریک و تسکین ایلین الله تعالیدر که آکا رجوع اولنور. نته کم حق تعالی (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) بیورر. حق تعالی اکوانک محرکی اولنجه مخلوقاتک و فعللرینک خالق ی اولمش اولور.

امدی مخلوقات دلکرك آلتی کبی اولور. دلکر کسر ایله یونتار و دستره ایله بیچر. بو آلته دلکرك افعالنندن بر فعل نسبت اولنماز. بناء علیه کسر صندیگی ویا منجور معلومندن بر شیئی یاپدی دینه مز. بلکه فعل، کسره و دستره یه دکل [۸] بحسب الظاهر دلکره اسناد اولنور.

معلومک اولسون که صاحب مفاخر اولان مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمز، اصحابنک بعضیسنه شریعت و علم ظاهر ایله ختاب بیوردی. و آنلردن صدیق اکبر و مدینه علم افخرک بابی اولان حضرت علی کبی هر بر عالم ماهرده حقیقت ایله رمز ایله دی. و حضرت صدیق حسنده کندوسنه ثانی اولمیانک حسبیله اشتغالندن ناشی، علوم حقیقیه نك وراثتی حضرت علییه انتقال ایلدی. حضرت صدیق (ما رابت شیباً الا و رایت الله قبله) یعنی " بر شی کورمدم الا که اولان الله تعالی بی کوردم" بیوردی و حضرت علی رضی الله عنه دضی (لم اعبد رباً لم اره) یعنی "کورمدیکم ربه طاپمام" بویردی. و حضرت شیخ اکبر حضرت علیدن علمه و آنده ظاهر اولان سره توارث ایتدی. بناء علیه بشرک فهمندن عاجز اولدیگی توحید حقیقی ایله تکلم ایلدی. و بو رساله نك آخرنده (والو اصل تکفیه الا اشاره) قولنه قدر ذکر ایلدیگی عبارات، آنک اولنده مقدمه کبی اولمق مناسب اولور. بیوررلرکه (و ان سائل وقال انت تثبت الله وتنفي كل شیء فما هذه الا شیء التي تراها) یعنی "اگر بر سائل سؤال ایدوب دیسه که سن هر شی نفی ایدوب اللهی اثبات ایلدک. امدی بو کوردیکک اشیا نه در؟"

جناب شیخ رضی الله عنه آنک بو قولنه جواب اوله رق بیوررکه (فالجواب قلت في هذه المقالات مع من لا يرى سوى الله شيئاً ومن يرى شيئاً سوى الله فليس لنا معه جواب ولا سؤال فانه لا يرى غير ما يدي و من عرف نفه لا يرى غير الله و من لم يعرف نفسه لا يرى الله تعالى وكل بما فيه الى... الخ) یعنی "جواب اوله رق دیرم که بو

مقالات، بر شیء حَقْکِ غیری کورمین کیمسه به در. و بر شیء حَقْکِ غیری [۹] کورن کیمسه به بزم ایچون جواب و سؤال اولمدی. زیرا او کیمسه کوردیکی شیئک غیری کورمز. و نفسنی بیلن کیمسه، وجودده اللهک غیری کورمز. و نفسنی بیلمین کیمسه الله تعالی حضرتلرینی کورمز. و هر بر قاب ایچنده اولان شی ترشح ایدر... الخ" بن دیرم که غیر واصل اولان کیمسه، بو تمهید حیثیتله سکا تمهید ایتدی کمز صریح عباره ایله ده آکلاماز. بویله اولنجه بز، مقام اسما صاحبی اولان شیخ اکبرک قولنه رجوع ایده لم:

[ولهذا هو الاسم والمسمى] یعنی "و بونک ایچون، اسم و مسماده اودر" اسم آنک غیری دکدر، دیمکدر. اسم ایله مراد ذاتدر.

[هو الاول] یعنی "او، اولدر" آنک وجودینک افتتاحی یوقدر، دیمکدر.

[بلا اولیة] یعنی "اولیت اولمقسزین" اولیت وصفی اولمقسزین، دیمکدر.

[هو الاخر] یعنی "او، آخردر" آنک قدمک ثبوتندن استحاله عدمندن ناشی وجودینک اختتامی یوقدر، دیمکدر.

[بلا آخریة] یعنی "آخریت اولمقسزین" آخریتک وجودی اولمقسزین، دیمکدر.

[هو الظاهر] یعنی "او، ظاهردر" ربوبیتی واضحدر، دیمکدر.

[بلا ظاهریه] یعنی "ظاهریت اولمقسزین" وصف ظهور اولمقسزین، دیمکدر.

[هو الباطن] یعنی "او، باطندر" اوهام و کیفیتندن محتجدر، دیمکدر.

[بلا باطنیة] یعنی "باطنیت اولمقسزین" وصف بطون اولمقسزین، دیمکدر. جناب شیخ اکبر رضی الله عنه

بو ترتیبده سائلک جوابی حقنده صلی الله علیه و سلم افندمزک بیان بیوردیغی مرتبه عمایه اشارت [۱۰] ایلدی. او سائل دخی ابوزر بن العقیلی رضی الله عنهدر که (یا رسول الله این کان رنبا قبل ان یخلق) یعنی "رمز خلق مخلوقدن مقدم زده ایدی؟" دیه صوردم (کان فی عماء ما تحته هواء وما فوقه هواء وخلق عرشه علی الماء) یعنی "آلتنده و اوستنده هوا اولمیان عماده ایدی و عرشنی صو اوزرنده خلق ایلدی، بیوردی" دیدی. شعرانی قدس سره "ما) الندی معناسنه اولان موصوله دکل، نافیه در. بناءً علیه عماء حق تعالینک خلقندن تجزی ایلدیکی اولکی مرتبه در. و سیدم عبدالکریم جیلی بیوردی که عماء ایچون نسبت فوقیت یوقدر؛ فوقندن مراد کمالات الهیه در. و نسبت تحتیت دخی یوقدر؛ تحتیتندن مراد، اوصاف خلقیه در. بویله اولنجه عماء ایچون فوق و تحت یوقدر. بو ایکی تقدیرجه (ما) لفظی نافیه در." بیوردی.

امدی ذات الهیه نک دخی من حیث هی کذالك وصفی و اسمی و رسمی یوقدر. یعنی آندن صادر اولان بر اثر یوقدر. آنجق آندن کتاب و سنتده اسماء و صفاتندن وارد اولان شی و کندوسنه نسبت اولنان آثار وارد. امدی بز صفات ایچون اسماء جامعه ایله مسماء اولان و اسماسی و صفاتی اعتباریله کندوسندن افعال صادر اولان ذاته اعتقاد ایتدک. جمیع آثار کونیه، بلا استشکال ولا استفسار، احکام شرع محمدیه ظاهراً و باطناً مجرد ایمان و

تسلیمدر. زیرا آنلرک معرفتی، بر صفتله تعینات و جوهدن بر وجه ایله ممکن اولماز. و تعیناتک اولی، کون و عین المادیغی ثابتدر. آنک کندی ذاته علمیدر.

[هو وجود الحرف الاول] یعنی "او، اول [۱۱] حرفنک وجودیدر" ذات احدیهیه اشارت اولنان الف دیمکدر. یعنی ازل آزالده اشیانک اولی اولان من حیث هو حق تعالی حضرتلیدر.

[سر الاول] یعنی "حق سر اولدر" او، توجه ایجادی عندنده جانب حقدن هر بر شیئه مخصوص بولنان شیدر. حق تعالینک (إِذَا أَرَدْنَا أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) قولیه آکا اشارت اولنور. و ایشته بونک ایچون حقی، آنجق حق بیلیر. و حقی آنجق حق سور و حقی آنجق حق طلب ایدر، دینلدی. زیرا آنجق بو سر، طالب حقدن و آکا محبدر. و آنی عارفدر. نته کم مقام حبی صاحبی مصطفی صلی الله علیه و سلم (عرفت ربی بریبی) یعنی "ربمی ربم ایله بیلدم" بیوردی.

[و هو وجود الحرف الاخر] یعنی "او، آخر حرفنک وجودیدر" آخره اشارت اولنان الفدرکه آنک نهایتی یوقدر، دیمکدر.

[سر الاخر] یعنی "او، سر آخردر" ابدئ سرمدی اولان سردر، دیمکدر.

[و هو وجود حروف الظاهر] یعنی "و او ظاهر حرفلرینک وجودیدر" بو اسم شریف دیمکدر. زیرا آنک اسمی کندی ذاتیدر.

[و هو وجود حروف الباطن] یعنی "او، باطن حرفلرینک ده وجودیدر" حضرت شیخ اکبر قدس سره، حق سبحانه حضرتلرینک (وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا) قولی ولایتله احاطه کلیه یه اشارت ایچون، بو اسماء شریفه بیننی ترتیب ایلدی. و بونده بر سر واردرکه کشف اولنماز؛ زوق ایدن بیلیر.

[فلا اول ولا آخر ولا ظاهر ولا باطن الا هو] یعنی "اول و آخر و ظاهر و باطن، آنجق حقدن" حق تعالینک (هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ) قولندن مأخوزدر.

[بلا سریان هذه الحروف في وجوده ، وبلا سریان وجوده في هذه الا حرف] یعنی "آنک وجودنده بو حرفلرک سریان و بو حرفلرده ده آنک وجودینک سریان اولمقسزین" [۱۲] زیرا حق تعالی کندیسنه بر شیئک حلولندن و آنک بر شیئه حلولندن منزهدر.

[فافهم هذا لثلا تقع في غلط الحلولية] یعنی "حلولیه طائفه سنک غلطنه دوشمامک ایچون بو بیانی آیو آکلا" که آنلر الله تعالی حضرتلرینک حوادته حلول ایتدیکنی زعم ایدرلر. ممالک الممالک بوندن منزهدر.

[لا هو في شيء] یعنی "آنده بر شی یوقدر" که آکا حلول ایده.

[ولا شيء فيه] یعنی "او بر شیده دکلدن" که حلول ایده.

[لا داخلاً] یعنی "او شیده داخل دکلدن"

[ولا خارجاً] یعنی "او شیدک خارج دکلدن" طوغمادی و طوغورمادی

[ينبغي ان تعرفه بهذه الصفة] يعنى " و حقى بو صفت ايله بيلمك لازمدر " نفسنى او صفت ايله وصف ايلدى.

[لا بالعلم] يعنى "حق علم ايله بيلينر" و مثلاً اولاً صفات علم ظاهرى ايله بيلينر.

[ولا بالقول] يعنى "قول ايله ده بيلنمز" علم كلامده اولان مقول ديمكدر. زيرا علم كلام، حقه عدم وصولدن ناشى، آكا استدلالدن عبارتدر.

[ولا بالفهم] يعنى "فهم ايله ده بيلنمز" عقل ايله ديمكدر.

[ولا بالوهم] يعنى "وهم ايله ده بيلنمز" زيرا وهم مهالكه دوشورر. و هر نه شى كه قلبكه خطور ايده؛ الله تعالى آنك خلافيدر.

[ولا بالחסن] يعنى "حسن ايله ده بيلنمز" زيرا حق تعالى حواس ايله بيلنمكدن منزهدر.

[ولا بالعين، الظاهر] يعنى "ظاهر كوزى ايله بيلنمز" زيرا حق تعالى حوادثك رؤيتندن منزه اولوب جمال باهر صاحبيدر.

[ولا بالعين الباطن] يعنى "عين باطن ايله ده بيلنمز" كشف ايله و فراست ايله و اسرار ايله ديمكدر.

[ولا بالادراك] يعنى "ادراك ايله ده بيلنمز" ادراك آكلاماق ديمكدر. (مشى حتى ادركه) [۱۳] (عاشى حتى ادرك زمانه) و (ادركه ببصره) دينوركه آكا يتشنجيه قدر يورودى و آنك زمانه يتشنجيه قدر ياشادى و كوزيله كوردى، ديمكدر. بونلرك جمله سى الله تعالى حقنده مستحيلدر.

[لا يراه إلا هو] يعنى "حقى، آنجق حق كوردى" بلكه حق كندى كمال ذاتى و انسنى كندى كوردى.

[ولا يدركه إلا هو] يعنى "حقى، آنجق حق ادراك ايدر" بلكه او، جلال قدسنى كندى ادراك ايلر.

[ولا يعلمه] يعنى "و آنى بيلمز" حقك ذاتى بيلمز، ديمكدر.

[إلا هو بنفسه، يرى نفسه وبنفسه يعرف نفسه] يعنى "الا كه كندى بيلير و كندى ذاتى، كندى ذاتيله كورور و كندى ذاتى ايله عارف اولور" امدى الله تعالى بى عارف اولان كميسه مصطفى صلى الله عليه و سلمك (عرفت ربي برى) قول شريفى موجبجه، مربي بى الله ايله عارف اولور.

[لا يراه أحد غير] يعنى "حقى حقك غيرى بر كميسه كورمز" لن ترانى قول شريفى موجبجه. امدى بو قول، مصطفى المختار عليه اسلامدن غيرى هر بر مخلوق ايچون عامدر.

[ولا يدركه احد غير] يعنى "حقى حقك غيرى بر كميسه ادراك ايلمز" (لَأُتَدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ) آيت كريمه سى موجبجه.

[حجابيه وحدانيته] يعنى "حقك حجابى، آنك وحدانيتيدر" وحدانيت آيننيك سلييدر و اسم محققين عندنده مسمانك عينيدر. و صفت، عين موصوفدر. بويله اولنجه كندى ذاتى كندى ذاتى ايله حجابله مش اولور.

[لا يحجه شيء غير] یعنی "حقى حقى غيرى بر شى حجابلاماز" زیرا آنى كندينك غيرى بر شى حجابلامش اولسه، او شى آنك قاهرى اولور ايدى. بو ايسه مستحيلدر. و حق سبحانه بيورر: (و هوالقاهر فوق عباده) [١٤]

[حجابه وجوده] یعنی "حقك حجابى، كندى وجوديدر" معلوم اولسون كه محقق وجود، موجودك عينيدر. امدى او

[يستر وجوده بوحدانيته] یعنی "وجودينى كندى وحدانيتى ايله ستر ايدر" ذاتنى ذاتى ايله ستر ايدر، ديمكدر.

[بلا كيفية] یعنی "كيفية اولقسزين" هيئت محسوسه و حالت مخصوص اولقسزين ديمكدر.

[لا يراه أحد غيره] یعنی "حقى، حقى غيرى بر كميسه كورمز" اكر دينيلورسه كه ماسبقله برابر بو عباره بى حضرت شيخ تكرر ايتدى. بونك فائدهسى نهدر؟ ديرم كه اولاً ذكرى رويت عوامك نفى و ثانياً اعادهسى ودياده رؤيت خواصك نفى ايچوندر ولكن حق تعالينك (إِلَى رَجْهَا نَاطِرَةٌ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ) قول شريفى موجبنجه مؤمنين و مؤمنات آنى جنتده كورورلر. و بونك سببى بودر كه محقق الله تعالى آنلره حيات ابدية بخش ايلر كه آندن سوكره فنا يوقدر. ايشته بونك ايچوندر كه اهل جنتك بعضيلرينه مكتوب ايرسال بيورديغى وقت الله تعالى بزى آنك اهلندن قيلسون. آنده (من الحى القيوم الى الحى القيوم) یعنی (بو مكتوب حى القيومدن حى القيومهدر) بازار. و بو حق سبحانه و تعالى جانبندن اهل جنت ايچون تشريف و جنتده هيچ بر كيمسه نك فانى اولماديغنى بونكله تبشيردر.

[لا نبى مرسل] یعنی "نبى مرسل ده حقى كورمز" آنجق انبيانك سيدى اولان مصطفى افضل على السلام كوردى. امدى او، نظرى ايكى عين باصره سنى خرق ايتمك صورتيله عين البصيرتى ايله كوردى و ايشته بو سبيله، عين بصيرتى ايله كورر دينيلر قولى ايله ايكى عين بصيره سى ايله كوردى دينيلر قولى آراسنى جمع ايتمك صحيح اولدى. و ابن فارض قدس سره قصيره نائيته سنده، بو مقام شريفك بحرينه دالمق ايچون سيره [١٥] لسان جمع ايله محرض اولديغى حالده، مقام احمديدن حكايه ايدر. و او بجره دالمق، ملك لطيفك مقام مشاهده سيدر، اوده مشاهده حقيقه نك ظليدر كه افضل بريه اولان مصطفى عليه اسلامه حاصل اولدى و نفس ذكبه صاحبه اولان موساى كلیم آندن منع اولندى و شيخ مشاراليه بوكا اشاره بيورر:

ودونك بحر اخضته وقف الاولى** بسا حله صونالموضع حرمتى

و دونك یعنی اى مسترشد، بجره دالمق ايله رشديكى اخز ايله. بو اويله بر بجردر كه بو مقامدن صاحبنه تبعيت ايله بن آكا دالم. و بو اويله بر مقامدر كه عارفردن سابقين اولانلر اونلر ك ساحلنده طورديلر و آنك صاحبه اولان مصطفى على السلامك حرمتنى صيانة جنتده دالماديلر. و بونك ايچون ابن فارض حضرتلرى بيوردى:

ولا تقر بوا مال اليتيم اشاره** لكف يد صدت له اذلقت

بیت سابقده کی بحر ایله رؤیت حقی مراد ایلدی و (ولا تقر بوا مال الیتیم) قولی ایلهده لن ترانی قولیله موسای کلیمک منع اولندیغی بو رؤیتی مراد ایتدی، آنکله حضرت حقه قریب اولان مصطفی علیه السلام اختصاص ایلدی. و آنک ظللی او حضرتک اتباع و عزتنه حاصل اولدی. و خبرده وارد اولدی که موسی علیه السلام بیهوشلقدن افاقت بولدقده، آکا بو سکا مخصوص دکلدرد، بو سندن صوکره کله جک اولان یتیمه خاصدر، دینلدی. موسی علیه السلام تصدیق ایدرک دیدی که نفسک ایچون ارتفا ایلدیکنک و مقامک اعلاسنه مختص قیلدیغک کیمسه دن غیری بر احدک سکا وصولندن سنی تنزیه ایدرم. بنم ایچون اولیان شیئی تصدی ایتدیکنمدن طولایی تائب اولدم. و بو مقام علوک محمد علیه الصلاة و السلام تخصیصنه ایمان ایدنلرک برنجیسی بنم و حق تعالی او حضرتی یتیمه بیوردی. نته کم (الم حیدک یتیمأ فاوی) [۱۶] بیورر.

[ولا ولی کامل، ولا مَلَكٌ مَقْرَبٌ یعرفه] یعنی "ولی کامل و ملک مقرب دخی حقی بیلمز" معنای صفاتی جهتندن دکل، حقیقت ذاتی جهتندن دیمکدر. و حق تعالینک (اِیْمَا تُؤَلُّوْا فَهَمَّ وَجْهَ اللّٰهِ) قولی، مذهب صوفیهیه مختص اولان اشارت باطنیهدر.

بیت

نظرت الی الوجه الذی الکل هالک ** سوی وجهه والوجه ماهو مهیم
فظنو ابانی ناظر فی رجو ههم ** عیون لهم عماشاهره عموا
أترك وجهها بالحسن مثرفاً ** وانظر وجهاً حشوه القیح والدم

ترجمه

معلوم اولسون که مکاشفین اولان اهل مشاهده ایچون توحیدده، مذهب متکلمینه مخالف اولهرق بر مذهب خاص واردر. آنلرک اعمالی باطنی و شریعتلری، شریعت اسلامیهنک باطیندر. و آنلردن بریسی اولان ابن فارض حضرتلری بیوردی:

منتحك علما انی ترد کشفه فرد ** سبیلی و اشرع فی اتباع شریعتی

یعنی ای سالک، سکا بر علم ویردم که او ده ملک دیانک توحیدی علمیدر. اگر سن معاینه و وجدان طریقیه آنک کشفنی ایسترسهک، ایسته دیکک شیئی نائل اولمق ایچون بنم شریعت باطنیه و طریقه تابع اول، او حالده سن، فضل و جاه صاحبی اولان رسولنه خطاباً حق تعالینک (قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحِبُّكُمُ اللّٰهُ) قولیله مدلول علیه بولنان مقام احمدی حقیقی یه سیرده بنم رفیق اولورسک. امدی آکا اتباع ایچون ایکی طریق واردر. بریسی طریقت ظاهر در که [۱۷] اوده لسان عموم ایله کندیسيله مخاطب اولان شریعت ظاهریهدر. ایکنجیسی طریقت باطنیهدر که لسان خصوصی ایله آنکله مخاطب بولنان باطن شریعتدر و ایکی طریقتک دلیلی ده آیات قرآنیه و سنت نبویهدندر و هیچ بر کمیسه ایکنجی طریق حقیقته واصل اولماز؛ الاکه شریعت اول طریقتک قطعندن صوکره واصل اولور. امدی حقیقت شریعتک باطیندر. و باطن شیئه وصول، آنجق او شیئک ظاهرینی خرق ایتدکدن صوکره ممکن اولور. اهل باطن، فاپودن حضرته داخل اولان احبابدر. آنلرک مشربی حی القیومک

مشاهده سیدرکه او حی قیوم، جمع فیوضات و علومک مصدریدر. آنلردن هر برینک علمده رتبه عظمی یه بلوغی صادق اولور. نته کم حق تعالی، (وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا) قولیه آنلرک بعضیلرندن خبر ویردی. امدی چشمه حقیقتدن ایچمینلر، آنلردن معدود دکلدلر. بونده قائل بیوردی:

فنبع صدی من شراب نعبه** لدی فدعنی من سراب بقیعه

(صَدَاءُ) بالدن ده لذیز اولان طاتلی صودر. عربلر آنک عزوبتیه ضرب مثل ایراد ایدرلرده (ما و ولا کصداء) یعنی صودر و صداء کبی دکلدلر، دیرلر. اهل باطن حقیقتیک شربنی بو چشمندن شربه تشبیه ایتدی. و اهل ظاهرک شربنی ده سرابدن اولان شربه تشبیه ایلدی که او سراب صویه بکرز؛ حالبوکه صو دکلدلر. بعدی متسع اولان ارضنده ظاهر اولور. و حق تعالی حضرتلری (وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَاهُمْ كَسْرَابٍ بِقَيْعَةٍ يَخْسَبُهُ الظَّمَانُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا) قولیه عمل کفاری آکا تشبیه بیوردی. معنای بیت بودرکه منبع عین حقیقت چشمه صدائه بکرز. او صدائک نفع یعنی چشمه سی بنم عندمدهدر. یعنی قلبمدهدر. امدی کنیش ارضمدن بر محله ظاهر اولان سرابه مشابه اهل ظاهرک عقائدندن بنی ترک ایت که او سراب صویه بکرز و صو دکلدلر. و صاحب کمال اولان شیخ اکبر رضی الله عنه [۱۸۸] اهل باطنک عقائدینی تصریح ایدوب بیورلر که؛

[نبیه هو ورسوله هو رسالته هو وکلامه هو أرسل نفسه من نفسه بنفسه إلى نفسه] یعنی "حقک

نبیسی کندی ذاتیدر و رسولی کندی ذاتیدر و رسالتی ده کندی ذاتیدر و کلامی ده کندی ذاتیدر. کندی ذاتی، کندی ذاتیه، کندی ذاتندن، کندی ذاته کوندردی" شیخ رضی الله عنهمک (نبیه هو) قولی، حق تعالینک (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) قولی موجبجه منبی آنجق حقدر، دیمک اولور. امدی خلقه انباء ایدن یعنی الله تعالیدن آنک ذاتی و فعلنی آنلره خبر ویرن نبی، آنک رینک افالندن بر فعلدر. نته کم حق تعالی بیورر. (فَلَمْ تَفْتَلَوْهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى). (و رسوله هو) رسولی او حلق ایتدی و رسالتی او ابلاغ ایلدی، دیمکدر. (و کلامه هو) یعنی آنک کلامی کندیسی اولوب آنکله تکلم ایلدی و او کلامی تبلیغ ایدن آنجق اودر. زیرا مخلوق اچون فعل ثابت دکلدلر؛ بلکه فعل آنجق حقدر. بویله اولنجه رسوله حاصل اولان ارسال حقیقتده حقک ذاتندن اولور. چونکه رسول و آنک فعلی، حق سبحانه حضرتلرینک افعالندن بر فعلدر. او آنجق کندی ذاته مبلغدر. زیرا رسول آلت کبیدر. و حضرت شیخ اکبر (الی نفسه) قولنک معناسی ده بودرکه اجابت دعوتله مطالب اولانلری و آنلرک فعلنی خلق ایدن آنجق حقدر. بونلرک جمله سی آلت کبی اولور. و فاعل آنجق حقدر، آنک غیری دکلدلر. اگر دینورسه که بوندن هیچ بر کمیسه یه فعل اسنادی لازم کلمز. امدی نه دن طولایی حق کافرلری تعذیب ایدر؟ اگر آنلرک هدایتلرینی مراد ایده ایدی؛ آنلر مهتدی اولورلر ایدی؛ بونک جوابی حق تعالینک (لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ) قولیدر. زیرا او مالکدر و مالک کندی ملکنده کیف مایشاء تصرف ایدر. نته کم بر انسانک ایکی لباسی اولسه، برینی بیرتار و دیکرینی تعظیر ایلر. آکا هیچ بر کمیسه معارضه ایده مز و حق تعالی ازله خلق مخلوقاتی تقدیر ایلدیکی [۱۹۰] وقت، آنلری ایکی قسم یاپدی و بیوردی که "بونلر جنت ایچوندن و بن مقید دکلم. بونلرده جهنم ایچوندن و بن مقید دکلم." امدی اگر دینورسه که " او حالده عملی ترک ایده لم و امر معاد ازله تقدیر

اولنان شیه نكول ایتسون" بونك جوابی، رسول علیه السلامك (اعملو افان كلامیسر لماخلق له) یعنی "عمل ایدیكز. هر بر کیمسه یه نه یچون خلق اولندی ایسه او میسردر" قولیله ویردیکی جواب کبی در.

[بلا واسطه ولا سبب غیره] یعنی "کندینك غیری سبب و واسطه اولمقسزین" بلکه سبب خلق و کون و اراده آنجق ذاتیدر، علتدن ناشی دکلدر.

[لا تفاوت بین المرسل و المرسل به والمرسل الیه] یعنی "مرسل و مرسل به و مرسل الیه بیننده فرق یوقدر" اوچی ده اسم مفصول صیغه سیله در. برنجی مرسل جبریل علیه اسلامدر و مرسل به وحیدر و مرسل الیه ده رسول علیم الصلاة واسلامدر. امدی آنلرك بیننده فرق یوقدر. زیرا فاعل آنجق الله تعالیدر. بونلردن بر شی، آنك غیری ایچون، علت دکلدر.

[وجود حروف النبء] یعنی "نباء حرفلرینك وجودی" نباء نونك با اوزرینه تقدیمه خبر معناسنه در.

[وحروف لانبیاء] یعنی "انبیا حرفلرینك وجودی" حق سبحانه حضرتلرندن خبر ویرنلر دیمکدر.

[وجوده لا غیره] یعنی "حقك وجودیدر؛ آنك غیری دکلدر" مبنی و مخبر آنجق حقدر، دیمکدر.

[و لا وجود لغیره] یعنی "حقك غیری ایچون وجود یوقدر" حق تعالینك (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) قولی بالجمله افعالندن بر فعلده دیمکدر.

[و لا فناؤه] یعنی "آنك فناسی ده یوقدر" فناء وجود دیمکدر.

[و لا اسمه و لا مسماه] یعنی "او وجودك اسم و مسماسی ده یوقدر" بلکه کافه نك خالق بلا اشتباه آنجق اودر.

[و لهذا قال النبی صلی علیه و سلم من ارف نفسه فقد عرف ربه] [۲۰] یعنی "نبی صلی الله علیه و سلم افندمز، نفسنی بیلن ربنی بیلدی بیوردی" وجود حقیقینك عدمی ایله کندی ذاتینی و وجودینی و حقیقتنی بیلن کیسه دیمکدر. و حق تعالی موجوددر و آنکله برابر بر شی موجود دکلدر و او شمیدیکی حالده ده ینه اویله در. زیرا موجود حقیقی آنجق اودر.

[و قال صلی الله علیه وسلم عرفت ربي بربي] یعنی "و صلی الله علیه و سلم ربمی ربم ایله بیلدم بیوردی" مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمز، اولاً حقك وجود معرفتنی اثبات و بعده او معرفت ربی جله علاه حضرتلریله اولمق اوزره تقیید بیوردی که او ربی آنی اویله عارف قیلمش و تأدیب ایله مشدر. نته کم صلی الله علیه و سلم بیورر (اد نبی ربی فاحسن تأدیبی) یعنی "ربم بنی احسن تأدیب ایله تأدیب بیوردی" علوم وهبیه و معرفت الهیه ایله بنم اوزریمه اولان افعالیله یاخود آداب عبودیت ایله تأدیب ایلدی دیمکدر و آنی، عبودیتنك ظاهری صادقله و باطنی ده صدیقلره مرآت اولمق ایچون، مکارم اخلاق ربوبیت ایله تهزیب بیوردی و ایشته بونك ایچون شیخ اکرم بیوردی که؛

[اشار رسول الله صلى الله عليه وسلم بذلك] يعنى "رسول الله صلى الله عليه وسلم بوكا اشارت ايلدى كه" مقام صديقينه ديمكدر.

[آنك لست انت] يعنى "محقق سن، سن دكلسك" كندى نفسيله قائم ياچود كندى ذاتيله موجود دكلسك ديمكدر. زيرا موجودات حادثه نك خارجه بالاستقلال وجودى يوقدر. آنلك وجودى آنحق الله تعالىنك ايجاديله و ابقاسيله در. بناءً عليه آنلر، كندى ذاتريله قائم اولميان اعراض كييدرلر.

[و انت هو بلا انت] يعنى "سن، سن اولمقسزين، اوسك" سن ذاتكله قائم دكلسك و حق سنك وجودك اولمقسزين، موجوددر ولكن حضرت شيخ قدس سره نك قولندن ممكنات حق تعالىنك وجودى اولديغى ياخود حقا ممكناته حلونه وياخود ممكناتك حقه حلونى [۲۱۱] آكلايان كيمسه نك فهمى يوقدر. زيرا جناب شيخ اكبر شو قولى ايله بونك نفينى تصريح بيوردى.

[لا هو داخل فيك ولا انت داخل فيه ولا هو خارج عنك ولا انت خارج عنه] يعنى "حق سنده داخل دكلدر و سن آنده داخل دكلسك و حق سندن خارج دكلدر و سن حقدن خارج دكلسك" حق حلول صورتيله سكا داخل دكلدر و سن حلول صورتيله آكا داخل دكلسك و حق آنكله اولان وجودك سببيله سندن خارج دكلدر و سن آنكله قيامك سببيله حقدن خارج دكلسك ديمكدر.

[ولا اعنى بذلك انك موجود و صفتك هكذا] يعنى "و بو اشارتله سنك ذاتنكك و صفتكك موجود اولديغى مراد ايتيم" سنك ايچون صفت وجود اولديغى ديمكدر.

[بل اعنى به انك ما كنت قط] يعنى "بلكه بونكله مراد ايدرم كه سن ايدا موجود اولمك" زمان ماضى ده ديمكدر.

[ولا تكون و لا بنفسك ولا به ولا فيه ولا معه] و سن ذاتكله و ربكله و ربكله و ربكله برابر موجود اولمازسك" سن زمان ماضيده و مستقبليه ربكله آنده مظروف اوله رق و آنكله برابر بولنه رق موجود اولمازسك. زيرا سن عدم محض سك، ديمكدر.

[ولا انت فان] يعنى "سن فانى دكلسك" علم حقا ازلاً سنك وجوديكه تعلقندن طولاي. زيرا اشيانك كافه سى حق سبحانه حضرتلرينك علمنه متعلقدر. او علمك عدمى تعلقاً مستحيلدر. چونكه معلوم بولنمقسزين واجب الوجودك علمنك وجودى مستحيلدر. و او علمك آنلره طريان تعالقى ده مستحيلدر.

[ولا موجود] يعنى "سن موجوده دكلسك" الله تعالىنك سنى عدم ايجادى اعتباريله سن آنحق انى تقدير ايتديكى وقتده موجودسك

[انت هو] يعنى "سن حقسك" سن حق تعالىنك علمنده اولديغك اعتبار ايله سنك وقت عدمكده، ديمكدر. [۲۲] و حقا علمى، آنك صفتيدر و صفت موصوفك عينيدر.

[وهوانت بلا علة من هذه العلة] یعنی "و حق دخی سندر بو علتلردن بر علت اولمقسزین" علل منفیہ دیمکدر. زیرا سن، حقک علمنده غیب ایدک و حقک علمی آنک ذاتی و ذاتی دخی علمیدر و ایشته بو اصطلاح محقیقینده اتحاددر. و اتحاد واحد مطلق اولان وجود حقک شهویدر. امدی هر بر شی، بذاته دکل، حق ایله موجوددر. بناءً علیه هر بر شی، ذاتیله معدوم و حق ایله موجود اولمسی حیثیتیندن حقله متحددر یوقسه، بر شیئک، بر وجود خامی اولمسی جهتندن حقله اتحادی محالدر. بوکه قائل بیوردی:

و شفع وجودی فی شهو دظل فی اتحادی و ترا فی تیقظ غفوتی

(الشفع) شنیك فتحيله لغةً زوجدر. و حقیقهً عبدك وجودیله شفع اولنان ربك وجودیدر. (فی اتحادی) قولی اتحاد معناسنه تقدیمدر و (وتر) كسر و او ایله لغةً فرددر. و حقیقهً فرد اولان ربك وجودیدر که عبدك فناء وجودندن صوکره باقیدر. و معنای بیت بودرکه: وجودینی شفع ابتدی و او وجود دخی حقک وجودیدر که قائل بیتك حال شهوونده وتر اولدی. قائل بیت حال اتحادنده حقک وجودینه مقارن اولمادی و بو اتحاد، غفره غفلتندن آنک تیقظی حالنده واقع اولدی. یعنی تیقظنده، محقق وجود حقک ابدأً واحد اولدیغی آکا منکشف اولدی. کندی وجودندن کوردیکی شی، خیال ایدی که نوم غفلتده او وجودی، دیگر بر وجود کورور ایدی. بناءً علیه حال تیقظده مضمحل اولدی. و قائل بیتك اتحاد ایله مرادی بودر. یوقسه وجود عبد، وجود رب ایله اتحاد ایلدی دیمک دکلدر. الله تعالی حضرتلری بوندن متعالیدر.

[فان عرفت وجودك بهذه الصفة فقد عرفت الله] یعنی "امدی اگر وجودیکی بو صفت ایله بیلدک ایسه، محقق الهی بیلدک" محقق سنك وجودك، وجود مستقل دکل، بلکه موجودك سبحانه حضرتلرینك وجودینه تابع اولهرق [۲۳] عارض اولدیغی بیلدک، دیمکدر. امدی بونک ایچون قائل دیدی:

من لا وجود لذاته من ذاته ** فوجوده لولاه عين محال

ترجمه

کندی ذاتندن کندی ذاته حاصل اولهرق وجودی اولمیان کیمسه نك وجودی اگر او اولمسه ایدی عین محال ایدی.

[و الا فلا] یعنی "و عکسی حالده بیلمدک" عکس حالده سنك ایچون معرفت یوقدر، دیمکدر.

[و کل العارفين اضافوا معرفة الله تعالی إلى فناء الوجود وفناء الفناء] یعنی "و عارفلرک جمله سی الله تعالی بیلمکی بی وجودک فانی اولمسنی و نفسک فانی اولمسنه اضافت ایلدیلر" و بونک معناسی، عدمه منسوب اولان نفسکی، جمع صوری تغییرات و تکیفاتی ایله تجرید ایتتمک و عدمدن عبارت اولان اصلنه ارجاع ایلمهک و آنک احوالندن رجال ایله مقید اولمامهک" بلکه او نفس عدمیهک، کندوسندن تجرید ایلدیکک نفس وجودیه نك فطری اولور و آنک سائر اوصافی آکا رجوع ایدر. و احوال عدمیه دن بر شی ایله و كذلك آنک صفتلرندن بر صفت ایله مقید اولماز. بویله اولنجه سن جمع قیود کونیه دن بر حیثیته حضرت اطلاقه خروج ایدرسک که کندی ایچون ذل و عجز کورمزسک و نفس وجودیه کدن آنکله احتجابن حالنده کندن ایچون بر تدبیر و اختیار

كورمزسك و حال كشفكده كندن ايچون حقه توكل و تسليم دخى كورمزسك. امدى بونك كافهسى حق تعالى ايچون امور عدميه مخلوقه در و ايشته فنا والفناء حالى بودر. بناءً عليه كيم كه الله تعالىنك معرفتنى فناء وجوده و فناء الفنايه اضافت ايلرسه،

[فذلك محض غلط وسهو واضح] [٢٤] يعنى "امدى بو اضافت غلط محض و سهو واضحدر" شو حيثيتدن كه محقق مصطفى "من عرف نفسه فقد عرف ربه" بيوردى

[فإن معرفة الله لا تحتاج إلى فناء الوجود ولا إلى فناء فنائه لأن الشيء لا وجود له وما لا وجود له لا فناء له لان الفنا بعد إثبات الوجود] يعنى "و محقق الهى بيلمك وجودك فانى اولمسنه و نفسك فانى اولمسنه محتاج اولماز. زيرا اشيا ايچون وجود يوقدر. و شول شينك كه وجودى يوقدر؛ آنك فناسى دخى يوقدر. زيرا فنا وجود اثباتندن صوكره در" اكر وجود عدميكى اثبات ايدوبده صوكره نفى ايتدك ايسه، محقق زوال و تغير قبول ايتمين وجود حق ثابت ايله برابر وجود عدمى بى اثبات ايتدك.

[فإذا عرفت نفسك بلا وجودٍ ولا فناءٍ فقد عرفتَ الله تعالى فناء الوجود الى فناء فناء اثبات الشرك] يعنى "سن ذاتكى وجودسز و فناسز بيلديكك وقتده، محقق الله تعالى بى بيلدك و عكسى حالده بيلمك."

[و فى إضافة معرفة الله تعالى إلى فناء الوجود و إلى فناء فنائه آيات أمشرك] يعنى "و الله تعالى حضرتلرينى بيلمكى وجودك فانى اولمسنه و نفسك فانى اولمسنه، اضافت ايتمكده اثبات شرك واردر" وجود عدمى و وجود حقيقى آراسنده اشتراك واردر، ديمكدر.

[لانك اذا اضفت معرفة الله تعالى الى فناء الوجود و فناء الفناء كان الوجود لغير الله و نقيضه] يعنى "زيرا محقق سن، الهى بيلمكى وجودك فانى اولمسنه و نفسك فانى اولمسنه اضافت ايلديكك وقتده اللهن غيرى ايچون و آنك نقيضى اوله رق وجود اولدى" **[٢٥]** حق مطلقك وجودينه مناقض ديمكدر.

[و هنالك شرك واضح] يعنى "و بوده شرك واضحدر" يعنى اهل باطن عندنده ظاهر و اهل ظاهر عندنده خفى ديمكدر. و ايشته بونك ايچون عمر بن فارض رضى الله عنه :

ولكن على الشرك الحفى عكفت لو ** عرفت بنفس عن هدى الحق ضلت

قوليله معارض كى اولان علماء ظاهر دن اولان كيمسه لره خطاباً بونك مثلنه شرك خفى ايله تعبير بيوردى. شرك خفى، اودر كه حق تعالىنك (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) قولندن صوكره نفسك ايچون بر فعل اثبات ايتمه كدر ياخود صلى الله عليه و سلم افندمرك (ان الله كان ولاشئ معه و هو الان على ما عليه كان) قولندن و (لو عرفت نفسك لعرفت ربك) قولندن صوكره نفسك ايچون بر وجود حقيقتى اثبات ايلمه كدر ولكن سن حقه اتباعدن شاشيردك.

[لأن النبي صلى الله عليه وسلم قال من عرف نفسه فقد عرف ربه، ولم يقل من فني عن نفسه فقد عرف ربه فإن إثبات الغير يناقض فناءه، وما لا يجوز ثبوته لا يجوز فناؤه] يعنى "زيرا نبى صلى الله عليه و سلم

نفسنی بیلن محقق ربنی بیلدی بیوردی و نفسنی فنا ایدن ربنی بیلدی بیورمادی. زیرا اثبات غیر ایلمک آنک فناسنی مناقضدر و ثبوتی جائز اولمین شیئک فناسی ده جائز اولماز " چونکه بر شی ثابت اولماینجه، آنک اوزرینه نه وجود ایله و نه ده فنا ایله حکم اولنماز. و ایشته بونک ایچون حضرت شیخ اکبر رضی الله عنه بیوردی

[وجودک لا شیء] یعنی "سنک وجودک لا شیدر" زیرا او عدمله مسبوقدر و دنیاده اقامتک اعتباریله عدمه منتهی اولور. و شی، آنجق عدم قبول ایتمین موجوددر زیرا حق سبحانه موجود مطلق و محضدر.

[و لا شیء لا یضاف إلی شیء [۲۶] فانٍ ولا غیر فانٍ لا موجود ولا معدوم] یعنی "و لاشی، فانی اولان و فانی اولمیان شیئه مضاف اولماز. موجود دکلدرد؛ معدومه دکلدرد" زیرا آنک ایچون وجود ثابت دکلدردکه آنکله وصف اولنسون و موجودک معدوم اوزرینه تقدیمی لابدرد. تاکه عدمله وصف اولنسون. بلکه آکا معدوم اطلاق مجازآدر. امدی بونن ایچون

[اشار صلی الله علیه وسلم] یعنی "صلی الله علیه و سلم اشارت" بیوردی (ان الله کان ولا شیء معه... الخ)

قولیه

[الی انک معدوم کماکت قبل صخه التکوین] یعنی "تکوین نسخه سندن اول اولدیغک کبی سنک

معدوم اولدیغکه" رب رحیمک علمنده

[فی والآن القدیم] یعنی "آن قدیمه" دائم دیمکدر. اوده حضرت الهیهنک استعدادیدرکه ازل و ابد آنکله

تدرج ایلر و هر ایکسی ابدک اوزرینه ازله اولان شیئک ظهورندن ناشی وقت حاضردهدر. انلردن هر بر حین ازل و ابدک و وقت حاضرک جمعیدر. امدی بونک ایچون آکا باطن زمان، واصل زمان دینور و رسول رب البریه علیه الصلاة والسلامک (لیس عند ربک صباح ولا مساء) قولی سببیه حضرت عذبتیه اضافه اولنور.

[فان لله تعالی هو وجود الأزل ووجود الأبد ووجود القدم] یعنی "محقق الله تعالی ازلک وجودی و ابدک

وجودی و قدیمک وجودیدر" معلومک اولسونکه وجود حق تعالی واحدر و آنک امریده واحدر. نته کم بیورر (وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ) آنده تعدد یوقدر. و آنجق تعدد محضدر و آکا عدم محض مقابل اولور. موجودات ایسه برزخدر. امدی خلقک ایکی وجهی واردرد. بر وجهی حقهدرکه او وجه ایله حقدن مستمد اولورلر و دیکر وجهی خلقهدر. او وجه آنلرک وصفلیدر. **[۲۷]** یعنی وصف حدوثلریدر. امدی اولکی جهتدن وجوددر و ایکنجی جهتدن عدمدر. بناءً علیه آنلر بو نسبتله معدومدرلر. امدی بر شی آنی تقیید ایتمکسزین، هر بر شی کندیسبیله ظاهر اولان امر، واحد، حق، ثابتدر و آنک ماعداسی زاهق باطلدر. بونک ایچون حضرت شیخ اکبر رضی الله عنه بیوردی

[بلا وجود الأزل والأبد والقدم] یعن "ازلک و ابدک و قدمک وجودی اولقسزین" ازل و ابد و قدمدن

عبارت اولان بو مسمیاتک نفیی ایله دیمکدر.

[فان لم یکن كذلك ما کان وحده لا شریک له] یعنی "امدی اکر بویله اولسه ایدی؛ وحده لا شریک له

اولماز ایدی" وجود حقله منفرد اولماز ایدی، دیمکدر.

[و واجب أن يكون وحده لا شريك له] یعنی "حالبوکه وحده لا شريك له اولماسی لازمدر" مطلقاً الوهیتده وجود ثابتده.

[فإن شريكه هو الذي يكون وجوده بذاته، لا بوجود الله تعالى ومن كان كذلك لم يكن محتاجاً إليه، فيكون إذاً رباً ثانياً وذلك محال] یعنی "و محقق انك شريكك وجودی، كندی ذاتيله قائم اولور. حق تعالئك وجوديله قائم اولماز و بويله اولان كميسته آكا محتاج اولماز. بو تقدیرجه رب ثاني اولور. بوده محالدر" نته كم حق تعالی (لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا) سماواتده و آراصينده اللهدن باشقه الهلر اوله ايدي؛ فاسد اولورلر ايدي، ديمكدر. و بو آيت كريمده قياس استثنائى واردر كه استثنائيت آندن حذف اولنمشدر. و نتجه بودر: (لكهنما لم تفسد افلم يكن فيهما آله غير الله تعالى) یعنی "لكن سماوات و ارض تفسد ايتديلر؛ امدى معلوم اولدى كه آنلرده اللهدن باشقه الهلر يوقدر" و اكر آنلرده بويله جه ايكي اله اولديغى فرض اولنسه، بو ايكي اله يا متفق اولور و ياخود مخالف بولنورلر. اكر اتفاق ايتسهلر، اثر واحد اوزرينه ايكي اتفاق مؤثر لازم كليردى. [۲۸] بو ايسه محالدر. و اكر آنلردن بريسي بن علمى شو و شو هيئته خلق ايده جكم و ديكرى بن بو هيئتك غيرينده خلق ايده جكم ديمكده اختلاف ايتسهلر، بوندن بر شيئك ايجاد اولنه مامسى لازم كلير. زيرا برينك ايجاد ايتديكى شى، ديكرينك اراده سنه محالدر. امدى اكر ايكنجى اله آنى اعدام ايلسه اعدام لازم كليردى. حالبوکه عالم موجوددر. بويله اولنجه ايكنجى الهك عجزى لازم كلير و عجزى ثابت اولدقده الوهيتى ده منتفى اولور و مطلوب اولان ده بودر [فليس لله تعالى شريك] یعنی "امدى الله تعالى ايچون شريك يوقدر" الوهيتده و آنك غيريسنده آكا مشارك يوقدر، ديمكدر.

[ولانند] (الند) كسر ايله مثل و نظيردر.

[ولا ضده] نظيرى و كفوى يوقدر، ديمك اولور.

[ولا كفؤله] یعنی "آنك ايچون اقرانده يوقدر" و (لا ضد له) نك عطف نصيريدر و كفو، فانك سكونى

و ضمى ايله نظير ديمكدر.

[ومن رأى شيئاً مع الله تعالى] یعنی "كيم كه الله ايله برابر بر شى كوردى" كه او شى ايچون وجود

حقيقى واردر

[أو من الله] یعنی "ياخود اللهدن بر شى كوردى" كه آنك وجودى اللهدن ظاهر اولدى

[أو في الله] یعنی "ياخود اللهدن بر شى كوردى" كه او شيئك وجودى الله ايله تمام اولدى.

[وذلك الشيء محتاج إلى الله بالربوبية] یعنی "او شىء ده الله تعالى يه ربوبيتله محتاج كوردى" امدى

احتياج حيثيتندن بو شى ايچون بر وجود حقيقى اولور. حالبوکه او صلى الله عليه و سلم افندمرك (ان الله كان ولا شىء لله) حديث شريفى موجبجه مردوددر و بو حينده

[فقد جعل ذلك الشيء أيضًا شريكًا يحتاج إلى الله تعالى بالربوبية] یعنی "امدی محقق او شیء كذلك الله تعالى به ربوبیت ایله محتاج اولرق شريك یاپدی" بناءً عليه او شی ایچون بر وجود قیام اولور. حالبوکه حدیث شریفک معناسی بوکا مغایردر. بونک ایچون حضرت شیخ [۲۹] قدس سره بیوردی که

[ومن جوَّزَ أن يكون مع الله شيءٌ يقوم بنفسه] یعنی "و کیم که کندی ذاتیله قائم اوله رق الله ایله برابر بر شیءک اولماسنی تجویز ایلدی" یعنی حقه محتاج اولمقسزین بنفسه قیامنی، حق تعالینک (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) قولندن غافل اوله رق تجویز ایلدی.

[أو يقوم به] یعنی "یاخود آنکله قائم اوله رق" الله تعالى ایله قائم، دیمکدر.
[أو هو فانٍ عن وجوده أو عن فئائه] یعنی "یاخود او شی وجودندن فانی اولماسنی یاخود فنا سندن فانی اولماسنی جائز قیلدی" امدی او شی ایچون بر وجود اثبات ایتمش اولدی. زیرا فنا آنجق وجوددن صوکره متصور اولور.

[فهو بعيدٌ ما شَمَّ رائحة معرفة النفس، لأن من جوَّزَ أن يكون موجودًا سواه] یعنی "امدی او کمیسه معرفت نفس قوقوسنی قوقلامه دن اوزاقدر. زیرا او کمیسه آنک غیری بر موجود اولماسنی تجویز ایلدی." حق جل و علا حضرت لریله برابر وجود حقیقی اوله رق.

[فيه فيصير فايئا و فناؤه يصير فاذا في فئائه فتسلسل الفناء في لفناء] یعنی "آنکله قائم اوله رق یاخود آنده اوله رق. بویله اولنجه او شی فانی اولور. و آنک فنا سی ده کندی فنا سنده فانی اولور. بناءً عليه فنا، فناه متسلسل ایدر" و حقیقت تسلسل بر شیءک دیگر شیء و دیگر شیءده دخی ده دیگر بر شیء الا مالا نحایه توقف ایتمه سیدر. امدی فانی ایچون بر وجود اولمادیگی کبی آنک ایچون معرفت دخی یوقدر.

[و هذا شرك] یعنی "بو ده شرکدر" عدم وجوددن عبارت اولان فنا ایله وجود باللهدن عبارت اولان معرفت بیننده اشتراک ایمکدر.

[بعيد] یعنی "او کمیسه بعیددر" عقلدن ازاقدر، دیمکدر. [۳۰]
[وليس بمعرفة النفس] یعنی "و معرفت نفس اولمادی" الله تعالینک معرفتنی فنا وجوده و فناه فنایه اضافه ایدن کمیسه

[فهو شرك] یعنی "او کمیسه مشرکدر" وجودده الله تعالی ایچون شريك قیلدیگی حیثیتدن.
[لا عارف بالله ولا بنفسه] یعنی "او کمیسه الهی و نفسنی عارف دکدر"
[فإن قال قائل كيف السبيل إلى معرفة النفس وإلى معرفة الله؟ فالجواب سبيل معرفتها أن تعلم أن الله تعالى كان ولم يكن معه شيء، وهو الآن كما كان] یعنی "امدی اکر بر قائل نفسنی و الهی بیلمکه یول نصلدر؟ دیو سؤال ایدرسه. امدی جواب: نفسی و الهی بیلمه نك یولی، حق قبل الموجودات موجود اولوب

آنکله برابر بر شی اولمادیغی کبی شمیدیکی حالده دخی حق موجود اولوب آنکله برابر بر شی موجود اولمادیغنی بیلمه کدر" یعنی حقله برابر بر وجود حقیقی موجود دکلدرد. زیرا وجود حق، واحد اولان حقه مخصوصدر.

[فإن قال قائل أنا أرى نفسي غير الله، ولا أرى الله نفسي فالجواب أراد النبي صلى الله عليه وسلم

بالنفس وجودك وحقيقتك] یعنی "امدی اکر بر قائل بن نفسی اللهک غیری کوردم و نفسی الله کورم دیه سؤال ایدرسه، امدی جواب: نبی صلی الله علیه و سلم نفس ایله سنک وجودیکی و حقیقتکی اراده بیوردی" معلوم اولسون که هر بر مخلوق جنسندن اولان جمع موجودات، من حیث الوجود حق سبحانه و تعالی حضرتلرینک عین وجودیدر و مقادیر تصاویر ایله تعین حیثیتندن حقیقه ذکل اعتباراً واحد حق سبحانه و تعالی حضرتلرینک غیریدر. زیرا حقیقتله غیریت، آنجق مستقل اولان ایکی وجود حقیقی آراسنده [۳۱] واقع اولور. بو ایسه عقلاً و شرعاً محالدر. شیخ قدس سره حضرتلرینک مراد ایلدیکی حقیقت جهتندن کل، آنجق حق سبحانه حضرتلرینک وجودیدر و بونک مثالی صویک صطهی اوزرینده ظاهر اولان قابارجقلم و دکر طالغه سنک کویوکیدر. و قارده بونک کییدر. زیرا بو اشیانک کافه سی من حیث الحقیقه عین ما در که آنک اوزرینه هیچ بر شی زائد دکلدرد. صورة مذکوره ایسه تعین حیثیتندن آنک غیریدر. امدی حقیقتده جمله سی اعتبارات و تقادیر تصاویردرکه صو، آنلر ایله ظاهر اولدی. حالبوکه هر نه قدر ظاهر ایسه لرده آنلر ایچون نفسلرنده وجود یوقدر. بلکه سکا صورت ایله ظاهر اولان آنجق صودر. و وحدت وجوده دال اولان دلایل چوقدر. او دلائلندرد که حق سبحانه بیورر: (إِنَّ اللَّيْنَ يُبَايِعُونَكَ إِيمًا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ) و کذا بیورر (وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ) آنجق حقک ذاتی و وجودیدر، دیمکدر. و کذا بیورر (فَلَمْ تَفْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى) و ینه بیورر (وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا) و ینه بیورر (وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ) و ینه بیورر: (وَمَنْ أَقْرَبَ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ) دها بونک کبی آیات قرآنیه واردر. و احادیث قدسیه دن اولان دلائلندرد که صلی الله علیه و سلم افندمز رب البریه دن خطابه بیوررلر: (ولا یدال عبدی تیقررب الی بالنو اقل حتی حتی فاذا اجبته کفت سمعه الذی یسمع به بوضره الذی یبصر به ویده الذی یبطش بها ورجله الذی عیشی بها) یعنی بیوررلر: (ان الله تعالی یا ابن آدم: مَرَضْتُ فَلَمْ تَعُدَّنِي. قَوْلُ: يَا رَبِّ كَيْفَ أَعُوذُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُئًا مَرَضَ فَلَمْ تَعُدَّهُ؟ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدَّتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ؟ يَا بَنَ آدَمَ: اسْتَطَعْتُمْكَ فَلَمْ تَطْعَمْنِي [۳۲] و فی روایه جعت فَلَمْ تَطْعَمْنِي) یعنی "الله تعالی بیوررکه "یا ابن آدم خسته اولدم بنی زیارت ایتمدک. یا رب بن سنی نصل زیارت ایدهیم حال بوکه سن رب العالمینسک دیدی. بیوردی که سن بیلمدکم که بنم فلان قولم خسته در. سن آنی زیارت ایتمدک. اکر آنی زیارت ایده ایدک؛ بنی آنک عندنده بولوردک. یا ابن آدم سندن طعم ایسته دم و بنی اطعم ایتمدک و بر روایتده آجیقدم، طویورمادک." و ترمذی اوزون بر حدیث شریفه روایت ایدرکه (و الذی نفس محمد بیده لو انکم دلیمت بجل الی الارض السفلی لهبطتم الی الله) یعنی "نفس محمد یدنده اولان ذات اجل و اعلا یه قسم ایدرم که اکر سز بر ایپی ارض سفلیه اوزاتسه کز: اللهک ازرینه هبوط ایلر ایدی." بعده صلی الله علیه و سلم افندمز (هو الاول والآخر والظاهر والباطن و هو بكل شیء علیم) آیت کریمه سنی تلاوت بیوردیلر. احادیث

صحيحه دن بوندن باشقه دلائل ده واردر وينه بيوررلر. (ان الله تعالى خلق خلقه فى ظلمة) يعنى "عدم محضده مقاديرينى تقدير و تصاويرينى تصوير ايلدى". (فالقى عليهم من نوره) يعنى آنلرك اوزرينه تجلى ايلدى و آنلره انكشاف ايلدى. زيرا خلق وجود واحد حقدر. آنك غيرى ايچون وجود يوقدر. نته كم حق سبحانه بيورر : (الله نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)، (فمن اصابه من ذلك النور هدى) يعنى بو تجلى ايله كيمك بصيرتى آچيلير و سريرتى تحقق ايلرسه هدايت بولور. (و من احظاه) يعنى بو نور اصابت ايتمزسه، وجود دعواسى سبيله ضلالته دوشر و معرفت نفسندن جاهل اولور.

[لا النفس المسماة بالأمانة واللؤامة والمطمئنة بل أشار] يعنى "يوقسه مرادى لوا و اماره و مطمئنه

ايله اسملمش اولان نفس دكلدر. بلکه اشارت ايلدى" يعنى مصطفى صلى الله عليه و سلم

[بالنفس إلى ما سوى الله تعالى جميعاً، كما قال صلى الله عليه وسلم "اللهم أرني الأشياء كما هي

اعنر بالأشياء ماسوى الله تعالى أي عرفنى ما سواك لا علم واعرف الا شياء اى شي هي] [۳۳] يعنى "نفس ايله الله تعالينك ماسواسنك كافهسنه اشارت ايلدى. نته كم نبى صلى الله عليه و سلم افندمز اى اللهم بكا اشيانك حقيقتنى كوستر ديو بيوردى. اشيا ايله الله تعالينك ماسواسنى مراد ايدر. يعنى ماسواى بكا بيلدر؛ بيلهيم و اشيايى بكا بيلدير؛ آنلر نه ايشدر. يعنى ماسواكى شهود زوقى اولهرق بكا قلب ايله مشاهده ايتدير. معلوم اولوركه وحدت وجودده مراتب شهود اوچدر. اولكسى او كيمسهدركه حق تعالينك جمع موجودات كونهنك حقيقتى اولديغنى و آنك باطنى آنك علم يقينى اولديغنى كورور. لكن وجود حقى خلقده مشاهده ايتمز يعنى مخلوقاتك كافهسى انكله قائمدر. حقك تقادير و تصاويريدر. ايكنيجى او كيمسهدركه حقى خلقده كورور يعنى محقق ظهور الحق وجود حق ايچوندر. و مخلوقاتك كافهسى حقدن مقدرة مجرد اعتبارات و مفروضات و مقدراتدر. استقلالى و شهود حالى اولهرق آنلرك وجودى يوقدر. اوچنجسى او كيمسهدركه حقى خلقده و خلقى حقه مشاهده ايدر: بريسى ديكرينك شهودينه مانع اولماز چونكه بو مرتبه اعلادر. و او انبياي مرسلينك و آنلرك وارثلى اولان اقطاب و صديقلركده مرتبه سيدر. بونك ايچون شيخ قدس سره بيورر

[أهي أنت أم غيرك، و أهي قديمة أم حائته فأراه الله تعالى ما سواه نفسه بلا وجود ما سواه] يعنى

"او اشيا سنميسك ياخود سنك غيركميدر و او اشيا قديميدر ويا قبحميدر ويا حاديشميدر؟ امدى حق تعالى رسول الله افندمزه ماسواسنى وجود ماسوا اولميهرق كندى ذاتينى كوستردى" [۳۴] و بونده مراتب ثالثيه اشارت واردر. امدى اكر (...) شهود خلقدن منع ايتمز. (...) وجود ماسوا اولميهرق كندى ذاتنى كوستردى" بيوردى. كلام مذکور مرتبه ثالثيه نصل اشارت اولور. جوابى بودرکه الله تعالينك ماسواسى آنك نورندن مخلوقدر. صلى الله عليه و سلم افندمز ايسه الله تعالينك نورندن بر قبضه. نته كم خبرده وارددرکه الله تعالى نورندن بر فيض اخز ايلدى. و آکا محمد اول ديدى. بناءً عليه امر تمام اولدى. محقق واحد معبودك غيرى بر موجود يوقدر.

امدى بو عبارهدك اشارتى فهم ايت. بو تصريحدن زياده توضيحه محال يوقدر. ايشته بونك ايچون حضرت

شيخ قدس سره بيورور.

[فرأى الأشياء كما هي رأى الأشياء ذات الله تعالى بلا كيف] يعنى "امدى رسول الله افندمز حقيقت اشياىى كوردى يعنى اشياىى الله تعالىنك ذاتى كوردى بلا كيف" كيف، احوالدين استفهام ايچون موضوعدر. يعنى اشيانك ذات الله اولديغنى بلا حال و هيئت كوردى، ديمكدر.

[ولا اين] يعنى "بو اعتبار ايله آنك اوزرينه زمان دور ايتمكسزين ديمكدر.

[و لا اسم] يعنى "اشيانك اضمحلاندين طولايى آنلر ايچون اسم اولمقسزين ديمكدر.

[اسم واسم الأشياء يقع على النفس وغيرها من الأشياء] يعنى "اشيانك اسم ذاتى اوزرينه و ذاتنك غيرى اوزرينه واقع اولور" يعنى اشيا، اسمنك ذات اوزرينه وقوعى، عالم اوزرينه وقوعدير. بناءً عليه عالمك نفسى دنوركه الله تعالىنك ماسواسى ديمكدر.

[فإن وجود النفس ووجود الأشياء سيان في الشيئية] يعنى "محقق شيعنده نفسك وجودى و اشيانك وجودى مساويدر.

[فى فمن عرف الأشياء عرف النفس] يعنى "اشياىى بيلن كيمسه نفسنى بيلدى" [٣٥] يعنى اشيانك حقايقنى و احولى بيلن كيمسه نفسكى اصلنى و حقايقنى بيلدى، ديمكدر.

[ومتى عرف النفس فقد عرف الرب] يعنى و هر نه زمان كه نفسنى بيلدى؛ ربنى بيلدى. يعنى بو عالمك مريسنى و موجودنى بيلدى كه عالم انك نبيسينك نوردندن و آنك نبيسى اولان مصطفى صلى الله عليه و سلم افندمز دخى بلا خفا آنك نوردندر.

[لان الذى تظن انه سوى الله تعالى ليس هو سوى الله تعالى] يعنى "محقق او كيمسه لركه كنديسنى اللهك غيرى ظن ايدر؛ حال بوكه او اللهك غيرى دكلدر" ايشته بو سببدن ناشى آتيده كى ابياتك قائلى ديدى:

لا تكن الاملوك انا ** و انا انت كمانت انا

انا الا انت انا لست انا ** ماخر جناخن عن محض القا

هو الله ولا غير فكن ** هو لا انت تدلى ودنا

باطل اى عدم قدره ** فهو تقدير هناك وهنا

هو حق وسواه باطل ** جاء فى القرآن هذاعلنا

و به الهنته ايغا وردت ** فتمسك بثمانلت المنا

لا تقل شىء سواه ابداء ** منه يأتىك سرور وهنا

مامع الله وجود اللسوى ** والسوى حيش التجاى وهنا

ممكن الممكن من امكانه ** لا تخالطه بواجب الفنا

وتحققه تجده واحدا ** ايس مخلوطا بمعد وملنا

انما المصدوم مخلوق له ** لم يزل فى الصلص امر الممكنا [٣٦]

[ولكنك ما تعرف وأنت تراه، ولا تعلم أنك تراه. ومتى يكشف لك هذا السر، علمت أنك لست ماسوى الله تعالى] يعنى "ولكن سن سوا اولديغنى كورورسك بيلمزسك. و تحقيقاً كورورسك بيلمزسك. و هر نه زمان كه بو سر سكا آچيلر. محقق سن اللهك غيرى اولديغكى بيلدك" ايشته بونك ايچون حكمده ديدى كه: شعاع بصيرت آنك سندن اولان قرينى سكا كوستير. و عين بصيرت آنك وجودندن طولايى سندن عدمى كوستير و حق بصيرت ايسه سندن عدمى و وجوديكي دكل آنك وجودينى سكا كوستير.

[وعلمت أنك كنت مقصودك] يعنى "و سن بيلدك [۳۷] سنك مقصودك سن اولديغنى" يعنى "من عرف نفسه فقد عرف ربه" موجبجه نفسك معرفته طالب اولديغك حيثيله.

[وأنك لا تحتاج إلى الفناء] يعنى "و محقق سن فنايه محتاج اولمادىغكى" يعنى بريكك معرفتى ايچون بعض عارفينه فانى اطلاق اولدقده معرفت فناء صفاتدن. نته كم (ادب المرید) تأليفنده بنم آتیده كه قولم ايله تصريح اولندى.

تفنى الصفات منه فى مولاه ** يرضى بماالله له يرضاه

ترجمه

[وأنك لم تزل ولا تزال] يعنى "و سن زائل اولمايوب دائم اولديغكى" يعنى زوال قبول ايتيميه جك و اوزرنده حق سبحانه حضرتلرينك علمنك ازلاً و ابداً سكا تعلقنده. امدى معلوم و غيرى معلومى احاطه سنده زياده زياده لك اولمقسزين حق كليات و جزئياتى احاطهء واحده ايله محيظدر. و انك عندنده موجود ايله معدوم اراسنده فرق يوقدر.

[بلا حين ولا أوان] يعنى "حين و اوان اولمقسزين اوان حين ايچون عطف تفسيردر. دوران و وقت زمان اولمقسزين ديمكدر.

[كما ذكرنا من قبل جميع صفاته صفاتك تراه] يعنى "بوندن اول ذكر ايتديكمز كى جمعه صفاتكى حقك صفاتى كورورسك" يعنى بونى بعدالوصول كورورسك، ديمكدر.

[وظاهرک ظاهره] يعنى "و ظاهريكى حقك ظاهرى كورورسك" زيرا سن آنك ظهوريله ظاهر اولدك.

[وباطنك باطنه] يعنى "و باطنكى حقك باطنى كورورسك" زيرا سن آنك بطوننده باطن ايدك.

[وأولك أوله] يعنى "و اولكى حقك اولى كورورسك" زيرا سن ازله آنك علمنه متعلق ايدك. [۳۸]

[وآخرک آخره] يعنى "و آخريكى حقك آخرى كورورسك" بلا نهايه آكا تبعاً يا ابدى اوله رق بلا موت

اهل جنت، بلاموت اهل نار اولورسك.

[بلا شك ولا ريب] يعنى "سن ريب اولمقسزين" شك يقينك ضديدر. و ريب ايسه شكدر. بونك من

غير شبهه تحققتدن ناشى، آنلر ايچون نافي اوله رق آنكله تاكيد ايلدى.

[وترى صفاتك صفاته وذاتك ذاته، بلا صيرورتك إياه وصيرورته إياك] یعنی "و سن حَقك سكا صيرورتی و سنك حقه صيرورتك اولمقسزین سنك صفاتك آنك صفاتی و ذاتك آنك ذاتی اولدیغنی کورورسك" و بو آنجق اتحاددر. و آنك تعریفی مقدما کچدی و آنك معناسی بودرکه الله ایله موجود اولان هر بر شی، بلا اشتباه کندی نفسنده معدومدر.

[ولا تقلیل ولا بکثیر کل شیء هالك إلا وجهه] یعنی "تقلیل و تکثیر اولمقسزین هر بر شی هالکدر؛ آنجق انك وجهی و ذاتی هالك دکلدرد." معلوم اولسون که الله تعالینک وجهی و الی و اللری و کوزی و کوزلری و استواسی و نزدی واردرد. و کافهسی بر کتب و سنتده وارد اولمشدر. بز آکا من غیر تأویل ایمان ایده رز. و محقق موجود اولان آنجق حقدرد. و آنك غیرسی مضمحل اولجوددر.

[بالظاهر والباطن] یعنی "ظاهر و باطن ایله" امدی آنك وجودینک کلیسی وجهدر؛ آنك آرقهسی یوقدر. ایشته بونک ایچون موسی علیه السلام حق تعالینک نداسنی جمع جوابندن ایشیتدی. و بونک بیانی بودرکه موسی علیه اسلام وقتاکه شامدن مصره کیتدی و زوجهسی ده برابر ایدی. یولی غائب ایتدی. ته کیم حق تعالی شو قولی ایله بوندن خبر ویرر: (آنس) یعنی کوردی [۳۹] (من جانبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبْرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ) یعنی "جانب طوردن بر آتش. اهلنه دیدی: سز بوراده طورک بن بر آتش کوردم. بلکه آندن سزه یولدن بر خبر یاخود آتشدن بر شعله کتیریم: ایصینرسکز (فلما اتیها) یعنی آکا یقله شوب توقف ایتدکده، او یشیل بر اغاچ ایدی. و آتش ظن ایتدیکی شی ده بین السماء والارض بر نور عمود ایدی؛ خوفی مشتد اولدی. امدی الله تعالی آکا ندا ایله نداء ایلدی که غیرک نداسنه بکره مدی؛ زیرا او حرف و صوتدن منزهدرد. موسی علیه السلام انی هر طرفندن ایشیتدی؛ چاغرانی بیلمدیکی حالده آکا سریعاً جواب ویروب دیدی، لیبک؛ سنك کلامکی ایشیددیورم حال بوکه مکانکی کورمیورم، سن نرده سک؛ حق تعالی بیوردی: بن سنك فوقکم و سکه برابرم و سنك اوککی و سکا سندن دها یقینم. بن دیرم که بو وجود حَقك وحدتنه دلیل اولان شیلر جمله سندنرد.

[لا موجود إلا هو؛ ولا وجود لغيره] یعنی "آنك غیری موجود اولدیغنی و آنك غیرینک وجودی اولمادیغنی کورورسك" وجود حقیقی اوله رق موجود اولمادیغنی دیمکدر.

[فيحتاج إلى الهلاك و"يبقى وجهه"] یعنی "هلاکه محتاج اولور و انك وجهی باقی قالیر یعنی آنك وجهنک و ذاتنک غیری بر شی یوقدر" امدی هر بر شی آنکله قائم اولور.

[كما أن من لم يعرف شيئاً، ثم عَرَفَهُ، ما في وجوده بل في جهله] یعنی "محقق شیء بیلمیوب بعده حقی بیلن هر بر کیمسه نك وجودی فانی اولمادی؛ بلکه جهلی فانی اولدی" امدی او کیمسه ایچون وجودی فانی اولدی [۴۰] دینلمز. بلکه جهلی فانی اولدی دینیلور.

[ووجوده باق بحاله من غير تبدیل ووجوده بوجود اخر] یعنی "و اول کیمسه نك وجودی، وجود آخره تبدیل اولمقسزین حالیه باقیدر" یعنی آنك وجودی مستقل دکل بلکه موجودینک وجودیله باقیدر.

[ولا ترُكُّ وجودُ بوجود العارف] یعنی "آنك وجودی معارفك وجودی سببيله تركب ايلمز" حقك اعطا ايلديكي معارف سببيله ديمكدر.

[ولا تداخل] یعنی "آنك وجودی ديكر وجوده تداخل ايلمز"

[بل ارفع الجهل] یعنی "بلکه جهل قالقار" یعنی او کیمسه نك يالكز جهلی قالقار؛ وجود علی حاله قالير.

[فلا تظن أنك تحتاج إلى الفناء] یعنی "محقق سن فنايه محتاجسك ظن ايتمه" فنادن مقصد عدم وجوددر.
[فإن احتجت إلى الفناء فأنت إذاً حجابہ] یعنی "بناءً عليه أكر سن فنا ايله حجتلندك ايسه. امدی سن بو تقدیرجه حقك حجابيسك" یعنی مشاهدهدن محبوبسك ديمكدر. زیرا فانی اولان کیمسه ایچون مشاهده یوقدر. و بو حینده مقاماتك نهایتی اولان مقام احسان سنی فوت ایدر. و او مقام احسان صلی الله علیه و سلم افندمزیک قولی شریفیدر (الاحسان ان تعبد الله كأنك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك) یعنی احسان سنك حقی کورور کبی آکا عبادت ایتمه کدر. اكر سن انی کوره مزسك محقق او سنی کورور

[والحجاب غير الله؛ فليزِم غلبهً غيره عليه ويلزم من الغلبه المنع عن رؤيته له] یعنی "و حجاب غير اللهدر. امدی او کیمسه اوزرينه غلبه غيرت لازم کليز و غلبه غيرتدن دخی او کیمسه ایچون رؤیت حقدن منع ايجاب ایدر" زیرا او کیمسه محبوبدر. محبوب اولان کیمسه ايسه حضرت حقدن بعیددر.

[و هذا] "و بو" یعنی معرفة اللهك فناء وجوده و فناء الفنايه اضافه سی.

[غلط وسهو] یعنی "غلطدر" (سهودر) یعنی فنايی، فنا صفاته ذكل فناء ذاته حمل ايتديكك وقت غلط و سهودر، ديمكدر. [٤٨]

[وقد ذكرنا من قبل أن حجابہ وحدانيته وفردانيته وفردانيته لا غيره] "و محقق حقك حجابی كندی وحدانيته و فردانيته اولوب غيری اولماديغنی بوندن اول ذكر ايتمش ايدك" ذاتيله ذاتنی حجابلار ديمكدر.
[ولهذا أجاز للواصل إلى الحقيقة أن يقول أنا الحق] "و ايشته بونك ایچون حقیقته واصل اولانه اناالحق ديمك جائز اولور" حلاج منصور کبی:

[وأن يقول سبحانه ما اعظم شانی] "و سبحانی ما اعظم شانی ديمك جائز اولور" ابی یزید بن عیسی طيفور کبی.

[وما وصل واصلٌ إليه إلا ورأى صفاته صفاتِ الله] "و آکا واصل اولان واصل اولمادی؛ الاكه صفاتنی صفات الله کوردی" صفاتك رينك صفاتنده فناسندن طولايی" بويله اولنجه قدرتی اللهك قدرتنده و اراده سی اللهك اراده سنده فانی اولدی. بقیه صفات دخی بويله جهدر.

[وَذَاتُهُ ذَاتَ اللَّهِ، بَلَا كُونَ صِفَاتُهُ وَلَا ذَاتُهُ دَاخِلًا فِي اللَّهِ أَوْ خَارِجًا مِنْهُ قَطُّ] " و ذاتى ذات الله كوردى؛
آنك ذاتى، صفاتى حقنده اصلا داخل اولمقسزين و آندن خارج اولمقسزين " زيرا وجودى آنجق واحد معبوده مخصوص
كورور.

[وَلَا أَنَّهُ فَإِنَّ مِنْ اللَّهِ أَوْ بَاقٍ فِي اللَّهِ وَ يَرَى نَفْسَهُ أَنْ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا قَطُّ لِأَنَّهُ كَانَ ثُمَّ فَنِي؛ فَإِنَّهُ لَا نَفْسَ إِلَّا
نَفْسَهُ، وَلَا وَجُودَ إِلَّا وَجُودَهُ] " و كندى نفسى الله فانى وياخود الله باقى كورمدى و محقق او كيمسه
نفسك يعنى ذاتك اصلا اولديغنى كوردى. نفسى موجود كوروبده صوكره فانى اولدى كورمدى. زيرا آنك نفسى
آنجق اللهك نفسى اولدى. و آنك وجودى آنجق وجود الله اولدى " و بوندن طولايى آتيدى كى ابياتك قائلى
ديدى: [٤٢]

انت انسان خيالى ** لك عقل كالعقال
انت جسم من نراب ** فيه روح متلالى
انت فى انت كشيء ** فى لطيف الروح عبالى
يس فى الخارج شىء ** منك بل لمقه آل
انما الخارج حق ** امر رب متعال
وكذلك للخلق طراً ** من نساء ورجال
وسموات وارض ** وبحاروجبال
كلهم عندك فى ** مفتح مداة الخيال
صوته متبد و تخفى ** وهو حق فى الحجال
فتحقق بك وافهم ** قبل محو ونروال
و اعرف المعروف تنجو ** من تناويع الضلال

ترجمه [٤٣]

[ولهذا أشار النبي صلى الله عليه وسلم بقوله: "لا تسبوا الدهر، فإن الدهر هو الله"] " ايشته بونك
ايچون نبى صلى الله عليه و سلم افندمز حضرتلرى دهره سوكميكز زيرا دهر اللهدر ديو بيورماسيله اشارت ايلدى "
و دهرى الله تعالى يه اطلاق ايلدى. زيرا دهر آنك نهايتى اولماين اسملرندن بر اسمدر و آنك تحتته اسماء الهيهدن بر
طاكم اسملر داخل اولور و او اول و آخر و ظاهر و باطندر و بونده الله تعالىنك احاطة كليهنه اشارت وارد. نته كم
بيورر:

[و أشار الى ان وجود الله تبارك وتعالى عن الشريك والند والكفور] " و صلى الله عليه و سلم افندمز
محقق وجود الله شريك ومثل و اقراندن منزه و على اولديغنه اشارت بيوردى " زيرا جمع موجوداتى محيطدر.
[وَرُوِيَ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى أَنَّهُ قَالَ: يَا عَبْدِي مَرَضْتُ وَلَمْ تَعُدَّنِي، وَسَأَلْتَنِي وَلَمْ تُعْطِنِي] " و الله تعالى
حضرتلرندن مرويدرکه اى قولم بن خسته اولدم بنى زيارت ايتمدك و سندن ايستهدم بكا ويرمدك " يعنى بنم مريض

اولان عبد فقيرمدرکه سن آنی زیارت ایتمدک. و بنم فقیر قولم سندن تسأل ایلدى، ویرمدک دیمکدر. و بونده حق تعالینک دنیاده مال و جاه ایله انعام ایدوب ده آنلری بخل ایدن کیمسه ایچون تهدید عظیم واردر. امدی دنیاده آنلرک عقوبتنی حق تعالی نعمت مال و جاهک آنلردن سلبی ایله قیلدی. زیرا حق سبحانه و تعالی هر بر عصرده کرما خلق ایتدی. آنلر بخل ایتدیکی وقت نعمتلرینی سلب ایدوب اهل کرمدن اولان باشقه لرینه و برر عقوبت آخرته کلنجه حق سبحانه و تعالی مال و جاه ایله بخل ایدنلره یوم قیامتده عتاب ایدوب آنلرک یوزلرینک اتلرینی دوکر وجهنده تعذیب ایلر. نته کم شو قولنده حق سبحانه و تعالی بوندن خبر ویرر [44] (وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ يَوْمَ يُخْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارٍ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنْزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ) مریض اولان فقیردن و کسبدن عاجز اولان کیمسه دن زکاتی منع ایدنلر دیمکدر.

[أشار إلى أن وجودَ السائل وجوده، ووجودَ المريض وجوده وان وجود السائل وجوده ومتى جاز ان يكون وجود السائل وجود المريض وجوده جاز أن يكون وجودك وجوده ووجود جميع الأشياء من المكونات من الأعراض والجواهر وجوده هكذا] یعنی "محقق حق مریضک وجودی کندی وجودی اولدیغنه و سائلک وجودی کندی وجودی اولدیغنه اشارت بیوردی و خسته نك وجودی حقک وجودی و سائلک وجودی حقک وجودی اولمق جائز اولدیغی وقت، سنک وجودک دخی حق تعالینک وجودی اولمسی و بونک کبی اعراض و جوهرلردن اولسون مکوناتدن جمع اشیانک وجودی حق تعالینک وجودی المسی جائز اولور" مریضنک و سائلک وجودینه قیاساً دیمکدر. حضرت شیخ اکبر رضی الله عنه بونکله استدلال بیوردی که وجود الله تعالی وحده حضرتلرینه مخصوصدر.

[ومتى ظهر سره ذرة من الذرات، ظهر سره من المكونات الظاهرة والباطنة] یعنی "و حقک سری ذره لردن بر ذرده ظاهر اولدیغی وقت آنک سری مکونات ظاهره و باطنه دن ظاهر اولور" حضرت شیخ رضی الله عنه (ومتی ظن سره) قولیله اسرار ربوبیته اشارت ایلدی. زیرا حق تعالی هر بر شیئی بر سر تودیع بیوردی. احبابنه اسرارندن بر سر کشف ایتدیکی وقت بو کشف موجودات ظاهره دن بر سردن صوکره دیکر بر سرک ظهوریله امتداد ایدر. امدی صفات قدسیه سنک [٤٥] اسراری سببیله موجودات ظاهریه سنی ایراز ایلدی. و اسماء علیه سنک اسراری سببیله ده بواطن کونیه بی ایراز ایلدی. و سر ربوبیت مربوبه توقف ایدر. زیرا منتسب اولانلر ایچون نسبتک وجودی لازمدر. و مربوب ایسه منتسب اولان شیلردن بریدر و اعیان ثابتة ایسه آنجق عدمدهدر. و معدومه توقف ایدن شی دخی معدومدر. و ایشته بونک ایچون سهل ابن ابدالله تثنری بیوردی که (لر بو بیته سر لوظهر لبطلت الربو بیته) یعنی "ربوبیتک سری واردر. اگر ظاهر اولسه ربوبیت باطل اولوردی." و بو توقف ایلدیکی شیئک بطالاندن ناشیدر. و ربوبیتک سرینک سری، مظهریتلری حیثیتندن ربک صور اعیان ایله ظهوریدر. رب آنلرک مظهریتنده ذاتیله قائمدر. و آنلرک تعیناتی ایله ظاهردر. و تعینات آنکله قائمدر. و آنک وجودیله موجوددر. امدی آنلر بو حیثیتندن مربوب اولان عبدالدر. و حق آنلر ایچون ریدر. امدی ربوبیت حقه آنجق حق

ایله حاصل اولدی. و اعیان ازده کی حاللیله معدومدرلر. بناءً علیه سر ربوبیت ایچون سر واردر که آنکله ظاهر اولور. و باطل اولماز.

[ولا نرى الذرين سوى الله تعالى بلا وجود الذرين، اسمهما ومسمّاهما و وجود هما هو، بلا شك ولا رب. الله تعالى خلق شيئاً قط] " و دارینده یعنی دنیا و آخرتده الله تعالینک غیرینی کورمزسک. بلکه شک و رب اولمقسزین دارینک وجودی و آنلرک اسملری و مسمالری و وجودلری حقک ذاتیدر. و محقق سن حق تعالی حضرتلرینی ابدی بر شی خلق ایلدی، کورمزسک" و بو، نفوسک اعتبار ایلدیکی وهم تعدد و غیرتیک نفیی ایچوندر. و وهم اثنینیتی نفی ایلدی. اوده نفس مع الریدر. بویله اولنجه تعدد وهم غیریت اولان بر امردر. و خلق ایوچن ظاهر اولدی. و حق ایسه باطندر. امدی سن اولاً بو وهمی نصرتکی (...). اوزریکه واجب قیل. بعده ثانیاً باطنکنده آنک غیری اولهرق سائر اکوانک ملاحظهسی اولمقسزین [۴۶] حق سبهانه و تعالینک وجود واحدینی اثبات ایله.

[بل تراه کلّ يوم هو في شأنٍ] "بلکه سن آنی هر آنده بر شأنده کورورسک" نته کم حق تعالی کتاب عزیزنده بوکا نص ایلدی. علمادن بری حق تعالینک (كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ) قولنی تفسیر ایلرکن آنک درسنده حضر علیه اسلام حاضر اولدی ده دیدی که "اولاً ربکک شانی نهدر" مدرسی توقف ایدرک رد جواب ایچون آندن مهلت ایستهدی. اوده مهلت ویردی. سؤالی ذهننده اویروب چویردی قلبنه بر شی خطور ایتمدی و جوابدن عاجز اولدی. رسول رب اولانام اولان مصطفی افندمز اوزرینه صلاة کتیرمکله مشغول اولدی. او یوردیغی وقت حضرت مصطفی بی رؤیاسنده کوردی. صلی الله علیه و سلم سائلک حضر اولدیغنی آکا خبر ویروب آکا جواباً (شون ییدیها ولا یبتدیها یدفع اقواماویضع آخرین) دیمه سنی امر ایلدی. وقتاکه مدرس حضره بو جوابی ویردی. حضر مدرسه "سکا تعلیم ایدن ذات اوزریکه صلاة اولسون" دیدی. و بو جوابده (یید یها) قولنده سر بلیغ واردر. یعنی شؤنی علم قدیمنده اولدیغی حال مطابق اولهرق اظهار ایلر دیمکدر. زیرا حق تعالی اشیایی ایجاددن مقدم کتب ایلدی. نته کم بیورر (وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَنْطَرٌ) و بو مقامده سوز واردر. اگر شرح ایتمه خبرلر اوزار و کلام اخضاردن چیقار.

[من إظهار وجوده وإخفائه بلا كيفية، لأنه "هو الأول والآخِر والباطن والظاهر ظهر بوحدانیتیه و بطنٌ بفردانیتیه] "کیفیت اولمقسزین کندی صفاتنی و وجودینی اظهاردن. زیرا اول و آخر و ظاهر و باطن حقدر. حق وحدانیتله ظاهر و فردانیتیه باطن اولدی. " صفت وحدانیت ملک معبوده مخصوصدر. سلب اثنینیت عالم ملک و شهودده واقع اولور. و صفت فردانیت عزت و جبروت [۴۷] صاحبینکدر. نفی سوی عالم غیب و ملکوتده واقع اولور. امدی سکا بو ایکی صنفک آراسنی جمع معناسی منکشف اولدیغی وقت علماء ظاهر و باطندن اولورسک. و ایکی قناد ایله اوچارسک. و سکا عالم عدلی و عالم فضلیدن عبارت اولان ایکی عالم منکشف اولور. عالم عدلی، عالم سفلی کبی در. ظلت و کثیفدر و او یدی ارضدر. و آنلرک کثافتی سببیه انوار محتجب اولور. نته کم بلوط شمسک نورینی محتجب قیلار. و عالم فضلی عالم علوی کبیدر. و او عرش و کرسی و سماوات سبع در. و

آنك لطافتی انواری محتجب قیلار. امدی شمس سماء رابعهدهدر. آنك نوری فوقنده و تحتنده اولان شیلری محتجب قیلماز. عالم عدلی کیجه مثابهسندہ ظلمتدر. و عالم فضلی کوندوز مثابهسندہ نوردر. انسان ایسه ایکی عالمدر مرکبدر. جسمی عالم عدلیدن و روحی عالم فضیلیدندر. جسمانیتی روحانیتنه غلبه ایتدکده عالم عدلی یه التحاق ایدوب شیطان انسی اولور. روحانیتی جسمانیتنه غلبه ایتدکده عالم فضلی یه التحاق ایدوب ملک انسی اولور. امدی آنلرک آراسنده متعاقب دائمیدر. هر نه زمان عالم عدلیدن بر خبر کتیرسه آنی عالم فضیلیدن بر خبر تعقیب ایدر. ظلمت کیدنجیه قدر بویله اولور. و نور باقی قالیر. بو حینده سنک صفاتک کیدر و سن ذاتکله مخصوص اولهرق بر وجود کوره مزسک و حقک ماسواسنی نفی ایله لا اله الا اللهک معناسنی آکلرسک و سنک عالم وجود عدلیکک لیلی ایله عالم وجود فضلیکک نهاری سکا ظاهر اولور. و سنک عالم فضلیکک نهاری اوزرینه (لا اله) نینندن ظلمات شرک تکائف ایتدیکی وقت آنک نوری کیدر وعدلی اولور و سنک وجود عدلینک [۴۸] اوزرینه (الا الله) سماسندن بروج فردانیتہ شمس وحدانیت طلوع ایتدیکی وقت آنک ظلمتی کیدر. و فضلی اولور. و انوار توحیدک ارض ذاتکه اشراق ایدوب سوی منتفی اولور.

[وهو الأول بذاته وقيوميته] "حق ذاتی ایله و قیومیته ایله اولدر" و سکا ظاهر اولور که حق ذاتاً و صفاتاً بنفسه قائمدر. و غیره محتاج دکلدر و او خلقندن غیری اولهرق قائمدر.

[وهو الآخر بديمويته] حق دیمویتهله آخردر" دوامیله و بقاسیله دیمکدر.

[وجود حروف "الأول" هو ووجود حروف "الآخر" هو، ووجود حروف "الظاهر" هو ووجود حروف

"الباطن" هو هو اسمه وهو مسماه] "و اول حرفلرینک وجودی حق و آخر حرفلرینک وجودی حق و ظاهر حرفلرینک وجودی و باطن حرفلرینک وجودی حقدر. اسمی و مسماسی دخی حقدر" و بو ذکرى تقدم ایدن اسماء اربعه یه شرح کبیدر که آنلرده اول و آخر و ظاهر و باطندر. امدی آنلرک جمیع اسماء و صفاته احاطهء کلیه سی واردر. آنلرک تجلسی سببیله حق جمیع مخلوقاتى ایجاد ایلدی. ایشته بونک ایچون آتیده کی ایباتک قائلی دیدی:

ربى تجلى بانواع الخلاق لى ** تجلياً هو كشف القول العمل

فالقول كن فيكون اسمع مقالتنا ** فانها لك تهدى اوخع السبل

و الفعل قدر ته بعد الارادة لم ** يترك من الكون شيئاً غير منفعل

فا نظر بعقلك فينما انت تدر كه ** فانه الخلق من عال و من سفلى

و انظر الى ربك الفعل ثم الى ** كلامه احق عين الاخرى الاول

با لجمع قرانه والفرق اجمعه ** فرقانه فتحقق فالمقام جلى [۴۹]

[كما يجب وجوده يجب عدم ماسواه] "نته كم حقک وجودی واجب اولدیغی کبی حقک غیریسنک

اولماسی دخی واجبدر" وجود ایله عدم استقلالندن ناشی آنک ماسواسی عدم کبی اولدیغنه اعتقاد ایتمکلکک واجبدر، دیمکدر.

[فإن الذي تظن أنه سواه ليس سواه] "امدی تحقیقاً کندینی حقک غیری ظن ایدن کیمسه، حقک غیری دکلدرد" زیرا جمع موجودات وجودی حق سبحانه و وجودینه تبعیت ایله در. آنلرک استقلالاً وجودلری یوقدر. **[لا تنزه عذان یكون غيره]** "زیرا او کیمسه حقک غیری اولمقدن منزهدر" یعنی او کیمسه ایچون وجود حقیقینک صفتی واردر.

[بل غيره هو، بلا غيرية الغير، مع وجوده وفي وجوده، ظاهراً وباطناً] "بلکه ظاهراً و باطناً حقک وجودنده وجود حق ایله برابر غیرک غیریتی اولمقسزین غیر دخی حق تعالیدر" زیرا حادث قدیم ایله برابر ثابت اولماز. حکمده دیرکه عجیبدرکه عدمک وجودی نصل ثابت اولور. یاخود کندیسی ایچون وصف قدم اولان کیمسه ایله حادث نصل آیت اولور. آنک وجودنده ظاهراً و باطناً غیر ثابت دکلدرد. بلکه وجود حق جهتندن غیر دخی حقدرد.

[ومن اتصف بهذه الصفة أوصاف كثيرة لا حد ولا نهاية لها و بالاخيار] "و بو صفتله متصف اولان کیمسه ایچون حد و نهایت اولمیهرق چوق اوصاف واردر" والحاصل حق تعالی بالجمله [۵۰] کمالات ایله متصفدر. و آنک کمالاتی نامتناهیدر و او قوللرینک و کوردیکمز فعللرینک خالقیدر. و حضرت شیخ رضی الله عنه جمیع مخلوقاتی امواته تشبیه بیوردی:

[وكما أن من مات بصورته انقطع جميع أوصافه عنه، المحمودة والمذمومة، كذلك من مات بالمت المعنوي ينقطع عنه جميع أوصافه، المذمومة والمحمودة، ويقوم الله تبارك تعالی مقامه في جميع الحالات] "و تنه کیم صورت اولومیله اولن کیمسه نک ممدوح و مزموم اولان کافه اوصافی منقطع اولدیغی کبی موت معنوی ایله اولن کیمسه دن دخی اوصاف محموده و مذمومه منقطع اولور و آنک مقامنه جمیع حالاتده الله تبارک و تعالی قائم اولور" و بو بر مقامدرکه آکا آنجق ارباب عنایاتدن اولان کیمسه واصل اولور.

[فيقوم مقام ذاته ذاتُ الله تعالی ومقام صفاته صفاتُ الله تعالی ولذلك قال النبي صلى الله عليه وسلم "موتوا قبل أن تموتوا"] امدی موت معنوی ایله میت اولان کیمسه نک ذاتک مقامنه ذات الله و صفاتنک مقامنه صفات الله قائم اولور و ایشته بونک ایچون صلی الله علیه و سلم افندمز اولمزدن اول اولکز بیوردی "شفیع المشفع اولان مصطفی علیه الصلاة والسلام افندمز بونکله درت نوع موته اشارت بیوردی که آنلر احمر و اسود و اخضر و اییضدر. موت احمر نفس و شیطانه و دنیا و هوایه مخالفه و عقبات سعیه بی قطع ایدنجیه قدر عبادتدن ارتکابی کوچ کلن هر بر عمل شاقی نفسه تکلیف ایتمکدر. موت اسود، ناسک عرضه تجاوز ایدر که آنلردن هیچ بر کیمسه یه کلمه خیردن باشقه بر شی سویلمه مکدر. تنه کم اقطاب و اولیا و اخبارک چوغنه واقع اولدی. و سیدم احمد الرفاء قدس سره آنلردندر. حتی آنی طاشله دیلر حال بوکه او "یا رب بنی طاشلانان و یمش طویلانان اشجار کبی قیل" دیر ایدی و سیدم احمد البدوی قدس سره ده [۵۱] آنلردندر که آنی قذف ایلدیلر. و سیدم ابوالحسن شازلی بی مغربدن طرد ایتدیلر و آنلرک صلی الله علیه و سلم افندمز ایله بر اسوه سی واردر. زیرا او حضرته فی الله ازا ایلدیلر. بالاشتباه او افندیمزک صبر ایلدیکی کبی صبر ایتدی. و ازا ایدنلره هدایتله دعا بیورر.

امدی فقیر صالح محبت و عدوت حصوصنده قادح ایله مادح بیننی تفریق ایتمز. هر ایکسی ده مساویدر. ایشته بونک ایچون قصیده تائبه بویله دیدیم.

بیت

فلا الذم یؤذینی ولا المدح باسطی** و عندی استوی الا مران قبضی وراحتی

ترجمه

بنی زم متازی قیلماز. و مدح بنم باسطم دکلدرد. بنم عندمده قبض و راحتدن عبارت اولان ایکی امر مساویدر.

فقیر صالح بلکه معتقدن زیاده معترضک محبتنه میل ایدر. و سیدم مبتولی حضرتلری دیر ایدی که اگر الله ایچون طاشه سجده ایدوب بو سجدهنک ثوابنی معترضه بخش ایده ایدم. آنده عطایا و منندن بکا حاصل اولان شی، آکا کافی کلیر ایدی. و سیدم سهران بیوررکه مخلصک نفسی اخلاص دعواسنی ایتدیکی وقت آنی تجربه ایتسون. اگر معتقد ایله معترض آراسنی بر امردن تفریق ایدر ویا سلطان ایله سوپروندیجی فرقلی کورور ایسه و مدح مادح ایله فرحلیر و زم قادح ایله تغیر ایلر ایسه بیلسونکه آنک نفس مرئیدر. طریق شیخی اولمق شویله طورسون مرید اولمغه بیله صالح دکلدرد. موت احضره کلنجه اوده شیخنک غیرینه عدم شکوی و خرع شرطیله بلانک بلا اوزرینه سقویدر. زیرا شیخینه شکایت صبرینی ازاله ایتمز. موت ابیض، بر رغیفه و آنک ثمننه مالک اولماق صورتیله آچلقدر. نته کم سیدم ابراهیم بن ادومه واقع اولدی که ایام عدیدهده طوبراغی یر و اکل ایدردی. و آنده اطعمه سائره لذتی بولورم دیر ایدی. و هر بر مرشد کامله [۵۰۲] بو درت موت ایله اولمک لازمدر؛ تاکه رتبه علیه صاحبی اولان حضرت مصطفی یه او کیمسه ایچون وراثت ظاهریه و باطنیه قدمی ثابت اوله. امدی صلی الله علیه و سلم افندمز ایچون تامیله درت اولوم حاصل اولمش ایدی. برنجیسی بودرکه نفس شریفلرندن مبارک آیاقلری شیشنجیه قدر نمازده القاب ایلدی. بناءً علیه حق جل و علی حضرتلری آنلره (مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى) آیت کریمه سنی انزال بیوردی. ایکنجسی بودرکه آنلرک حق علیرنده کافرلر سوز سویلدیلر حتی آنلری عدم عقله نسبت ایتدیلهده معلم مجنون دیدیلر. و (اساطیرالاولین اکبتتها) دیدیلر و ابلیغ حدیث افکده اولان شیدرکه اوده حضرت فخر عالم افندمزک زوجة سنیله مطهره و میرات اولان حضرت عائشه حقنده تکلم ایلدکلری سوء کذبدر. قرآن عظیمده آنک برائی حقنده آیت کریمه نازل اولدی. (رضی الله عنها و عن ابیها و عنه محیه و مجیها). و اوچنجسی بودرکه علیه الصلاة و السلام افندمز تحقیر اولندی. نته کم اصحاب کرامدن اون کشی ده تحقیر اولنمش ایدی. و وجه مبارکلری یارالاندی و دیشلری قیرلدی و دردنجسی بودر که طعام یمدکلری ایامده بطن شریفلرینه طاش باغلاادی. و بو نفسلرینی آچلیقله تهریب ایتملری ایچون صلی الله علیه و سلم افندمزدن افضل امم اولان امتنه تعلیمدر. زیرا الله تعالی نفسی خلق ایتدکده بن کیمم بیوردی. سن سنسک و بن بنم دیدی. وقتاکه آکا الم جوی القا ایلدی، حضوع ایتدی و تزلل ایلدی و انانیتی کیتدی و رینک وحدانیتی مقرر اولدی. و محقق نفس کثیره النسیان و قریبته الطغیاندر. صاحبنه آندن سیاست قلبی رفع اتمامیک لازمدر. نته کم حق تعالی بیورر

(قد افلح من زكاهها) یعنی نفسنی تزکیه ایدن فلاح بولدی. یعنی آنی تأدیب ایدن و تهذیب ایلین و دسائسینی عارف اولان [۵۳] و مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمزک (موتو اقبل ان تموتوا) قول شریفی موجبجه موتندن اول آنی اولدورن دیمکدر.

[أي اعرفوا أنفسكم قبل أن تموتوا وقال النبي صلى الله عليه وسلم "قال الله لا يزال العبد يتقرب إليَّ بالنوافل حتى أُحِبُّه، فإذا أُحِبُّته كنت له سمعًا وبصرًا ویداً] یعنی "اولمزدن اول ذاتکزی بیلکز دیمکدر. و نبی صلی الله علیه و سلم افندمز حضرتلری حق تعالی، دائما قولم بکا نوافل سببیلله یاقلاشیر بن او قولی سونجیه قدر. وقتاکه بن او قولی سورم انک اشیتمه سی و کورمه سی و لسانی و یدی اولورم دیو بیورمش اولدیغنی بیوردی" الله ایچون ایشیدیر الله ایچون کورور و الله ایچون تکلم ایدر و الله ایچون ویرر و آلیر دیمکدر. امدی انک افعلنک قافه سی الله ایچون و الله ایله اولور. بناءً علیه اعملی نفیله ایله مقام تقریدن مقام مقبولیه و آندن مقام محبوبیه انتقال ایدر. بویله اولنجه وجودنی محبوبنک وجودنده فانی کورور.

[إشار إلى أن من امان نفسه يرى جميع وجوده وجوده] یعنی "صلی الله علیه و سلم افندمز تحقیق موت معنوی ایله نفسی اولن کیمسه جمیع وجودینی وجود ذاته کورور اولدیغنه اشارت بیوردی" ذاتنک وجودنی الله تعالینک وجودی کورور دیمکدر. و بو وجودنک عدم رؤیتندن ناشیدر. بوده مقام وسطدر و مقام حیرتدن عبارت اولان عین الیقین مرتبه سنده توحید شهودیدر. حلاجک (انالحق) قولی و ابی یزیدک سبحانی قولی و امثالی کبی. زیرا انلرک کافه سی حق الیقینه وصولدن اول عین الیقین مقامنده در. وقتاکه بو مقامدن عبور ایدوب حق الیقین مقامنه واصل اولورلر بو احوالک امثالندن تحاشی ایدرلر. آن واحده حقی و خلقی کورورلر. آنلردن برینک شهودی دیکرینی حجابلاماز. و بو، مقام احساندر. [۵۴] و مؤلف قدس سره حضرتلرینک بو مقامه وصولنه سبب سیدنا هارون علیه السلام حضرتلریدر. زیرا بیوردی که بعض وقایعه روحم آنکله اجتماع ایلدی. دیدم یا نبی الله سن (ولا قتمت بی الاعداء) یعنی "دشمنلری بکا کولدرمه" قولنی نصل سویله دک و اعدابی نصل مشاهده ایلدک. حال بوکه بزدن بری بر مقامه واصل اولورکه آنده الله تعالیدن غیرینی مشاهده ایتمز. سیدنا هارون علیه السلام بیوردی که مشهدیکرده سویلدی ککر شی طوغریدر. ولکن سزدن بریکز اللهدن غیرینی مشاهده ایتدیکی وقت، مشهدیکز کبی نفس الامرده عالم زائل اولورمی یوقسه عالم باقیمیدرده سز قلوبکزه تجلی ایدن شیئک عظمتندن ناشی آنک شهودیندن محجوبی اولورسکر. بن جواباً دیدم. بلکه عالم نفس الامرده باقیدر. زائل دکدر. و آنجق بز آنک شهودندن احتجاب ایلرز، بیوردی که بو مشهده علم یالکر، عالمدن شهودیکرده کی نقصان اولان شی قدر ناقص اولدی. زیرا آنک کلیسی آیات اللهدر. حضرت شیخ رضی الله عننه بیورر. هارون علیه السلام بنده اولمیان بر علمی بکا افاده بیوردی. امدی عبد مشاهد و اعلام عقباتنک قطعیه بو مقامه واصل اولدقده نهایتدن بدایتنه رجوع ایدر. و ظاهری خلق ایله باطنی ده حق ایله اولور. و بن بو حاله شو قولمله اشارت ایلدم.

و سری الی روحا و روحی به سرت** الی السر حتی قد تبدت بدایتی

فعت الیهاشا کر اکل فضله** وتبت حقیقاً توبه الموسویة

ترجمه [۵۵]

امدی بدایتہ عودت مقام وراثتدرکہ (العلماء ورثة الانباؤ) حدیث شریفی آکا دلالت ایلر. انبیا علیہم السلامدن میراث قالان علم ایکی نوعدر. علم احکام و علم اسراردر. و وارث ایکی نوعدن نصبی اولان کیمسهدر و بر نوعدن نصبی الان کیمسه وارث دکلدر. او کیمسه غرمایه داخلدرکہ او غرمانک نصبی حقلرینک جنسنه تعلق ایلر. بناءً علیہ قرب و جنسیت واسطه سیله وارث حقنده او صورتک مثیلدر دینور. بو غریمک خلافتنهدر. زیرا غریمک صورته نسبتی یوقدر.

امدی وارث اولیان کیمسه، عالم اولماز. آنجق نوع واحده اخقामी اولدیغی وقت عالم اولور. بویله اولنجه سن آکا علم احکامه علمدر دیرسک. حال بوکه عالم مطلق، اماره ولوامه و ملهمه و مطمئنه و راضیه و مرضیه و کامله تسمیه اولنان یدی نفسک صفاتنی قطع ایلدکدن سوکره ایکی نوع علمدن نصیب وافر و وارث اولان کیمسهدر.

امدی هر نه زمان بر صفت ایله اتصاف ایلسه، آنکله اتصافی اجلندن بو اسمادن بر اسم ایله تسمیه اولنور. اکر نفس شهوانیهیه مصادف اولور و آکا موافقت ایلر و آنک تحت حکمنه داخل اولور ایسه اماره تسمیه اولنور. و اکر امر تکلیفی تحتنده ساکن اولور و شریعتنه اتباعی اذعان ایلر ولکن آنده شهواته میل باقی اولورسه لوامه تسمیه اولنور. و اکر بویله ذائل اولور و نفس شهوانیهیه معارضیه قوت بولور و عالم قدسه میلی تزاید ایلر و الهاماتی تلقی ایدرسه ملهمه تستیه اولنور. و اکر اضطرابی ساکن اولور و آنده نفس شهوانیه اچون اصلا بر حکم قالماز. و شهواتی اونوتور ایسه مطمئنه تسمیه اولنور. و اکر بوندن [۵۶] ترفی ایدر و کوزوندن مقامات دوشر و جمیع مرادلرندن فانی اولورسه راضیه تسمیه اولنور. و اکر بو حال تزاید ایلر ایسه حق و خلق عندنده مرضیه اولور. و آنلرک ارشاد و تکمیلرلی ایچون عباده روجوع ایله امر اولنورسه کامله تسمیه اولنور. امدی قطع صفات قطع عقباتندر. و بو عقباتک قطع حقنده هر بر طریق ایچون بر اصطلاح واردر. طریقت نقشبندیده آنلرک قطع لطائف سیئنهک قطعیهدر که آنلرده لطیفه قلب و لطیفه روح و لطیفه سر و لطیفه خفی و لطیفه اخفی و لطیفه نفس و لطیفه جسددر. و بو عقباتک تأکید قطع نفی و اثباتله اشتغال ایلهدر. و هر بر لطیفه ایچون بر محل و بر نور و بر وارد واردر. و بونک تحقیقی و آنلرده کی کیفیت خلوت بنم رساله لرمدن بر چوغنده مذکوردر. اکر دیرسهک آنلره مراجعت ایت. و بعض طریقهده آنلرک قطع اسماء سبعهده تنفل ایلهدر. و بعضیلرنده توجه شیخ ایلهدر. سیدنا شیخ الاکبر قدس سره الافخر حضرتلینک طریقی کبی و بعضیلرنده شیخک مریده نظر محبتله واقع اولان نظری ایلهدر. سیدنا شریف العلوی و قطب نبوی سید احمد البدوی حضرتلینک طریقی کبی بعضیلرنده مجازات و تامه صحیحه ایله فیضان علم ایلهدر. طریقت احمدیه و خالدیه کبی.

امدی مرید شیخک کلامنی ایشتمسه بیله محاذات سببیه علمله طولار. نته کم شیخمز عارف بالله شیخ خالد ضیاءالدین قدس سره حضرتلینک عندنده درس علمه حضر اولدیغم وقت بکا واقع اولور ایدی. بن شامده مدرسه بواریهیه حضر اولدیغم حینده او حضرتده مستغرق اولوردم. ایشیتمز و کورمز ایدم. بعض علماء حضرت

شیخك درسده واقع اولان تقریرندن بکا سؤال ایرلر ایدی. بن آنک دیدیکی شیئی حفصمده آنک زیاده سنی بولور ایدم. [۵۷] و آکا بو درسی تقریر ایدردم. تعجب ایلر ایدی. و بن طریقت نقشبندیهنک اخذندن اول محروسه مصرده جامع ازهرده مجاور ایدم. آیاقلمده بر علت شدیدده پیدا اولدی. حتی ایکی آیغام قوریدی. و آنلردن عروق مقطعه خروج ایلدی. و یورومکه قادر اولمادم. رواق شوامدن یعنی شاملیلر مدرسه سندن جامعده کی درس محلنه سورونه رک کیدردم و اوطوراماز ایدیم. و شیخك آرقه سنده اولیور ایدم. حال بوکه روحم درسه حاضر اولوب درس حفظ ایلر و آنی منتظماً تعقیب ایدر ایدم، و شیخك فراغی عنندنه اوینیر ایدم. نظم درسی دیکله یوب بوکا تعجب ایلر ایدی. و بن بو بلا ایله برابر صوک درجه صبر ایچونده ایدم. بعض ایامده بر قائلک سوز سویله دیکنی ایشیدر ایدم؛ حال بوکه او بنی کورمز ایدی. بوندن خاطر منکسر اولور ایدی. یاپدیغم بر قصیده ایله مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمزه توسل ایدوب او قصیده ده تندن استغاثه ایدم. کندی صحیح الجسم و معتدل القامه و بوندن اولکه حاملدن احقاق ایله دها کوزل کوردم. جوارمده اولان بر کیمسه بنی کوردی. یمن ایتدی که سنک بو ایکی آیقلرک اولکی آیقلرک دکلدرد. مسئله بی آکا آکلادتدم. تعجب ایتدی و افضل بشره صلوات کتیردی.

و علم وهبی یه دلیل حق تعالینک (و علمناه من لدنا علما) قولیدر. معلومک اولسون که ساداتک بداياته عودتی آنجق بو عقباتک قطعندن صوکره اولور. انلری قطع ایلدیکلری وقت حاللری عوامک حالی کبی و علملری علماء ظاهرک علملری کبی اولور. و ایکی علت اراسنده کی فرق بودرکه آنلرک علمی کشف و وجداندندرکه حضرت ملک رحماندن آنلرک طور قلبوی اوزرینه و حی الالهام او کشف و وجدان سببیه نازل اولور. و علم علماء ظاهرکه انی بعضیلرندن تلقی ایدرلر. او قلبده تخمین و شک جهتنددر. و بن روی العرفان اولان طائفه نك لسانندن بویله دیدیم:

من آین للعد والراری وجرجانی **ماندری فی العلم من کشف واتقان [۵۸]

فهم یقولون عن تخمین عقلهم ** و نیقلون لعلم القالی عن فانی

و علمنا ابدان عن ربا فلهدا ** تری لنا فی الغصانه دانی

ترجمه

بعده حضرت شیخ قدس سره بیورر:

[ولا تغییراً فی ذاته ولا صفاته] یعنی "او کیمسه ذاتنده و صفاتنده تغیر کورمدیکنه اشارت بیوردی" یعنی

او کیمسه ذاتنک دکیشدیکنی و صفاتنک بوزولدیغنی کورمز؛ بلکه نفسنی و ذاتنی سابقده اولدیغنی کبی کورور و او حال عدم ایچنده در. و بو حالی آنجق ذوق ایدن کیمسه بیلیر.

[ولا یحتاج الی تغیر صفاته] "و او کیمسه نك صفاتی تغیره محتاج اولمادیغنه اشارت بیوردی" وجودنیک

عدم رؤیتندن ناشی. زیرا آنک صفاتی تغیره محتاج اولور.

[إذ لو لم يكن هو وجود ذاته] یعنی "زیرا او کیمسه نك ذاتنك وجودی حق اولماش اولسه ایدی؛ " یعنی بلکه او کیمسه کندیسی ایچون بر وجود مستقل کورور ایدی. بو ایسه مستحیلدر. زیرا استقلال ایله وجود آنجق مجد و جلال صاحبی اولان حق تعالی حضرتلرینه مخصوصدر.

[بل كان جاهلاً بمعرفة نفسه فمتى عرفت نفسك ارتفعت] یعنی "بلکه او کیمسه نفسی بیلمکی جاهل اولور ایدی. امدی هر نه زمان که نفسکی بیلدک سنك ایکیلکک قالدی" ایشته بونک ایچون آتیده کی بیتک قائلی دیدی.

فو صفی اذمالم تدع باشنین وصفها** و هیئتها اذ واحد نحن هیئت [۵۹]

یعنی ایکیلکک قالمه سی و صفات ایله موصوف و احلاق ایله معنوت اولان ذات واحدن شبهه اورتوسنک کشفی سببیله دیمکدر. بکا مضاف اولان هر بر وصف آنک وصفیدر و بکا مضاف اولان هر بر هیئت و صورت خلق، آنک هیئتیدر.

[وعرفت أنك لم تكن غير الله] یعنی "و سن اللهک غیری اولمادیغکی بیلدک" سنك وجودیکک بو هیئت اوزرینه که سن شمدیکی حالده دخی او هیئته سک. حقک علم قدیمه آنک تعلقی اعتباریله و وجودیکک عدم استقلالی اعتباریله دیمکدر.

[فإن كان لك وجود مستقل، لا يحتاج إلى الفناء ولا إلى معرفة النفس، فتكون رباً سواه] "و اکر مستقل بر وجود اولایدی؛ فنایه و معرفت نفسه محتاج اولمادی ده آنک غیری اولور ایدی" یعنی سنك وجود مستقلک آنک غیری بر رب اولور ایدی.

[و تبارك الله أن يوجد رب سواه] "و حق تعالی آنک غیری رب بولنمقدن منزهدر." یعنی بو مستحیلدر. (لو كان فيهما الهة الا الله نفسدا)

[فائدة معرفة النفس أن تعلم وتحقق أن وجودك ليس موجوداً] "امدی معرفت نفسک فائده سی سنك بیلمهک و تحقق ایلمه کدرکه سنك وجودک موجود دکدر." یعنی سنك وجودک موجودکک وجودینه توقف ایلدیکی ایچون بر وجود استقلالی اوله رق موجود دکدر، دیمکدر.

[ولا معدوم] "معدوم ده دکدر" یعنی آنک علمنک سنك وجودیکه تعلقندن ناشی بر عدم حقیقی اوله رق معدوم دکدر، دیمکدر.

[وانك ولست كائناً ولا كنت ولا تكون قط] "و سن شمدیکی حالده کائن دکلسک و ماضیده ده موجود اولمادک و مستقبلده دخی ابدی موجود اولماسک"

[ويظهر لك بذلك معنى "لا إله إلا الله" إذ لا إله غيره، ولا وجود لغيره؛ فلا غير سواه، ولا إله إلا إياه] [۶۰] "و سکا لا اله الا الله معناسیله بیان اولنان کیفیت که حقک غیری اله اولمادیغی و آنک غیری ایچون وجود اولمادیغی و آنک غیری غیر اولمادیغی و همان آنجق حقک اله اولدیغی ظاهر اولور" یعنی آنک غیری معبود اولمادیغی و بر وجود استقلالی اوله رق آنک غیرینک وجودی اولمادیغی و بر شیئک بالاستقلال وجود اولمادیغی

سکا ظاهر اولور. تاکه او شیعه آنک غیریدر دنیلسون دیمکدر. و حضرت شیخ قدس سره (لا اله الا الله) قولندن بو ترتیب ایله سفرات ثلاثیه اشارت بیوردی. سفره اولی حق تعالینک (فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) قولندن مفهوم اولان علم یقین حقندهدر. و سفره ثانیه حق جل و علا حضرتلرینک (مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى) قوليله اشارت بیوریلان عین یقین حقندهدر که کوردیکی شیدن بصری قایمادی، دیمکدر. سفره ثالثه حق تعالینک (قُلِ اللَّهُ تَمَّ ذُرَّهُمْ) قولنده تنبیه بیوردی حق یقینه اشارتدر که آنک غیرینی ترک ایت، دیمکدر. و بونک حقنده آتیده کلامک قائلی دیدی:

اسافر عن علم یقین لعینه ** الی حقه حیث الحقیقه حلتی

ترجمه

یعنی بن بلا اضطراب و واقعه مطابق اولهرق ذهنمده بر عقیده اولان علم یقینه ملک وهاب اولان اللهدن غیرى اله اولمادیغنی بیلهرك، بلا حجاب رب الاربابك مشاهده سندن عبارت اولان عین یقینه واصل اولنجیه قدر سفر ایتدم و آندن حق یقینه کجدم که او بعد الاقتراب اتحاددن عبارتدر. امدی علم یقین تفرقه حالی و عین یقین جمع حالی و حق یقین جمع الجمع حالی در. بناءً علیه [٦١] (تفرقه) اغیاری مشاهده ایتتمک و (جمع) ملک جباری مشاهده ایتتمک و (جمع الجمع) فاعل مختارک وجودنده مستهلك اولمقدر. و علم یقین علماء ظاهره مخصوصدر و عین یقین اولیاء اکابره مخصوصدر. و حق یقین انبیاء معصومینه و آنلرک وارثلری اولان علماء عالمینه مخصوصدر. و حق یقینک حقیقتی نبیمز محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمزه مختصدرکه او مراتب اهل صفاتک اعلا سیدر. و بو اسفار حقنده مشایخک اقوال کثیره سی واردر. و آنلردن هر بر انسان کندی مقامی حسبیله یا خود اختصار ایله او اسفار اوزرینه سوز سویلر والحاصل واجب الوجود بلا اشتباه آنجق حق تعالیدر و واحد آنجق اودر.

[لا اله الا اياه فإن قال قائل عطلت ربوبيته فالجواب لم أعطل ربوبيته لأنه لم يزل خالقاً ولا مخلوق وهو الآن كما كان] "و اکر بر قائل حقک ربوبیتنی تعطیل ایتدک دیر ایسه جواب بودرکه حقک ربوبیتی نصل تعطیل اولنور. زیرا حق دائماً ربوب دکلدر. دائماً خالقدر مخلوق دکلدر و او شمدیکی حالده دخی اولدیغی کبیدر" یعنی خلق اکواندن اول صفاتی ذاته ملازمدر.

[خلاقته وربوبيته لا يحتاج إلى مخلوق ولا إلى مربوب فهو قبل تكون المكون] "خلقت و ربوبیت قبل الموجودات حقک اولدیغی کبی شمدیکی حالده دخی خالقدر و ربوبیت و ربوبیه محتاج دکلدر" یعنی حق تعالی مخلوقلری و مربوبلری خلقدن اول خالق و ربوبدر. (المکهن) ده، الف لام جنس ایچونددر. بناءً علیه جمیع مکوناته یعنی موجوداته عامدر.

[كان موصوفاً بجميع أوصافه] "جمیع اوصافی ایله وصفلنمش ایدی" یعنی الله عظیم الشان مکوناتک یعنی موجوداتک اولمسندن اول جمیع اوصاف کمالیه سیله موصوف ایدی. زیرا معارف قلبیه اهلی عندنده آنک اوصافی ایچون حصر یوقدر. و اهل سنت و شریعت محمدیه عندنده انبیا علیهم الصلاة [٦٢] حقنده اعتقادی

واجب اولان شی ایله برابر الی عقیده‌در. امدی حق عز و جل حضرتلری ایچون واجب اولان شی یکرمی صفتدرکه (وجود)، (قدم)، (بقا)، (حیات) و ذاتاً و صفاً و افعالاً (حوادث مخالفت) (قیام بنفسه) یعنی جرم و جوهر و عرض و صفت کبی بر محله محتاج دکلد و آنی وجود ایله تخصیص ایدن بر مخصوصه مفتقر دکلد. و (وحدانیت)، یعنی آنک ثانسی یوقدر. و آنک ایچون ذاتاً و صفاً و افعالاً مقدر یوقدر. و (قدرت)، و (اراده) که جمیع ممکناته تعلق ایدرلر. و (علم) و (کلام) که حکم عقلینک سائر اقسامنه متعلق اولان حرف و صوت ایله دکلد. و جمیع موجوداته متعلق اولان (سمع) و (بصر) و حق تعالینک (قادر) و (مرید) و (عالم) و (حی) و (سمیع) و (بصیر) و (متکلم) اولمسیدر. و ذکر اولنان یکرمی شیئک اضدادی حق سبحانه حقنده مستحیلدر و بو اضدادک معناسی یوقدر. و حق سبحانه حضرتلرینک حقنده جائز اولان هر بر ممکنک مغالی و ترکیدر. و انبیا علیهم السلام حقنده واجب اولان (صدق)، (امانت)، (تبلیغ)، (فطانت)در. و آنلرک حقنده (کذب)، (خیانت) و (کتمان) و (بلاده) مستحیلدر. و آنلرک حقنده مرض و امثالی کبی مراتب علیه‌لرنده نقصانه مؤدی اولمیان شیدن سائر اعراض بشریه حقنده جواز واردر. و بزم لا اله الا الله محمد رسول الله قولمز بونلرک هپسنک معنالرینی جمع ایدر. و سائر انبیا و ملائکه و کتب سمادییه و یوم آخرته و آنده جاری اولان شیئه و صلی الله علیه و سلم افندمزک اخبار بیوردیغی شیئک جمیعسنه ایمان آنده داخل اولور. زیرا صلی الله علیه و سلم بونک کافه سنی مصدق اوله‌رق کلدی. امدی حق تعالی جمع اوصاف کمال ایله موصوفدر.

[وهو الآن كما كان. فلا تفاوت بين الجهة والقدم فوحدانية] [۶۳] "و او شمیدیکی حالدهده اولدیغی کبیدر. امدی وحدانیتده حدوت و قدم بیننده فرق یوقدر" حق تعالینک علمنده. زیرا هر ایکیسینی ده احاطه واحده ایله محیطدر. امدی او دایما کندی ذاتی و صفاتی عالمدر و جمیع معلوماتنی حال عدملرنده مدرکدر. نته کم اولاً آنلری حال وجودلرندهده ادراک بیورر. آنک وحدانیتنده وجود و عدم و حاضر و غائب مساویدر. آنک ذاتنده و صفاتنده و افعالنده آندن غیری واحد یوقدر.

[الحدوث مقتضى ظاهريته] "حدوث حقک ظاهرتینی مقتضیدر" حق سبحانه حضرتلینک حدیث قدسیسنده کی (کنت کنذاً لا اعرف مخلقت الخلق و تجلیت الیهم بالغم حتی عرفونی) یعنی بن بیلنمز بر خزینه ایدم خلقی یاراتدم و آنلره نعم ایله تجلی ایتدم. تاکه بنی بیله‌لر" قولی موجبجه

[القدم مقتضى باطنيته] "و قدم حقک باطنیتینی مقتضیدر" حوادثک عدم رؤیتی دیمکدر. زیرا حادث قدیمی کورمز. (لا تدرکه الا بصر و هو یدرک الا بصر) حکمده بیورلمشدرکه حق سکا اولان شدت قربدن ناشی سندن احتجاب ایلدی. و آنجق شدت ظهوری سببیله احتجاب ایتدی. و نورینک عظمتندن ناشی ابصاردن کیزلندی.

[ظاهره باطنه و باطنه ظاهره، اوله آخزه و آخزه اوله] "حقک ظاهری باطنیدر و حقک باطنی ظاهریدر. حقک اولی آخریدر و آخری اولیدر" هولاول و الاخر و الظاهر و الباطن.

[والجميع واحد] "و جمله سی بر در" زیرا آنر آنک اسماسی و صفاتیدر و مخلوقات صفاتنک صفاتیدر. امدی خالق، مخلوقی مستلزمدر. و رازق، مرزوقی [۶۴] مستلزمدر. و امثالی ده بویلهدر. ایشته بونک ایچون آتیده کی ایباتک قائلی دیدی:

من شدة القرب منی ** ظننته انک انی
 فقلت ما قلت جهلاً ** و ذاک من سواظنی
 و حین حققت امری ** والوهم قدز ال عنی
 ترکت هذا دهذا ** ثم الغنا صار فنی
 و صرت عن غیب غیب ** بما اقول اکنی
 و زال عنی ترجی ** علمی به و التمنی
 و العلم کالجھل عندی ** فنیہ و زال التعنی
 اذکل ذلک عخلق ** و الخلق ما عنه یغنی
 و لیس یشبهه ربی ** شیئ فکن فی التهنی
 انا الموحد ذوقاً ** فخلنی یا شنی

ترجمه [۶۵]

امدی بوندن بیلندی که محقق جمله نیک وجودی واحددر.
[الواحد جميع] "و بو دخی جمله سیدر" زیرا جمله نیک قیامی آنکلهدر.
[کان صفتہ "کلّ یوم هو فی شأنٍ"] "و حقک صفتی هر آنده بر شاندهدر" هر بر لحظه ده دیمکدر.
 امدی بوندن مراد مطلق زماندر. بویله اولنجه هر بر آنده کی شوئی آنجق کندیسسی بیلیر. امدی ایجاد و اعدام ایلر و اغراز و اذلال ایدر. و زنکین و فقیر قیلار و ویرر و آلیر.
[وما کان شیء سواہ] "و حق ایله برابر حقک غیری اولهرق بر شی اولمادی" و بو اراده سنک تعلق سببیلهدر.

[وهو الآن كما کان] "و او شمديکی حالدهده اولدیغی کبیدر" ذاتیله و صفاتیله و افعالیله منفرددر.
 امدی او اراده سنک تعلق ایله دیکی شیء قدرتی ایله ابراز ایدر. حقیقتده آنک غیری ایچون بر وجود یوقدر. اولده اولدیغی کبیدر. یعنی بر وجود حقیقی اولهرق آنک غیری ایچون شمديکی حالده بر وجود یوقدر. آنک حوادثی ایجادندن اول ینه بویله ایدی. آنک غیری ایچون مطلقاً وجود یوقدر.

[وفی القدم کل یوم هو فی شان كما کان ولا شیء موجود فهو الان كذلك کل یوم هو فی شان ولا شیء ولا یوم كما لم یکن فی القدم شه ولا یوم] "و شمدي شیء موجود اولمیوب حق هر آنده بر شانده اولدیغی کبی قدمده دخی شیء موجود اولمیوب حق هر آنده بر شاندهدر. و قدمده شیء و یوم موجود اولمیوب حق او وقت هر آنده بر شانده اولدیغی کبی شمدي دخی شیء و یوم اولیهرق حق هر آنده بر شاندهدر" یعنی ازلاً و ابداً

هر آنده بر شانده اولدیغی کبی شمدیکی حالده دخی [۶۶] هر آنده بر شانده در. هیچ بر زمانده آنکله برابر بر شیفک اولسی متصور دکلدر. ایشته بونک ایچون حکمده بیورلور. : "عجیبدرکه عدمده وجود نصل ظاهر اولور. یاخود کندی ایچون وصف قدم ثابت اولان کیمسه ایله برابر حادث نصل ثبوت بولور"

[فوجودُ الموجودات وعدمُها سیان] "امدی موجوداتک وجودی و موجوداتک عدمی مساویدر" زیرا حق سبحانه حضرتلرینک آنلرک وجودینه احتیاجی یوقدر. و حق تعالینک (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) قولنه کلنجه بو لام، لام علت دکل؛ بلکه لام صیورتردر. و معناسی آنلرک خلقتی بر علتدن ناشی و بکا عائد اولان بر منفعتدن طولایی اولمیوب اراده ایله در. بناءً علیه آنلرک امرینک مآلی بنم عبادتمه در دیمک اولور. ایشته بونک ایچون بن (فصل الخطاب ونزهة اولی الالباب) ادلی کتابمده شویله دیدیم. (معلوم اولسونکه الله تعالی خلقی فعلنه مقتضی اولان بر علتدن ناشی خلق ایتدی. زیرا بو، کندیکنک غیرله آنک استکمالی دیمک اولدیغندن حق تعالی حقنده محالدر. و نصوص بوکا شاهددر. و حق تعالینک (و ما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) قولنه کلنجه:

امدی دلیل، لفظیدر، حقیقی دکلدر. زیرا حق تعالی منافعدن مستغیدر. بناءً علیه آنک فعلی کندیسنه راجع اولان بر منفعتدن ویا غیره راجع اولان بر منفعتدن ناشی دکلدر. زیرا او واصطه عمل اولمقسزین غیره منفعت ایصالنه قادردر. یاخود مراد (الا ليو حدوني) در. مؤمن شدت و رضاده اختیاريله توحید ایدر. و کافر، نعمت و رضا اولمقسزین شدت و بلاده اختیاريله توحید ایدر. [۶۷] و مجاهد آنک، معناسی (الا يعرفوني) در دیدی. زیرا آنلری خلق ایتسمه ایدی آنک وجودی و توحیدی بیلینمز ایدی. بوکا دلیل حق تعالینک (ولئن سألتهم من خلقهم ليقولن الله) قول شریفیدر. بو حق تعالینک موجوداتی بر علتدن ناشی ایجاد ایتدیکنه دلیلدر. و بویله اولنجه آنلرک وجود و عدملری مساویدر.

[وإلا لَلزِمَ طريان طاری لم يكن في وحدانيته، وذلك نقص وجلت وحدانيته عن ذلك] "و بویله اولمسه ایدی طریان طاری لازم کلیر. و حقک وحدانیتی اولماق لازم کلیر ایدی؛ بو ایسه نقصدر و حقک وحدانیتی بوندن جلیلدر" یعنی طالعک طلوعی و حادثک حدوثی لازم کلیردی. و بوندن ده وحدانیتی اولماق لازم کلیردی. بو ایسه نقصاندر. و نقصان ایسه مستحیلدر. و آنک وحدانیتی نقص و طریاندن جلیلدر.

[ومتى عرفت نفسك بهذه الصفة، من غير إضافة ند كفو أو شريك إلى الله تعالى فقد عرفتھا بالحقية] "و هر نه زمان که الله تعالی حضرتلینه شریک و اقران و مثل اضافتی اولمقسزین نفسکی بو صفت ایله بیلدک، امدی محقق نفسکی حقیقتله بیلدک" یعنی سن کندی نفسک ایله دکل حق سبحانه ایله قائم اولدیغنی و وجودک و عدمک مساوی اولدیغنی بیلدک دیمکدر.

[ولذلك قال النبي صلى الله عليه وسلم من عرف نفسه فقد عرف ربه] "و بوندن طولایی نبی صلی الله علیه و سلم نفسنی بیلن کیمسه محقق ربنی بیلدی، بیوردی" معلوم اولسونکه معرفت نفسده اختلاف عارفین

وارد. امدی مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمزك معرفتی كه كندی نفسنه در؛ اضعاف مضعاف ایله غیرك معرفتندن [۶۸] ابلغدر. و رینه اولان معرفت ده بویله در.

[وَلَمْ يَقُلْ مَنْ أَفْنَى نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ] "و نفسنی فانی ایدن کیمسه تحقیق ربنی بیلدی؛ بیورمادی" زیرا اعتبار فنا آنجق وجود حقیقیدن صوکره اولور. حال بوکه حقیقته وجود، آنجق رب خالقه مخصوصدر.

[فإنه صلى الله عليه وسلم علم ورأى أن لا شيء سواه، ثم أشار إلى أن معرفة النفس هي معرفة الله]
"زیرا نبی علی الصلاة و السلام افندمز محقق حقک غیری شی اولمدیغنی بیلدی و کوردی ده صوکره معرفت نفس معرفة الله اولدیغنه اشارت ایلدی" زیرا وجود حقیقی حق تعالینکدر.

[أي اعرف نفسك، أي وجودك] "نفسکی یعنی وجودیکی بیل دیمکدر" یعنی وجودیکی عدم استقلال ایله بیل.

[أنك لست أنت] "سن، سن دکلسک" یعنی سن نفسک ایله قائم دکلسک.

[ولكنك لا تعرف] "ولکن سن بیلمزسک" یعنی وصولکدن اول بونک حقیقتنی بیلمزسک.

[أي اعرف أن وجودك ليس بوجودك] یعنی بیل که محقق سنک وجودک وجودک ایله اولمادی "حقیقت قیامک موجودک ایله در.

[ولا غير وجودك] "و سنک وجودیکک غیری ایله اولمادی" و بونک معناسی اولجه کچدی و (وجودک و عدمک وجوده) قولنده ده کله جکدر.

[لا موجود] "وجودک موجود اولمادی" بلا استقلال

[ولا معدوم] "معدوم دخی اولمادی" انک علمنک سنک وجودیکه تعلقندن ناشی. و حق سبحانه نك علمی قدیمدر.

[ولا غير موجود ولا غير معدوم] "موجودک غیری ده اولمادی. معدومک غیری ده اولمادی." [۶۹] یعنی سنک وجودک وجود حقیقی و عدم حقیقی ایله وصف اولنماز.

[وجودك وعدمك وجوده بلا وجود ولا عدم] "وجود و عدم اولمقسزین سنک وجودک و سنک عدمک حقک وجودیدر" یعنی سنک وجودک ایچون وجود حقیقی یوقدر. تا که آنکله قائم اوله سک و سنک ایجادیکه حقک علمنک تعلقندن ناشی عدم حقیقی ده یوقدر.

[لأن عين وجودك وعدمك وجوده، ولأن عين وجوده وجودك وعدمك] "زیرا محقق سنک عین وجودک و عین عدمک حقک وجودیدر. و زیرا محقق حقک وجودی، سنک وجودک و عدمکدر" یعنی سنک سبب وجودک و سبب عدمکدر. (کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذوالجلال و الاکرام)

[فإن رأيت الأشياء لا غير وجودك وجوده] "امدی اشیاى سنك وجودكك غیرى اولیهرق حقك وجودى كوردیکك وقت" یعنی اشیاى انفراد ایله سنك وجودیکك غیرى اولیهرق وجودكك ده آنك وجودنده مضمحل اولوب اشیاى نفسکله دكل آنکله كوردیکك وقت.

[واذا ربت ان غین وجوده وجودهك وعدمك فى الأشياء بلا رؤية شيء آخر مع الله وفى الله أنها هو] " و الله ایله برابر و اللهده دیگر بر شی کورینهرك حقك عین وجودینى اشیاده سنك وجودك و عدمك كوردیکك وقت محقق او اشیا حقدر" یعنی سن وجودده الله ایله برابر و اللهده قائم دیگر بر شیک وجودینى کورمکسزین مستقل حقیقى اولان حقك ذات وجودینى، اشیاى معدومهده، سنك آنکله قیامکدن ناشى وجودك و عدمك كوردیکك وقت او اشیا حقدر. یعنی محقق اشیا نك ذات الله اولدیغنى کورمکسزین سنك بو اعتقادك ایله او اشیا حقدر، دیمك اولور.

[فقد عرفت نفسك. فإن معرفة النفس بهذه الصفة هي معرفة الله تعالى] [۷۰] "امدی محقق نفسكى بیلدك و محقق بو بیان اولنان صفت ایله نفسنى بیلمك الله تعالى بى بیلمكدر" بو صفتله دیمك وجود مستقلك عدمى ایله دیمكدر.

[بلا شك] "شكسز" شك یقینك ضدیدر. منتفى اولدقده یقین ثابت اولور.

[ولا ريب] "ریسز" شكسز دیمكدرکه منفى ایچون تأکید معنویدر .

[ولا تركيب شيء من الحدث مع القديم وفيه وبه] "و قدم ایله برابر و قدیمده و قدیمه حدوثن بر شیئك ترکیبى اولمدى" یعنی قدیمده و قدیم ایله حدوث ترکیب ایتمدى، دیمكدر.

[فإن سألك سائل كيف السبيل إلى وصاله فقد أثبت أن لا غير سواه، والشئ الواحد لا يصل إلى نفسه نصول لا شك أن في الحقيقة لا وصل ولا فصل فان الوصال] "و اكر بر سائل حقك وصلته یول نصلدر و محقق سن حقك غیرى غیر اولمادیغنى اثبات ایتدك. حال بوكه شی واحد نفسنه واصل اولماز ديه سؤال ایدرسه: محقق حقیقتده قاوشق و آیرلق یوقدر ديه جواب ویریزز" تعریف وصل خصوصنده محقیقینك اقوالى مختلفدر. هر بر واصل تجلیدن حاصل اولان شیئنه وصل تعبیر اولنور. بعضیلرى عبدك اوصافیه اوصاف حقه فناسیدر، دیدیلر و بعضیلرى بطون ایله ظهور آراسنده وحدت حقیقیه واصلهدر دیدیلر. و بعضیلرى (فا حببت ان اعرف) قولنده اشارت اولنان محبت ایله سبق رحمندر دیدیلر و بعضیلرى اشیا ایچون حقك قیومیتندن عبارتدر. زیرا اشیا نك بعضیلریله بعضیلرینه كثر متصل اولور. و امام جعفر بن محمد الصادق رضی الله عنهما [۷۱] بیوردی كه وفصلی وصلدن و حرکتى سکوندن عارف اولان کیمسه توحیدده فراره ایریشدى. و معرفتده (...) و حرکت ایله مراد اعیان ممکنات اوزرینه بسط وجوددر. نته کم حق تعالى بیورر. (أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ) و سکون ایله مراد حق تعالینك (ثُمَّ قَبَضْنَاَهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا) قول شریفنده مذکور اولان فیضدر. و بعضیلرى حرکتله مراد سلوكدر و سکون ایله مراد احدیث ذاته فراردر دیدى. و ختم جلیلى، وصل ادراك فائزدر بیوردى .

معلوم اولسون كه هر بر حال ایچون، انفاست فائزه نك خصوصیتندن ناشى، بر جامع واردر.

(...)

امدی وصل منتفی اولدقده كذلك وصل دخی منتفی اولور.

[فان الوصال بين اثنين متساويين او غير مساويين فان كانا عتساويين فهما سيان وان كانا غير مساويين

فهما ضدان وهو تعالى منز عن ان يكون له ضد اوند فالوصال في غير فالوصال والعرب في غير الوصال]

"محقق وصال مساوی [۷۲] ایکی بیننده ویاخود مساوی اولمیان ایکی بیننده اولمغه محتاجدر. و اگر او ایکی مساوی اولورلر ایسه آنلر برابدر. و او ایکی مساوی اولمازلر ایسه آنلر ضددر. و حق تعالی کندیسی ایچون ضد و مثل اولمقدن منزهدر. امدی وصال، وصالک غیرندهدر" یعنی سیان اولان ایکی شی ایکی مستوی و مماثلدر. و مماثلت و ضدیت ایسه رب البریه حقنده مستحیلدر. معلوم اولسون که وصال و وصل و وصلت بعدالافتراق ایکی شی آراسنده اجتماعه دلالت ایدر. حال بوکه بونلرک هپسی حق تعالی حقنده مستحیلدر.

[والقُرب في غير القُرب] " و قرب، قریک غیرندهدر" زیرا حق تعالی جانبدن اولان قرب و معیت، قرب

و معیت علمیهیه محمولدر. نته کم علماء ظاهره آنک اوزرینه یورورلر. یاخود بز دیریزکه قرب و معیتک کیفیتلرینی آنجق الله تعالی بیلیر. زیرا هر ایکیسی ده کندی نفسی ایچون اثبات بیوردی. نته کم بیورر (وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ) و کذا بیورر. (وَهُوَ مَعَكُمْ)

[والبُعد في غير البُعد، فيكون وَصْلٌ بلا وَصْل، وقُرب بلا قُرب، وبُعد بلا بُعد. فإن قيل فهما الوصل

بلا وَصْل. فما معنى القُرب بلا قُرب والبُعد بلا بُعد] " و بعد، بعدک غیرندهدر. امدی وصل وصلسز و قرب، قریسز، و بعد، بعدسز اولور. و اگر وصلسز وصلی آکلاقدق و قریسز قرب و بعدسز بعد نه معناسندهدر دیو سؤال اولنورسه" زیرا بو ظاهرده ایکی ضدک آراسنی جمع کبیدر.

[اقول أعني أنك، في أوان القُرب والبُعد، لم تكن شيئاً سواه الله تعالى] "سن آوان قرب و بعدده اولوب

حقک غیری بر شی اولمادیکنی سنک ایچون مراد ایدرم دیرم" یعنی سن کندیسی ایچون وجود حقیقی اولان بر شی اولمادک؛ بلکه سنک وجودک و عدمک مساویدر. [۷۳]

امدی سنک ذاتک و معنک خالقه نظراً مخلوقدر و حقیقت وجود ملک معبوده مخصوصدر و بونک ایچون

آتیده ایباتک قائلی دیدی:

هی الحقیقه کل الکائنات لها ** فیا خساره من عنها تراه لھی
هامت بها فی السوی کل الغلوب ولم ** تشعر وقد شغفت فی جها ولها
هویت قدسرت فی کل کأنته ** من غیر ماسریان امر هاشبتها
هب انک الغیر یا محبوب قهت بمن ** الم تکن ساعته للحق منبتها
هذاالوجود به الاکوان فائتمه ** فحقق الفرقو اجمع واترک الشبها
هفابک الفرق من اوج الکشیفقف ** انت المیض و غک الطرف منها سها
هنیت بالوجه عن الطرف مرثفع ** وقدا بیل علومافیه من فقها

هذ متجيش السوى والنور من قبلى ** حتى مسحت به عن ناظر الكمها
نصاك نرالت رسومى وانمت سمتى ** و عقد كلى على ايدى الوجودوها
هدايتة هى محض الفضل قد تيلت ** آياتها فارتنارتبته النبها

ترجمه [۷۴]

بعضيلرى بو حقيقتك معناسيله تكلم ايدوب كلمه يه تمثيل ايلدى. زيرا كلمه اسم و ضل و حرفدن اولان جمع اقسامه ساريدر. و ماضيدن و مضارعدن و امر و نهيدن و مصدردن و اسم فاعلدن و مفعولدن و مستثنای متصل و منقطعدن و حال و تميزدن و ثلاثى و رباعى و خماسيدن و وحروف جاره و ناصيه دن و اسمايه ويا افعاله مختص حرفدن اولان اقسامك قسملرنده ده بويله در. نهايتى اولميان تقسماتدن متحصل اقسامدن بونك غيرينه وارنجيه قدر حروف آنلره داخلدر.

امدى بو اقسامك كافه سى كلمه نك غيريدر. بلکه آنلر كلمه نك تحتنده مندرج اولان اعتباراتدرکه آنلرک تفصيلنده كلمه دن بر شى تزويد ايتمز لر. و ايشت بونك ايچون بو اقسامك افراندن هر بر فرده كلمه در ديمك طوغرى اولور. امدى سن اسمه كلمه و فعله ده كلمه و حروفه دخى كلمه ديرسك. بناءً عليه اسناد صحيح اولور. ولكن مراتبدن هر بر مرتبه ايچون كنديلرنه مختص برر اسم و كنديلرينك غيريلرنه بولنميان برر احكام واردر. [۷۵] زيرا زمانه اقتراق ايله برابر بالاستقلال معنايه دال اولان فعلدر. زمانه اقتراقى اولمازسه اسمدر و بالاستقلال معنايه دال اولمازسه حرفدر. وكذا زمان ماضى يه مقترن اولورسه فعل ماضيدر. و زمان حاله و استقباله دال اولورسه مضارعدر. و كندوسنده علل تسعه مشهوره دن ايكي علت بولنورسه غير منصرفدر و عكسى حالده منصرفدر. و جر ايدن حروف جارى در. و نصب ايدن حروف ماضيه در. امدى بر مرتبه نك اسمنى مرتبه اخرايه اطلاق ايتمك و آنلردن برينك احكامنى ديكرلى اوزرينده جارى قيلمق و مثلا فعل مضارى فعل ماضى و منصرفه غير منصرف و ناصيه يه جاره اطلاق ايلمك خطاء ظاهردر. بونكله برابر مراتبك كافه سى آنجق كلمه در. و مراتب وجود حق ده بويله در. امدى بر مرتبه نك مرتبه اخرايه اطلاقى و بر مرتبه يه مختص اولان احكامك مرتبه اخرا اوزرينه اجراسى و مثلا واجب الوجودك صفات حوادث ايله وصفى و آنك عكسى زندقه در. و بونك ايچون اهل مشاهده دن اولان هر بر عارف زندقيه دوشمكدن خوفاً، كندى مقامى و معرفتى حسييله وحدت وجود ايله متكلم اولدى. امدى آنلرک مشهدينى مشاهده ايتمش كيمسه ايچون آنلره اعتراض جائز دكلدر. و او كيمسه قول شو ايله عمل ايتسون:

اذالم تراهللال فسلم ** لا ناس راوه بالا بصار

ترجمه

سن هلالى كورمديكك وقت، كوزريله آنى كورن ناسى تسلم ايله [۷۶]

(امدى عرفا قدس الله سره حضراتنك مراتبى اوچدر: علم اليقين و عين اليقين و حق اليقيندر. و بونك تفصيلى اولجه كچدى. ولكن مراتب وجود كثيردر. و هر بر عارف آنلرى كندى وقتى حسييله تعداد ايتدى. و

آنلردن بضمیلری آلتی مرتبه اولدیغنی ذکر ایلدی. امدی برنجی مرتبه لا تعیندر و اطلاق حقیقی ده تسمیه اولنور. و مرتبه ذات بحت یعنی خالص دخی تسمیه اولنور. بو مرتبهده قید اطلاق و تعین ثابت اولدیغی معناسنه دکلدنر. بلکه اطلاق حقیقتی ایله مطلق اولان بو وجود، کندوسنه نعوت و صفات اضافهسندن منزله و هر بر قیددن حتی كذلك قید اطلاقدن مقدسدر. و بو مرتبهیه احدیت ده تسمیه اولنور. و او ذات حق تعالینک کنهندن عبارتدر. و آنک فوقنده حق تعالینک دیگر بر مرتبهسی یوقدر. ایکنجی مرتبه حضرت الهیه مرتبهسیدر که اوده حضرت واحدیهدر. و او مرتبه حق تعالینک ذاته صفتیکه و جمیع محصاته اولان علمندن عبارتدر. اوچنجسی مرتبه ارواح مجرد مرتبهسیدر. و او مرتبهده تخم کبی ازله ارواحک ابرازی واقعدر. (و است بریکم قالوبی) قولی موجبجه او مرتبه خطاب حق واقع اولدی. و بو مقامده سوز چوقدر. شرحی اوزون اولور. بو مختصرک آکا تحملی یوقدر. دردنجی مرتبه نفوس عامله مرتبهسیدر که اوده عالم مثال و عالم ملکوتدر. بشنجی مرتبه مرتبه عالم ملکدر که اوده عالم شهادتدر. آلتنجی مرتبه، مرتبه کون جامعدر و اوده انسان کاملدر که جمیع کونک مجالسی و جمعیتنک صورتدر. و بو مراتبهده کی ترتیب [۷۷] بینلرینی تمیز ایچون اعتبار عقلیدر. و اگر سن بو مراتبی عالم و نفسکی عارف اولور اسهک الله تعالی بی عارف اولورسک.

[ولکنک لم تکن عارفاً بنفسک ولم تعلم أنك هو بلا أنت] "ولکن سن نفسکی بیلیجی اولمک و تحقیق، سن سن اولمیهرق حق اولدیغکی بیلمدک" یعنی آنک علمن سکا تعلقی جهتندن وجود فانیکدن اول حق اولدیغکی بیلمدک، دیمکدر.

[فمتی وصلت إلى الله تعالی أي عرفت نفسك بلا وجود حروف العرفان، علمت أنك كنت إياه] "امدی هر نه زمان که حقه واصل اولدک یعنی عرفان حرفلرینک وجودی اولمقسزین نفسکی بیلمدک ایسه، محقق سن حق اولدیغکی بیلمدک" یعنی عرفان حرفلرینک ترکیبندن سکا معنای معرفت متفهم اولورسه سن وجودک مطموسی اولورسک. بناءً علیه حروف عرفانک وجودی اولمقسزین سن حقلک علمنده ثابت اولدیغکی و آنک علمی ایسه ذاتی بولندیغنی بیلمدک، دیمکدر.

[وما كنت تعرف قبل أنك هو أو غيره] "و بوندن اول سن حق اولدیغکی یاخود حقلک وجودینک غیری اولمیهرق حق سن اولدیغکی بیلمدک" یعنی علمکک سکا تعلقی جهتندن سن حق اولدیغکی یاخود حقلک وجودینک غیری اولمیهرق سن آنک وجودی اولدیغکی بیلمدک، دیمکدر.

[فإذا حصل العرفان] "امدی سکا عرفان حاصل اولدیغی وقتده" یعنی وجود آنک وجودی اولدیغنی بیلوب حالت وسطی اولان معرفت نفسدن معرفه الله ترقی ایتدیکک وقت دیمکدر.

[علمت أنك عرفت الله بالله، لا بنفسک] "محقق سن [۷۸] الهی الله ایله بیلمدک نفسک ایله بیلمدک" یعنی معرفت نفسک ایله بیلمدک زیرا سکا نفسکی بیلدرین و کندینی بیلدرین و آنکله آنی بیلدیکنی بیلدرین آنجق حقددر. نته کم بیورر (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) جناب شیخ رضی الله عنه بعده بو معرفته مثاله اولهرق شونی ضرب ایدوب بیوردی که

[مثال ذلك أنك لا تعرف بأن اسمك محمود أو مسمًاك محمود - فإن الاسم والمسمى في الحقيقة

واحد] بونك مثالی سنك اسمك محمود یاخود مسمانك محمود اولدیغنی بیلمزدك. زیرا اسم و مسمى حقیقتده بردر " اسم و مسمانك حقیقتده بر اولدیغینك ایضاحی اولجه كجدی.

[وتظن أن اسمك محمد، وبعد أحيان عرفت أنك محمود و بعد حسابانك] " و سن محقق اسمكی محمد

ظن ایدردك. و سن ظانكدن صوكره بیلدك كه محقق سن محمودسك " حسابان، حا و مهمله نك فتحیله در. سنك ظن ایلدیكك ظنك دیمكدر. یعنی سن، سنك ایچون اسم حقیقكك غیری اوله رق بر اسم واردر ظن ایدردك. زیرا سنك اسم حقیقكك عدمدر. و سنك ظنك اسم وجودك باطل اولدیغندر.

[فوجودك بالقرار] " امدی وجودك قرار ایله در " قرار فتح قاف ایله اولوب استقرار ایله یعنی حالیه باقیدر

دیمكدر. یعنی اسمك محمود اولمسی اوزرینده استقرار ایله در. صحیح اولان بودر. یعنی اسمكك عدم محض اولدیغكی بیلدك و سنك عندكده دعوی وجودك باطل اولدیغی تحققتی.

[واسم محمد ومسمى محمود ارتفع عنك بمعرفتك نفسك محمود] " و سنك نفسك محمد اولمیوب محمود

اولدیغنی بیلمهك ایله [۷۹] سندن محمد اسمی و محمد مسماسی قالدی " یعنی یالكز اسمكه اولان جهلك قالدی. حال بوكه جسمك حالیه باقیدر.

[ولم يكن محمدًا إلا بالفناء عن نفسك] " و اسمكك محمد اولمسی نفسكدن فانی اولمق ایله دكلدر " و

جهلك قالمه سندن طولایی سكا بو معرفت حاصل اولدی. زیرا فانی ایچون نه وجود و نه ده معرفت یوقدر.

[ولأن الفناء يكون بعد إثبات وجود ما سواه؛ ومن أثبت وجود ما سواه فقد أشرك به سبحانه وتعالى]

" زیرا فنا بر شینك وجودنی اثباتدن صوكره در. و شو کیمسه كه حق تعالی حضرتلرینك غیری ایچون بر وجود اثبات ایتدی؛ محقق او کیمسه حق تعالی حضرتلرینه شرك ایلدی " یعنی وجودده حق تعالی ایچون شریق قیلدی. حضرت شیخ قدس سره محقق حق تعالینك ماسواسی عدم محض اولدیغنی تحقیق بیوردقن صوكره بو معرفتك نفسدن خارج بر شی حاصل اولمادیغنی و بلکه نفسیله نفسنك معرفتی ایله حاصل اولدیغنی و نفسی و معرفتی ایسه رینك افعالندن بر فعل اولدیغنی اخذ ایدرك بیوردی كه

[فما نقص من الحمد شيء، ولا محمد في في الحمد، ولا دخل فيه ولا خرج منه] " امدی محموددن

بر شی نقصان اولدی و محمد محموددن فانی اولدی و محمد محموده دخول ایلدی و محمد محموددن خارج اولدی " یعنی سنك محمود اولان اسمكدن بر شی نقصان اولدی. و سنك محمد ظن ایتدیكك اسمك محمود اسمكده فانی اولدی. و محمد اسمی محمود اسمنه داخل اولدی و خارج ده اولمادی. و محمود اسمی محمد اسمنه داخل اولمادی یعنی نه بو اسم بو اسمه و نه ده مسمى مسمایه داخل اولمادی. [۸۰]

[فبعدهما عرف الحمد نفسه أنه محمود، لا محمد، عرف نفسه بنفسه، لا بمحمد، لأن محمدًا ما كان،

فكيف يعرف به شيئًا كائنًا] " امدی محمود كندی ذاتنك محمد اولمیوب محمود اولدیغنی بیلدكدن صوكره نفسنی نفسی ایله بیلدی؛ محمد ایكن بیلدی. زیرا محمد اولمادی ایدی. امدی موجود اولان بر شی نصل آنكله بیلنور " یعنی

نفسنی کندیسنک اسمی ظن ایتدیکی محمدلك ایله بیلمدی. زیرا محمد اسمنک بو معرفتده دخلی یوقدر؛ چونکه محمد اولمامش ایدی. موجود اولمیان محمد ایله بر شی موجود اولان محمود نصل بیلنور. و بو مثالده موجودک بر وجود حقیقی اولوب آنک دخی الله تعالی اولدیغنه دلیل واردر. نته کم بیوریلور. (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ)

[فاذا] "بو تقدیرجه" [اذأ] ده که تزین بر جمله محذوفه دن عوضدر که آنک تقدیری ده شودر: (فاذا عرفت ما تقرر من اول الرسالة الى هنا من ان وحدة الوجود كائنة للملك المعبود) یعنی "رساله نك اولندن بورایه قدر وحدت وجود ملك معبود ایچون کائن اولدیغی تقرر ایتدیکنی بیلدیکنک وقت" دیمکدر.

[فا لعارف والمعروف واحد، والواصل والموصول واحد، والرئي والمرئي واحد] "بیلیجی و بیلینن بیردر. و اصل و موصول بردر. و کورن و کورونن بردر" یعنی عارف و معروف بالانفراد واحدر. و اصل و موصول بلاتعداد واحدر. و رائی و مرئی لدی الافراد واحدر. [۸۱] بونک ایچون آتیده که ایباتک قائلی دیدی.

هو اول هو آخر هو ظاهر** هو باطن هو واحد هو دپان
والكائنات جميعها معدومته** فی نوره ولها به ابطان
و هو الوجود الحق جل جلاله** والا نس قدقاموا به والجان
فی الملك والملکوت عدوجلعن** معنی الشريك وما هی الاوثان
ترجمه

[فالعارف صفته] "امدی عارف حقک صفتیدر" زیرا عارفک صفاتی الله تعالینک صفاتنده فانیدر. آندن بر شی صادر اولدیغی وقت، فعلنی نفس ایچون کورمز، بلکه ربی ایچون کورور.

[والمعروف ذاته، والواصل صفته والموصول ذاته، والصفة والموصوف واحد] "و معروف حقک ذاتیدر. و اصل حقک صفتی و موصول حقک ذاتیدر. و صفت و موصوف بردر" یعنی ذات، آنجق آنک ذاتی و صفات آنجق آنک صفاتی و اسما، آنجق آنک اسماسی و افعال آنجق آنک افعالی و احکام، آنجق آنک احکامیدر. [۸۲]

[هذا بيان "من عرف نفسه فقد عرف ربه فمن فهم هذا المثال علم أنه لا وصل] "ایشته نفسنی بیلن ربنی بیلیر. کلامنک بیانی بودر. امدی بو مقالی آکلایان کیمسه وصل اولدیغنی بیلیر" زیرا وصلک ایکی شی آراسنده اولمسی لازمدر. حال بوکه وحدانیت ثابت اولدقده ایکیلک منتفی اولور.

[ولا فصل] "فصل دخی اولدیغنی بیلدی" یعنی انفصال یوقدر. زیرا انفصال وصلدن صوکره اولور. حال بوکه وصل منتفی اولنجه فصل دخی منتفی اولور.

[وعلم أن العارف هو] "و بیلیندی که عارف اودر" یعنی بو تقدیردن بیلیندی که عارف معرفت عند الله تعالینک فعلی اولمق اعتباریله حقدر. زیرا عبد و آنک فعلی ربنک افعالندن بر فعلدر. حقیقتده حقه عارف اطلاقی جائزدر. ولكن ظاهرده حق تعالی یه عارف اطلاقی جائز دکلدر. زیرا معرفت سبق جهلی داعیدر. و حق تعالینک اسماسی توقیفیدر. آنجق نص ایله یاخود اجماع ایله ثابت اولور. و طائفه صوفیه اسمایی افعال و صفاتدن اشتقاق ایله اثبات ایتدیلر. و دعواتدن و آنلرک غیرندن واقع اولان انواع علماء ظاهره عندنده مرجوح و علماء

باطنه عندنده ملخوظدر. و شیخ ابو العباس بونی آنلرک تقسیمنی آنک اوزرینه اجرا ایلدی. و اسمایی یوزه قدر (...) و بو کندوسنه واصل اولان شی حسبیلهدر. و آنلرک بعضیلری اسمانک درت بیک اولدیغینی ذکر ایتدی. و صحیح اولان بودرکه حق تعالینک اسماسی و صفاتنک عددینی آنجق حق تعالی بیلیر.

[والمعروف هو، والرئی هو والمرئی هو] [۸۳] " و معروف حق و رائی حق و مرئی حقدر " حکمده

بیورلدی که کیم که حق عارف اولدی: هر بر شیده حقی مشاهده ایتدی. و کیم که آنکله فانی اولدی هر بر شیدن غائب اولدی. و کیم که آکا محبت ایتدی آکا بر شیئک تأثیری المدی.

[والموصول هو والموصول هو فما وصل إليه غیره، وما انفصل عنه غیره فمن فهم ذلك خالص من

شَرک الشَّرک وإلا فلم يشم رائحة الخلاص من الشَّرک] " و واصل حقدر و موصول حقدر. و حقه حقه غیری واصل یوقدر. و حقه غیری حقدن منفعل یوقدر. امدی بونی آکلایان کیمسه شَرک اپیندن قورتلدی و عکسی حالده شَرکدن خلاص اولمه قوقوسنی بولدی" یعنی تصلقه لسان ایله ذک ذوق و وجدان ایله آکلایان کیمسه شَرکدن قورتلدی دیمکدر. (شَرک) شنک و رانک فتحی ایله آوجینک اپیلری دیمکدر. برینه (شَرکه) دینور. شَرک خفی صیدندن سالم اولدی معناسنهدر. امدی شَرک ایکی قسمه منقسمدر: قسم جلی و قسم خفی. و بونک مثالی بودرکه بر کیمسه اکر نفسنی و ضرینی مخلوقاتدن کورور و رب العالمندن کورمز و بوکا اعتقاد جازم ایله اعتقاد ایله ایسه آنک شَرکی جلیدر و اکر افعالی مخلوقاته علی سبیل الاعتقاد اولمیهرق اسناد ایلرسه آنک شَرکی خفیدر. و بوندن سلامت افعالی مخلوقاته اسناد ایلدیکی وقت آنلری مجازاً اسناد ایلمکدر. [۸۴]

[وأكثر العُرف الذين ظنوا أنهم عرفوا نفوسهم وعرفوا ربهم، وأهم خلصوا من غفلة الوجود، قالوا إن

الطريق لا تبيس إلا بالفناء وبفناء الفناء، وذلك لعدم فهمهم قول النبي صلى الله عليه وسلم] " و معرفت ادعاسنده اولان عارفلرک چوغی که آنلر نفسلرینه و ریلرینی بیلدیلر و وجود علتندن قورتلدیلر، ظن ایتدیلر ده دیدیلر که محقق طریق ، آنجق فنا و فناء فنا ایله میسر اولور. بو ایسه صلی الله علیه و سلم افندمزک قول شریفنی آکلادمادقلری ایچوندنر " علت وجود عملده و حالده و مقامده خطه عبدک بقاسندن یاخود کندینه خاص اولان رسمک و صفتک بقاسندن عبارتدر. معرفت دعواسنده بولنان کیمسه لرک چوغی صلی الله علیه و سلم افندمزک (من عرف نفسه فقد عرف ربه) حدیث شریفنک معناسنی آکلادمادقلرندن طریق و وجودک و نفسک فناسنه معلق بیلدیلر. و فنا الله تعالینک معرفتنه خاص اولمسی قیدیه دکدر. بو بابده عارفلرک کلامی چوقدر. و آنلردن بعضیلری کندی حالی و مقامی حسبیله فنایه دائر سوز سولدی. نته کم بضیلری فنا و بقا مقامنده شویله دیدی:

و من ای صال نلت منذلته الفنا ** فهن ضد هانلت البقا متحققا

فان كنت فی افعال ذاتک فایننا ** بقیته باخلاص لمولاک دائماً

وان صرت عن شهوات نفسک فایننا ** بقیته باوصاف الفتوة موثقاً

وان صرت عن احوال نفسک فایننا ** و عنها فقد ذقت الشراب المروقاً

وان كنت عن خلق وخلق و خلق وحالته ** و نفس وفعل فایننا کمل البقا

[۸۵] و ابن فارض قدس سره حضرتلری مقام فنا حقنده دعوی محبتده مجدنگ آنی ردندن حکایه بیورر:

فلم تهونی مالم تکن فی فانیا** ولم تفن مالم تجتلی فیک صورتی

(مالم تکن) و (مالم تجتلی) قولنده که (ما) مادام معناسنده. و (اجتلائی) رؤیتدر. (اجتلیته) دیرلرکه بن آنی جلی اولهرق کوردم دیمکدر. و بیتک معناسی بودر: نفی اجتلا ایله منفی اولان سنک فناکک نفیسندن ناشی سنک دعوی محبتک منفیدر. یعنی سن سنده بنم اوصافمک بر صورتی مشاهده ایتمدکجه بنده فانی دکلسک و سن بنده فانی اولمدکجهده محب دکلسک. و سندن بر وصفک اجتلاسی بنم سورتمک سنده عدم اجتلاسنی مستلزمدر. امدی آنک ملزومنک وجود ملزومندن ناشی نفی محبت لازم کلیر. اوده نفی اجتلادر که [۸۶] او نفی اجتلا نفی محبتی مستلزم اولان نفی فانیا مستلزمدر. بعده حضرت شیخ قدس سره بیورر:

[ولظنهم أنهم بمحض الشرك أشاروا طورا إلى نفي الوجود، أي فناء الوجود، وطورا إلى الفناء، وطورا

إلى الاصطلام] " و عرفان دعواسنده اولانلر محقق آنلر شرکی محو ایلرلر ظنیه بر کره فناى وجوده و بر کرهده فناء فنایه و بر کره محو وجوده و بر کره دخی اصطلامه اشارت ایلدیلر " یعنی دعوی عرفانده بولنانلر محقق شرکی یعنی وجود حق تعالی ایله کندی وجودلرینک مشارکتی محو ایتدکلرینی ظن ایدرک بر کره الله تعالینک معرفتی فناى وجوده اضافه ایتدیلر. و بر کرهده فناء فنایه اشارت ایتدیلر. و فناء فنا، فناى دکلدرکه نه علم، نه عمل، نه حال، نه مقام، نه اسم، نه رسم، نه وصف و نه ده نعت یوقدر. و بونلرک هپسی آنده فانیدر. امدی او، اودر، آنک غیرى بر شی یوقدر. و بعض کره الله تعالینک معرفتی عبدک وجودینک محینه اضافه ایتدیلر و آنلرک اصطلاحنده محو اقسامه منقسمدر. آندن بریسی ارباب ظواهرک محویدر او ده اوصاف عادت و خصال زمیمهدر. و آکا اقامه عبادت و اکتساب اخلاق حمیده دن عبارت اولان اثبات مقابل اولور. و آندن بریسی ده ارباب سرائرک محویدر اوده علل و آفاتک ازاله سیدر و آکا مواصلاکک اثباتی مقابل اولور. و بو اوصاف عبدک و رسوم اخلاکک و افعالکک صفات و افعال حقلک تجلیاتیه قالمسی سبیلهدر. نته کم [۸۷] حدیثده (كنت سمعه الذى يسمع به) بیورلمشدر. و آندن بریسی دخی محو حقیقیدر. اوده وحدتده کثرتک فناسیدر. و آندن بریسی ده محو عبددیته و عین عبدک محویدر. اوده اعیانه وجود اضافه سنک اسقاطیدر. زیرا اعیان عالمیت حکمیله حضرت واحدیتده ظاهر اولان شؤن ذاتهدر. امدی او اعیان عینلری ایدا معدوم اولان معلوماتدن عبارتدر. شو قدر وارکه وجود حق آنلرده ظاهر اولدی. و آنلر ممکنات اولقله برابر معدومدرلر. آنلرک وجودده آثاری واردر و وجود آنلر ایله و آنلرک صور معلومه سیله ظاهردر. و وجود آنجق عین حقدر. و اضافه بر نسبتدر که خارجهده و افعالده آنک وجودی یوقدر. و تأثیرات آنجق وجوده تابعدر. زیرا معدوم تأثیر ایتمز. فاعل و موجود آنجق واحد اولان حق تعالیدر. فاعل آنجق اودر. آنک غیرى دکلدر. نته کم بیوریلور. (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) و کذا بیوریلور. (وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى) و عرفادن بعضیلری معرفت الهی یی اصطلامه اضافه ایتدیلر. و اصطلام عبدک احساسدر. و آثاردن و مشاهده اغیاردن اخذیدر. امدی او واحد قهاردن غیرینی مشاهده ایتمز. و بعضیلری اصطلامه قلب اوزرینه غلبه اولان وله تعبیر ایتدیلر. اوده هپسی حالندن قرییدر.

[وهذه الإشارات كلها شرك محض] " و بو اشارتلك هپسى شرك محضدر" يعنى شرك خالصدر.

معرفتدن بر شى مخلوط دكلدر. زيرا بو اشارتك هپسى وجود دعواسندن [۸۸] خالى دكلدر.

[فإن من جَوَّزَ أن يكون شيءٌ سواه ويفنى بعده، وجَوَّزَ فناءَ فناءه، فقد أثبت شيئاً سواه؛ ومن أثبت

شيئاً سواه فقد أشرك أَرشدهم الله وإيانا إلى سواء السبيل] "امدى شو كيمسه كه حَقك غيرى بر شيك اولمسنى و صوكره او شيك فناسنى تجويز ايلدى. و آنك فناء فناسنى جائز كوردى؛ محقق حَقك غيرى بر شى اثبات ايتدى. امدى حَقك غيرى بر شى اثبات ايدن كيمسه او شىء حقه اورتاق ياپدى. الله تعالى او عارفلى و بزلى طوغرى يوله ارشاد ايلسون" يعنى او كيمسه حَقك غيرى بر وجود اثبات ايتدى صوكره ده او وجودك فانى اولمسنى تجويز ايتدى. بناءً عليه وجود حق ايله برابر وجود باطلى اثبات ايتدى. و او وجودينى حقه شريك قيلدى. حضرت شيخ شدت شفقندن ناشى او عارفلى دعاده كندى نفسنه تقدم ايلدى. و بو آنك كمال ارشادينه و ولايته دليلدر. زيرا مرشد، كافرلك ايماننه و عاصيلرك عصيانندن توبه سنه و مطيعلرك عبادت رحمان اوزرينده ثباتلرينه و مقام احسانه وصوللرينه محبت ايتمدكجه كامل اولماز. والحاصل وحدت وجوده قائل اولان عارفلك كلامى نثراً و نظماً لا يعدر. آتیده كى ابياتك قائلى بوندن نمنه در:

ظننت ظنونابانك وما ** انتكون ولا قط كنتا

فان انت انت فانك رب ** و ثانى اثنين دع ماظنتا

فلا فرق بين وجود يكما ** فما بان عنك ولا عنه نبتا

فان قلت جهلا بانك غير ** خشنت و ان نرال جهلك نتا [۸۹]

فو صلک هجر و هجرک وصل ** وبعدک قرب بهذا احسنتا

دعالعقل و افهم بنور انكشاف ** لئلا يفوتك ماعنه صنتا

فلا تشر کن مع الله شئيا ** لئلا تهون فبالشرك دفئا

[فإن قال قائل أنت تشير إلى أن عرفانك نفسك هو عرفان الله تعالى والعارف بنفسه غير الله، وغير

الله كيف يعرف الله وكيف يصل إليه فالجواب من عرف نفسه فقد عرف ربه] " و اكر بر قائل محقق سنك

نفسكه عرفانك معرفة الله در و نفسنى عارف غيراللهدر ديه سن اشارت ايدرسك حال بوكه غيرالله اللهى نصل

بيلير و حقه نصل واصل اولور ديو [۹۰] سويلر ايسه بز جواباً نفسنى بيلن حقى بيلير ديرز" امدى معرفت

متضادتر. معرفت الهيهنك نهايتى اولان معرفت نفسدر. و معرفت نفس، وجود نفسك عدمنه موقوفدر. وجود

نفسك عدمى دخى قرب نوافل و فرائضه موقوفدر. امدى اولكيسى ايله قدرت وهميه و مشيت قهريه و علم و ظن

و سمع و بصر و عقل و غفلت ايله كلام كى صفات بشريه زائل اولور. و بو شيلر طبع بشرده واقعدر. و آنلر ايله

اخلاق و افعال ذميمه تكون ايدر. امدى هر نه زمان بو صفات فانى اولورسه عبد اوزرينده حق تعالينك صفاتى

ظاهر اولور. شويله كه الله تعالينك اذنى ايله احيا و اماته ايدر. و قولاغى و كوزى ايله دكل جسدينك هئيت

مجموعه سيله ايشيدر و كورور. و كذا مسموعاتى اوزاقدن ايشيدر. و مبصراتى اوزاقدن كورور. و باقى صفات و خى

بو فياس اوزرينه در. و بو معنا صفات بشريه يله صفات رب البريه ده فاني اولمسيدير. اوده نوافلك ثمره سيدير. قرب فرائضه كلنجه او عبدك بالكليه جمع موجوداتك دخي كندی نفسينك شعور و ادراكندن فاني اولمسيدير. او وجهله كه نظرنده وجود حق تعالينك غيري قالميه. و بو معنا عبدك الله تعالیده فاني اولمسيدير. كه اوده فرائضك ثمره سيدير. و بو سبيله صلى الله عليه و سلم افندمرك من عرف نفسه فقد عرف ربه حديث شريفينه مستند اولان مؤلفه قدس سره حضرتلرينك قولى ايله محقق الله تعالينك معرفتى فناء وجوده و فناء فنايه موقوفدر. دين عارفلك قولى آراسنى جمع ايتمك صحيح اولور. امدى مؤلف معرفتك [۹۱] نهايته نظر ايتدى. و او عارفلك ايسه معرفتك بدايته نظر ايتديلر. بعده شيخ قدس سره معنای جوابی تبينه شروع ايدوب بيوررکه

[علم أن وجوده ليس بوجوده ولا غير وجوده، بل وجوده وجود الله بلا صيرورة، وجوده وجود الله بلا دخول، وجوده في الله ولا خروج منه. ولا يكون وجوده معه وفيه، بل يرى وجوده بحاله: ما كان قبل أن يكون، بلا فناء، ولا محو، ولا فناء فناء. فإن فناء الشيء يقتضى ثبوته اولا وثبوت الشيء بنفسه يقضى كينونيته بنفسه لا بقدرة الله تعالى وهذا محال واضح صريح. فتبين أن عرفان العارف بنفسه هو عرفان الله تعالى نفسه، لأن نفسه ليس إلا هو. وعنى رسول الله صلى الله عليه وسلم بالنفس الوجود] "محقق او كيمسه نك وجودى، كندی وجودى ايله و آنك وجودينك غيرى ايله اولدى؛ بلکه آنك وجودى وجود اللهه دخول ايتمكسزين و آنك وجودى آندن خارج اولمكسزين و حقله برابر و حقله اولمكسيزين، وجودينى وجود اللهه؛ ديو بيلدى. بلکه وجودينى فناسز و محوسز و فناء فناسز اوله رق، اولجه اولديغى حال ايله كورور. زيرا بر شئيك فناسى اولان او شئيك ثبوتنى اقتضا ايدر. و او شئيك نفسيله ثبوتى دخى او شئيك قدرة الله ايله اوليوب نفسيله موجود اولمسنى اقتضا ايدر. بو حال ايسه محال واضح و صريحدر. امدى ظاهر اولدى كه آنك نفسنه عرفانى الله تعالينك عرفانيدر. زيرا آنك نفسى آنجق حقدرد. و رسول الله صلى الله عليه و سلم [۹۲] افندمز حضرتلرى نفس ايله وجود مراد بيوردى. "يعنى او كيمسه نك نفسنك وجودى كندی ايله اولدى. بلکه وجود حق واحد اولان حقه مخصوصدر. و كنديسى ايچون وصف وجود اولان محدثاتدن كندی وجودينك غيرى ايله ده اولدى. بلکه آنك وجودى اللهك وجوديدر. زيرا آنك وجودينك قيامى رينك وجودى ايله در. آنك وجود حادثى قديم اولان اللهك وجودنده داخل دكلدر. زيرا حادث قديمه قاريشماز. و آنك وجودى، حقله قائم اولديغى جهته اللهك وجودكدن خارج دكلدر. و حق تعالى ايله برابر آنك ايچون وجود يوقدر و آنك ايچون حقله وجودنده وجود يوقدر. الله تعالى حضرتلرى كندينه بر شئيك حلولندن ياخود آنك بر شيعه حلولندن منزهدر. ايشته او كيمسه بونلرى بويله جه بيلدى. بلکه او كيمسه وجدينى فناسز و محوسز و فناء فناسز اوله رق ايجاددن الكى حالى ايله كورور. زيرا بر شئيك فناسى اولان يعنى فناسيله حكمدن اول او شئيك ثبوتنى اقتضا ايدر. و او شئيك نفسيله ثبوتى دخى او شئيك قدرة الله ايله دكل، نفسيله موجود اولمسنى اقتضا ايدر. و بو يعنى بر شئيك نفسيله ثبوتى محالدر. يعنى مستحيل الوجوددر. و محال اولديغينك دليلى واضح و بر شئيك نفسيله ثبوتنده بطلانى صريحدر. امدى ظاهر اولدى كه او كيمسه نك نفسنه معرفتى الله تعالينك معرفتيدر. زيرا آنك نفسى آنجق وجود حقدرد. و رسول الله صلى الله عليه و سلم افندمز

نفس ايله وجودى مراد بيوردى. و بو محله (صبح اولدى آرتق ايشيغى سوندور) دينلور. نته كم امير المؤمنين و يعسوب الموحدين امام على بن ابى طالب كرم الله وجهه حضرتلى كه عالم علوى و سفليده قدرى مرفوع، [۹۳] بيورمشدر. كميل بن زياد رضى الله عنه او حضرته حقيقتدن سؤال ايتدكده حضرت امام رضى الله عنه آكا سن زده! حقيقت زده! بيوردى. جناب كميل سن سر بكك صاحبي دكلميسك؟ ديدى. حضرت امام كرم الله وجهه اوت ولكن بدن ترشح ايدن شى سنى لبالب طولدورر، بيوردى. كميل ديدى: سنك كى بر ذات شريف سائلى خائب قيلارمى؟ جناب امام بيوردر: حقيقت، من غير اشاره سبحان جلالك كشفيدر. كميل دها زياده بيان بيور ديدى. حضرت امام صحو معلوم ايله برابر موهومك محويدر بيوردى. كميل دها زياده بيان بيور ديدى. حضرت امام سترك غلبه سندن ناشى سترك هتكيدر بيوردى. كميل دها زياده بيان بيور ديدى. صفت توحيد ايله احديتك قطعيدر. كميل دها زياده بيان بيور ديدى. حضرت امام صبح ازلدن طلوع ايدن بر نور دركه آنك آثارى هياكل توحيد اوزرنده پارلار. كميل دها زياده بيان بيور ديدى. حضرت امام آرتق صباح اولدى، ايشيغى سوندور بيوردى. يعنى بيان علمى بى براق و حد عقلى بى ترك ايت. و كونشه نسبتله بر چراغ كى اولان نور حقه نسبة نور عقلى سوندر. زيرا سكا حقك اوائل صبحى طلوع ايلدى. و آنك اوائلك سكا نسبتى، نور صبحك وقت استواده كى نور شمسه نسبتى كبيدر. و آيدنلقده چراغه احتياج يوقدر، ديمكدر. و بو معنا شيخ قدس سره حضرتلرينك شو قوليدر:

[وَمَنْ وَصَلَ إِلَى هَذَا الْمَقَامِ، لَمْ يَكُنْ وَجُودُهُ فِي الظَّاهِرِ وَالْبَاطِنِ بِلَا وَجُودِ اللَّهِ تَعَالَى] [۹۴] "و بو مقامه واصل اولان كيمسه نك وجودى ظاهرده و باطنده وجود الله اولمقسزين موجود اولدى" امدى آنك صفاتى حقك تجلى خاصى ايله حافع يعنى فانى و مضمحل اولدقده، نته كم حق تعالى (فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ) بيورر. زيرا حادث قديمك تجليسنه طاقت كتيره مز. بعده آكا امداد ايله ابقا ايدر. آنك نفسى جهنتدن آكا عجزينى اظهار ايدر. نته كم صديق اكبر رضى الله عنه بيورر (العجز عن درك الادراك ادراك) يعنى "درك ادراكدن عجز ادراكدر" ديديلر. بناء عليه حق ادراك اولنماز. نته كم حق تعالى (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ) بيورر. و (لَنْ تَرَانِي) قول شريفى موجبنجه دنياده كورولمز.

[بل وجوده وجود الله، وكلامه كلام الله، وفعله فعل الله] "بلكه آنك وجودى وجود الله و آنك كلامى كلام الله و آنك فعلى فعل الله" يعنى بلكه آنك وجودى حقك وجودى ايله قائم اولديغى ايچون اللهك وجوديدر. و كلامى كلام الله، فعلى فعل الله. و بو حق تعالينك (وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى) و (وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى) قول شريفى دلالتيله وراثت محمديه سبيله در.

[ودعواه معرفة الله هو دعواه معرفة الله نفسه بنفسه ولكنك تسمع الدعوى منه] "و آنك معرفت نفس دعواسى معرفة الله. ولكن سن آندن دعوايى ايشيدرسك و فعلى ده آندن كورورسك" بعضيلرينك (سبحانه ما اعظم شانى) قولى كى و بعضيلينك (انالحق) قولى كى. و آنلك بعضيلرندن واقع اولان احيائى موتا كى. [۹۵] نته كم سيد احمد البدوى قدس سره حضرتلرندن واقع اولدى. شويله كه آنك بر مريدى وار ايدى. وفات ايله جكى

وقت جنازه سنك نمازنى آنجق شيخ اولان حضرت سيدك امامتنى وصيت ايتدى. وقتاكة جنازه يى وضع ايتيلر. حضرت سيد امامت ايچون تقدم ايتدى. مسجلك امامى امامته آندن دها حق اولديغنى بيان ايله معارض ايلدى. حضرت سيد، نه سن، نه ده بن اى ميت قالق بيوردى. ميت باذن الله تعالى قالقدى. امدى حقيقتده تكلم حق و محيى ده حقدركه حضرت سيددن بر آلت كى كلام ظاهر و فعل صادر اولدى. و ايشته بونى بياناً آتيدى كى ابياتك قائلى ديدى:

ظهر الوجود الحق فى مراتنا ** اذخذ فى العدم المقدى لم نذل
فوجود ناهو صوتره لوجوده ** لان ذاك الوجود علاوجل
وكذاظهر ناخن فى مرآته ** مع اننا عدم و منه على وجل
وهو المقدى بالصفات نى واتنا ** و صفاتنا من غير بد فى الانزل
اذنخ اجمعنا على العدم الذى ** ما شمى ائحتنا الوجود اذانزل
فظهوره فينا لقول قل انظروا ** ماذا الذى هو فى السماء والارض هل
وكذاك وهو الله قال يانه ** هو فى السماء والارض من نزل
وظهوره فينا بحكم كلامه ** فى كل شىء هالك الا الاجل
مع اننا خن العوالم كلها ** موجوده فافهم وافصل ماخمل
و احدى تظن تعينوا وتعبدلا ** فى ربنا عما عليه قد انتقل [٩٦]
وكذلك احدى تظن ياننا ** عما عليه لنا التغير والبدل
فان ارانا فهوراع نفسه ** لا اننا هو اونها حاشاه جل
و اذار ايناه فانفسنا نرى ** لا غير فاكشف عن سنا هذا الحل
هذاهو العرفان و هو اجل ما ** يا نى به بشر وحققه الامل
ارث النبى محمد و هو الذى ** جائت بر سادا تنا القوم الاول

[٩٧] بعده حضرت شيخ قدس سره بيورر:

[وترى الفعل منه، وترى شخص غير الله تعالى كما ترى نفسك] " و نفسكى اللهك غيرى كورديكك
كبى شخصك وجودينى دخى اللهك غيرى كورورسك " يعنى نفسك معرفته جهلكدن ناشى كندى ايچون بر
وجود كورورسك. معرفت نفسك تفصيلاً بيانى اولجه مرور ايتدى. و آنك اجمالاً معرفتى بودركه سن نفسى و آنك
فعلنى الله تعالىنك افعالندن بر فعل اولديغنى و آنك وجودى آيينه ده مرتسم اولان صورتك وجودى كبى اولديغنى
بيلهسك. زيرا او وجود حقه مقابل اولديقده آنك ايچون بر صورت ظاهر اولور. و بونك ايچون مؤلف بيورر:
[فإن المؤمن مرآة المؤمن] " زيرا مؤمن مؤمنك آيينه سيدر " يعنى وجود حق الله ايمان ايدينمنك
آيينه سيدر. مقام ايمان و احسانه واصل اولديغى وقت [٩٨] بونى ذوق و وجدان ايله كورور.

[فهو بعينه، أي ينظره؛ فإن عينه عينُ الله، ونظره نظرُ الله] "امدى حق مؤمنك عيني يعنى نظريدر. زيرا مؤمنك عيني، عين اللهدر. يعنى نظرى نظراللهدر" مؤمن كاملك عيني ديمكدر. زيرا او رتبة كماله واصل اولدقده همتى ايله رينك اناييتينه و قدرتنه صعود ايدر. و آنلر ايله قائم اولور. بويله اولنجه صورت ظاهر و باطنه سنك شهوندن غائب اولور. و آنك افعالنك كافه سى الله تعالى يه اضافه اولنور. نته كم اولجه بيانى مرور ايتدى. و بو آنك مقام محبوبه وصوليدر. امدى الله تعالى آنك سمعى و بصرى و لسانى و يدى اولور.

[بلا كيفية لا هو هو بعينك أو علمك أو فهمك أو وهمك أو ظنك أو رؤيتك] "كيفية اولمقسزين و حَقك سنك عينكه ياخود علمكه وياخود وهمكه و باطنكه و ياخود رؤيتكه حلولى اولمقسزين" زيرا الله تعالى بر شيع حلولدن منزهدر.

[بل هو هو بعينه وعلمه ورؤيته. فإن قال قائل: "إني الله، فإن سمعه منه لا من الغير فان الله يقول انالله لا هو يقول]" بلكه حق ناظرک عيني و علمى و رويتى در. و اكر بن اللهم ديرسه غيردن دكل، آندن ديكله زيرا الله بن اللهم دير؛ او ديمز "يعنى اللهه فانى اولان عبد اكر بن اللهم ديرسه، سن آنى غيردن دكل، اللهدن ديكله زيرا الله تعالى بن اللهم دير آنى بو عبد فانى ديمز.

[ولكنك ما وصلت إلى ما وصل إليه؛ فإن وصلت إلى ما وصل إليه، فهمت ما يقول وقلت ما يقول] "ولكن سن آكا [٩٩] واصل اولان شيعه واصل اولمداك. اكر سن آكا واصل اولان شيعه واصل اوله ايدك ديديكى شيعى آكلاردك" يعنى سك او عبد فانيه واصل اولان شيه واصل اولمداك. تاكه خطابى آكلاياسك. اكر سن واصل اوله ايدك ديديكى آكلاردك و بيلردك كه قائل آنجق الله تعالىدر.

[وقلت ما يقول، ورأيت ما يرى] " و آنك سويلديكى شيعى سويلر و كورديكى شيعى كورورسك" حال بوكه بو مقامه وصولدن اول سن آكا انكار ايلرسك. و بعضيلرى آنى تكفير ايدر. و بعضيلرى تكذيب ايدر. (بلكدبو با مالم حيطوا يعلمن)

[وعلى الجملة، وجودُ الأشياء وجودُه بك، بلا وجودهم] " و على الجملة اشيانك وجودى اولميهرق اشيانك وجودى آنك وجوديدر" زيرا اشيانك قيامى وجود حق ايله در. و اللهك وجودى وار ايدى. و آنكله برابر بر شى يوق ايدى؛ شمدىكى حالده دخى اويله در.

[فلا تقض في شبهة، ولا تتوهمن بهذه الإشارات أن الله تعالى مخلوق. فإن بعض العارفين قال: "الصوفي غير مخلوق"، وذلك بعد الكشف التام وزوال الشكوك والأوهام] "امدى شبهه يه دوشميه سك و بو اشارتلى ايله تحقيقا الله تعالى حضرتلرينك مخلوق اولديغى توهم ايتميه سك. زيرا بعض عارفلى صوفى مخلوق دكلدر ديدي. و بو دخى كشف تامدن و شكلك و وهملك زوالدن صوكره در" يعنى حلول شبهه سنه دوشميه سك. زيرا صوفى كندسك ازلده ايجادنى الله تعالىنك علمنه تعلقى ايله اولديغى بيلير. بناء عليه الله تعالىنك علمى جمله سندندر. و علم الله ايسه غير مخلوقدر. بويله اولنجه صوفى هر نه قدر روح و جسم حيثيتندن مخلوق ايسه ده، بو اعتبار ايله غير مخلوقدر. [١٠٠]

[وهذه اللقم لمن له خَلْقٌ أوسع من الكونين] " و بو دخى كونيندن خلقى و سمعى اولان كيمسه ايچون بر لمعدر " خلق لامك سكونى و ضم ايله سجييه معناسنه در. سمع، سينك فتحي و ميمك سكونى ايله در. حق تعالينك (أَوِ اللَّيِّ السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ) قولندن مأخوزدر. زيرا صوفى الله تعالينك تسبيحنى و تقديسنى ايشيدر. يعنى صوفى غير مخلوقدر، قولى كونيندر. يعنى عالم ملك و عالم ملكوتدن خلقى يعنى سجييه سى و سمع اولان كيمسه ايچون فهم كشفيدن بر قطعدر كه آنلره آكلامق حاصل اولور. نته كم حق تعالى بيورر. (وَإِنْ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ) ولكن بو تسبيحنى آنجق حق تعالى كندوسنك سمعى و بصرى و لسانى و يدى اولان كيمسه تفقه ايدر. يعنى كهنى بيلير.

[وَأَمَّا مَنْ كَانَ خَلْقُهُ كَالْكُونِينِ فَلَا تَوَافُقَهُ، فَإِنَّمَا أَعْظَمَ مِنَ الْكُونِينِ. وَعَلَى الْجُمْلَةِ أَنَّ الرَّائِيَّ وَالْمُرِّيَّ وَالْوَاجِدَ وَالْمَوْجُودَ، وَالْعَارِفَ وَالْمَعْرُوفَ، وَالْمُوَجِّدَ وَالْمَوْجُودَ وَالْمُدْرِكَ وَالْمُدْرَكَ وَاحِدًا] و اما شو كيمسه نك كه خلقى كونين كبيدر. آكا موافقت ايتمز. زيرا او كونيندن اعظمدر. و على الجملة بيل كه كورن و كورولن و برلهين و برلهنن و بيلن و بيلينن و ايجاد ايدن و ايجاد اولنان و ادراك ايدن و ادراك اولنان بردر " يعنى سجييه سى اولماين كيمسه جمود جهتندن كونين كبيدر. و بو لمعه آكا موافقت ايتمز. زيرا او لمعه يعنى كشف فهمى آنك فهم سقيم اوزرينه كونيندن اعظمدر. و بو جمله اوزرينه بيل كه اسم فاعل صيغه سيله راءى و اسم مفعول صيغه سيله مرئى و مدرك قولنه قدر مابعدى ده بويله جه اوله رق هب بردر. [۱۰۰] يعنى الله تعاليدر. و ايشته بونك ايچون آتيده كى ابياتى قائل اولان ديدى:

ماله عندك كنه ** فتحققه وكن هو
ايها الغائب فينه ** لمتى لقرض عنه
انت عينب وهو عينب ** لك تاتى انت منه
وتيقظ ايهاالفا ** فل فق انت لدنه
للربوبيته سر ** فاحفظ السروحنه
وعليك العهدماً ** حؤذ من الرب اعرفنه
وعزيبذ هو فى ذا ** تك اياك تمانه
عدم انت ومولا ** كوجود فا شهدنه
نرينت الله فخذها ** منه واحذج لا تشنه
و على نفسك من ** ينصح بالحق اعته
واذاامنك المو ** دعسوالا تخنه
و ارجع الامر اليه ** ذاتك امحقهالدنه
شرعك الميدان فاعمل ** والذى تعمله نرته

[۱۰۲] یعنی میزان شریعت ایله عمل ایت. میزان عقلی ترک ایله، شعرانی قدس سره بیورر. الله تعالی صاحب عقله میزانی، آنجق انکله الله تعالی ایچون اولچمک اوزره ویردی. یوقسه الله تعالینک علیه اولچمک ایچون ویرمدی. و ناس عقللرینک میزانی ترک امرنده طبقات اوزرینه در. و آندن بعضیلری [۱۰۳] حضرت الهیه کندی میزانی ایله دخول ایدوب اللهک علیه وزن ایدر. امدی او کیمسه هر نه وقت آنی نفسنه اضافه ایتسه عقلی قبول ایتمدیکی جهته اللهک اوزرینه رد ایدر. بناءً علیه بو کیمسه هالکین ایله برابردر. و آنلردن بعضی میزانی باب حضرته وضع ایدوب حضوره بلا میزان داخل اولور. امدی بو کیمسه وزن ایتمکدن خروج ایتدکده آکا ایمان ایتمز. بناءً علیه کذالك هلاک اولور. کلن آنک چوغی حضوره ادباً میزان ایله داخل اولان کیمسه لردندر. و آنلردن بعضی میزانی اریمش اولاندر. و میزان اولمقدن خروج ایدنجیه قدر اریر. امدی بو کیمسه ایچون فتح مأمولدر. بعده حضرت شیخ قدس سره اجمال ایلدیکی شیئی تفصیل ایدوب بیورر.

[هو یری وجوده بوجوده، ويعرف وجوده بوجوده، ويدرك وجوده بوجوده، بلا كيفية إدراك ورؤية ومعرفة، وبلا وجود حروف صورة الإدراك والرؤية والمعرفة. فكما أن وجوده بلا كيفية، فرؤية نفسه بلا كيفية، وإدراكه نفسه بلا كيفية، ومعرفة نفسه بلا كيفية] "و ادراك و رؤیت و معرفت کیفیتی اولمقسزین ادراك و رؤیت و معرفت صورتک حرفلرینک وجودی دخی اولمقسزین حق تعالی کندی وجودینی کندی وجودی ایله کورور. و کندی وجودینی کندی وجودی ایله بیلیر. و کندی وجودینی کندی وجودی ایله ادراك ایلر. و نته کم محقق حقک وجودی کیفیتسز وحقک نفسنی کورمه سی کیفیتسز و حقک نفسنی ادراك ایلمسی کیفیتسزدر" [۱۰۴] زیرا کیفیت و ماهیت حوادثک صفتندندر. حق تعالی ایسه مطلق اوله رق صفت حوادثدن منزه در. و کذالك نهایتی اولمیان جمع صفات کملیه سی کیفیتسزدر. و محبتی رجالی دخی کیفیتسزدر. (و ان الله تعالی جمیل یحب البال) وارد اولمشدر. امدی جمال اللهن ذات علیه سیله قائم اولان بر صفت ازلیه در. آنک ایچون مشاهده واردرکه اولاً مشاهده علمیه در. امدی حق صنعنی مشاهده عینه ایله کورمک مراد ایتدکده عالمی آینه کبی خلق ایتدی. آنده عین جمالنی عیاناً مشاهده ایدر. امدی جمیل حقیقی انجق الله تعالیدر. کونده اولان هر بر جمیل آنک مظهر جمالیدر. ایشته بونک ایچون آتیده کی بیتک قائلی دیدی:

و کل ملیح حسنه من جمالها * معارله بلا حسن کل ملیحته

ترجمه

و هر بر ملیح آنک جمالندن آنک بر حسنیدر بلکه او حسن هر بر ملیح ایوچن عاریتدر.
[فإن سأل سائل وقال: "بأيّ نظر تنظر إلى جميع المكروهات والمحوبات؟ فإذا رأينا، مثلاً، رؤيًا أو جيفة أنقول هو الله تعالی] "و اکر بر سائل سؤال ایدوب جمیع محبوبات و مکروهاته هانکی نظر ایله باقم، بر جیفه و روئی کوردیکمز وقت آکا الله تعالی دیلمی؟ دیر ایسه."

[قلنا الله تعالی و تقدس ان یكون شیاً من هذه لاشیاء] "بز دیریز که الله بو شیلردن بر شی اولمقدن مقدس و عالیدر" زیرا محب مشغوف محبونک افعالنی کاملاً محجب کورور و محبونک آثارندن [۱۰۵] بر شیئی

محبوبك غيرى كورمز. و جمال ذات مطلق اوله رق صفات جماليه و جلاليه دن هر بر صفتده موجوددر. امدى بو سؤالى صوران سائل محب دخى اولسه، او احبابك كوردىكى كى كورمامشدر. زيرا آنك قريجه سى منجمد و عين بصيرتى اعمادر. اكر آكا بيك جواب ايله اثبات ايتسهك، اعمى ايله برابر آنك ظلماتنك تراكمندن ناشى هيچ بر فائده ويرمز. اكر بالى طاطميان كيمسه يه آنى بيك وصف ايله وصف ايسهك آنك حلاوتنى ادراك ايديه بيليرمى؟ و اكر وحدت وجود مسائلى آكا واصل اولميان كيمسه يه بيك كره تحقيق ايله تكرر ايلسهك، آكا واصل اولان و بصيرتى مستند اولان كيمسه كى، آكا بر علم حاصل اولورمى؟

[وكلامنا مع مَنْ لا يرى الجيفةَ جيفةً والروثَ روثاً] "و بزم كلامز روثنى روث و جيفه يى جيفه كورمين

كيمسه يهدر" زيرا آنلر آنك محبوبنك فعليدر. زيرا اشيانك كافه سى الله تعالىنك آياتى و قدرتنك دلائليدر.

[بل كالمنا مع مَنْ له بصيرة وليس بأكمه] "بلكه بزم كلامز بصيرتى اولوب ب اكمه اولميان كيمسه يهدر"

اكمه خلقه بصرى مطموس اولان كيمسه ديمكدر.

[فإن فَمَنْ لم يعرف نفسه فهو أكمه وأعمى] "زيرا تحقيق نفسنى بيلمين كيمسه اكمه و اعمادر" يعنى

مقام عرفانه وصولدن اكمه و اعمادر ديمكدر.

[وقبل ذهاب الأكمهية والعمى، لا يصل إلى هذه المعاني ولا هذه المخاطبة مع الله] [١٠٦] "و اكمهيت

و اعمالق كيمزدن اول بر كيمسه بو بيان اولنان معناره واصل اولماز. و بو مخاطبات حق ايله برابر اولان كيمسه لرهدر" يعنى بو دقيق معناره واصل اولماز. و بو مخاطبات جليله الله تعالى ايله برابر اولان كيمسه لرهدر. زيرا عارف قلبنده حقله مخاطبه ايدر. و آكا القا اولنان شى سببيله كنديسنه جواب حاصل اولور. بناءً عليه او جواب سببيله تثبتي و تمكيني زياده اولور. امدى آنك قلبى طور سينا طاغى كبيدر. بعضيلرى آكا (الهام) تعبير ايدرلر. و بعضيلرى ديدى كه الله تعالى بعض قولرني نور الهى ايله خاص قيلار. واردات حقدن قلبنه وارد اولان شى ايله غير حقدن قلبنه وارد اولان شى آراسنى او نور سببيله تفريق ايدر. و هيچ بر شككك ابدأ تشكيك ايله زائل اولميه جق حيشيتله الله تعالى جانبندن قلبنه وارد اولان شى يقيناً بيلير. و بو كلامه حديث تعبير اولنور. نته كم (ان يكون من امتى يحد ثون فعمر) حديث شريفنده آكا اشارت اولنور. يعنى بنم اتم ايچنده حق تعالىنك قونوشديغى كيمسه موجوددر. و او كلام سببيله آنك حق اولديغنى بيلير. امدى عمر آنلردندر، ديمك اولور. و بو امت ايچونده الله تعالى ايله قونوشانلردن بر چوغى اشتها ايتيدى. و مؤلف حضرت شيخ اكبر و ابو يزيد البسطامى و سرى سقطى و عمر بن الفارض رضوان الله عليهم حضراتى آنلردندر. و وجه اراصنده مؤمن قالمينجه يه قدر هر بر عصردهده بويلهدر. امدى آنلرك كلاملى حقيقه الله تعالى ايلهدر.

[لا مع غير الله ولا مع الأكمه. فإن الواصل إلى هذا المقام يعلم أنه ليس غير الله شئ وخطابنا مع مَنْ

له عزم وهمة في طلب العرفان نفسه عبر ويطرؤ في قلبه صورة في الطلب واشتياق إلى الوصول إلى الله تعالى]

[١٠٧] "غير الله اولان و اكمه اولان كيمسه يه دكلدر. امدى محقق بو مقامه واصل اولان بر شى غير الله اولمديغكى

بيلير. و بزم خطابمز معرفة الله ايله عرفان نفسنى طلبده عزم و همتى اولان كيمسه يهدر. و قلبنده عرفان طلوع ايدن

و قلبنده طلب اشتیاقده بر صورت و الله تعالى به طلب و اشتیاقده بر منزلت تعمد ایلین کیمسه‌یه‌در" یعنی بو مخاطبات جلیه اللهک غیری اولان و آنادن طوغمه اعمی اولان کیمسه‌یه دکدرلر. بزم خطایمز معرفة الله اتصال ایچون عرفان نفسنی یعنی صلی الله علیه و سلم افندمزک (من عرف نفسه فقد عرف ربه) قول شریفی تحتنه داخل اولان ذاتنی و حقیقتنی بیلمکی طلبده عزم و همتی اولان کیمسه‌یه‌در. و او کیمسه‌نک قلبنده عرفان طلوع ایدر. و او کیمسه طلب و اشتیاق امرنده بر صورت قصد ایدر. امدی آنک ایچون الله تعالى طلب و اشتیاق امرنده بر وثوب و منزلت حاصل اولور.

[لا مع من لا قصد ولا مقصد له] "بزم کلامز قصد و مقصدی اولیان کیمسه‌یه دکدرلر" یعنی طلبی و مطلبی اولیان کیمسه‌یه دکدرلر. امدی او کیمسه‌نک نفسندن واقع اولان طلبی (اذا احب الله عبداً) حدیث شریفندن ناشیدر. الله تعالى او کیمسه ایچون کندی نفسندن بر واعظه قیلار. و او کیمسه‌نک مطلبی و معرفت نفسه متوقف اولان معرفة‌الله‌در. امدی الله تعالى قوللرینه بر خیر مراد ایلدیکی وقت، آنی حضرت قدسنه سوق ایدر. آنک کندی نفسندن او کیمسه ایچون [۱۰۸] بر سائق قیلار. و ایشته بونک ایچون آتیده کی بیتک قائلی دیدی:

فکلی لکلی طالب متوجهه** و بعضی لبعضی جاذب بالاعتنه

"فکلی" قولنده کل لفظی ایکی معنایه اطلاق اولنور. قلباً و روحاً و سراً و خفی و اخفی و نفساً و قلباً آنک اجزاسندن و اعضاسندن کلک هر بر فردینه شاملدر. و ذاتنک مجموعنده کل اطلاق اولنور. یعنی قلب و روح و سر و خفی و اخفی و نفس و جسم ایله مقامات طریقده قطع عقبات ایچون آنک اجزاسیله کلنه سیر ایلدی، دیمکدر. یعنی آنک طرفنه متوجهاً مقام جمعه طالب اوله‌رق دیمک اولور. و بیتده کی و بعض "لبعض" قولی بو اجزاء و لطائفدن هر بر جزء و لطفیه‌نک بری دیکرینه روابط روحانیه ایله باغلیدر. اولکی خبر مشرع جمع اولان عبد جانبدن قلبه صوکره روحه صوکره سره صوکره خفایه صوکره اخفایه صوکره نفسه صوکره جسمه مقام جمع تمام اولنجیه قدر آکا وارد اولور. بو مقامده کلام وارد. اگر آنی بسط ایدرسه‌ک بو شرح اختصار مرامدن خروج ایدر.

[فإن سأل سائل وقال الله تعالى لا تدركه الأبصار وهو يدرك الأبصار وأنت تقول بخلافه، فما حقيقة ما تقول، فالجواب: عن ذلك جميع ما قلنا هو معنى قوله تعالى لا تدركه الأبصار] "اگر بر سائل الله تعالى "لا تدركه الابصار و هو يدرك الابصار" یعنی حقی بصرلر ادراک ایده‌مز. حق بصرلری [۱۰۹] ادراک ایدر. دیو بیوردی. حال بوکه سن بونک خلافنی سویلیورسک. امدی سویله‌دیکک شئیک حقیقت نهدر دیو سؤال ایدرسه امدی بونک جوابی، هپ سویله‌دیکمز شی حق تعالینک (أَتُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) قول شریفنک معنا‌سیدر" یعنی عین، باصره ایله ادراک اولنماز بلکه آنی قلوب عین بصیرت و معرفت ایله ادراک ایلر. حضرت علی کرم الله وجهه افندمز (لم اعبد رباً لم اره) یعنی کورمدیکم ربه عبادت ایتتم، بیوردی. آکا بریسی نصل کوردک دیدی. آکا بیوردی که؛ یازق که آکلایه‌مادک. آنی کوزلر مشاهده‌ عیان ایله کورمز. ولكن قلبلر آنی حقایق ایمان ایله کورور.

[أي ليس أحدٌ في الوجود، ولا بصر مع أحدٍ يدركه.] "يعنى حقى ادراك ايلر بر كيمسه وملادى و حقى ادراك ايلر حق ايله برابر بر كيمسه اولماز، ديمكدر "يعنى معنانى بديهيه ايله و نظريه ايله و ازمنه ايله و حواس تعبير اولنان قوا ايله مطلقا ادراك اولنماز. او حواس اويله بر حواسدر كه ادراك خاص سببيله بونك هر بر موضعنده بر اسم خاص ايله مسمادر. امدى مقادير بصر ايله و اصراف سمع ايله ادراك اولنور. و رائجلر شم ايله ادراك اولنور. و طعاملر زوق ايله ادراك اولنور. و صلابت و رخاوت و حرارت و برودت و امثالى مثللو كيفياتلر ايله ادراك اولنور. و بونلرك جمله سيله حق تعالينك ادراكى مستحيلدر.

[فلو جاز أن يكون في الوجود غيره، لجاز أن يدركه غيره. وقد نبه الله تعالى بقوله لا تدركه الأبصار على أن ليس غيره سواه، يعني لا يدركه غيره، بل يدركه هو. فلا غيره فهو المدرك لذاته ندانه لا غير؛ فلا تدركه الأبصار، لأنها محدثة، والمحدث لا يدرك القديم الباقي، فهو بعد لم يعرف نفسه. إذ لا شيء ولا الأبصار إلا هو. فهو يدرك وجوده بلا وجود الإدراك وبلا كيفية] [١١٠] " و اكر وجودده حقك غيرى اولمق جائز اوليدى؛ البته حقك غيريسى حقى ادراك ايلمك جائز اولوردى. و محقق الله تعالى "لا تدركه الا بصر" قول شريفى ايله حقك غيرى غير اولمديغى اوزيرنه تنبيه ايلدى. يعنى حقى حقك غيرى ادراك ايتمز. بلکه حقى حقك غيرى اولمقسزين كندى هويتى ادراك ايلر. امدى حق تعالى غير الميهرق كندى ذاتى ايله كندى ذاتى مدركدر. زيرا ابصار حقى ادراك ايلمز. چونكه ابصار محدثدر. و محدث، قديم باقى بى اودراك ايلمز. و بو معنايه واصل اولميان كيمسه نفسنى بيلمى. زيرا شى و بصرلر يوقدر. الا حق واردر. امدى كيفيتك و ادراكك وجودى اولمقسزين حق تعالى كندى وجودينى ادراك ايلر " يعنى الله تعالى (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) قول شريفنى نفى غيره تنبيه ايلدى. (فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) قولنده تنبيه اليدى كى. امدى الوهيتدن و ادراكدن غير نفى اولندقدده بيلندى كه آنك سواسى آنك غيرى دكلدر. يعنى حقى، حقك غيرى ادراك ايتمز. بلکه غير اولمقسزين كندى هويتى ادراك ايدر. يعنى نفسنى نفسى ايله ادراك ايدر. امدى حق تعالى كندينك غيرى اولميهرق كندى ذاتى [١١١] كندى ذاتى ايله مدركدر. يعنى آنك ذاتى آنك غيريسى ادراك ايتمز. زيرا ابصار حقى ادراك ايلمز. چونكه ابصار محدثدر. و محدث باقى اولان قديمى ادراك ايدمزم. و بو مقامه واصل اولميان كيمسه بعيددر. نفسنى بيلمز و ربنى ده بيلمز. زيرا نه شى واردر و نه ابصار واردر. آنجق قلبلرى و بصرلر مقلب اولان حق واردر. بناءً عليه كيفيتك و ادراكك وجودى اولمقسزين كندى وجودينى ادراك ايلر. زيرا او مطلقدر. آنك احتياجى يوقدر. و آنك فناسى تقييد اولمقسزين مطلقدر. حق سبحانه (هُوَ الْعَزِيزُ الْحَمِيدُ) بيورر. والحاصل اللهم بيلمك آنجق الله ايله اولور. و ايشته بونك ايچون آتيدده كى بيتلرك قائلى ديدى.

عدفت الرب بالرب ** بلا شك ولا ريب
فذا تى ذاته حقا ** بلا نقص ولا عيب
ولا صيران بينهما ** فنفسى مظهر الفيب

ترجمه [١١٢]

[فإن سأل سائل وقال: "أنت أثبتت الله وتنفي كل شيء، فما هذه الأشياء التي تراها"] و اگر بر سائل سؤال ایدوب سن هر شیئی نفی ایدوب حتی اثبات ایتدیک. امدی بو کوردیکک اشیا نهدر؟ دیو سویلر ایسه " یعنی ارض و ارضده اولان شیلر و سما و شمس و قمر و نجوم و عالم علوی و سفلیدن امثالی اولان شیلر نهدر؟ دیمک اولور.

[فالجواب: قلت هذه المقالات مع من لا يرى سوى الله شيئاً. ومن يرى شيئاً سوى الله فليس لنا معه جواب ولا سؤال] " امدی جواب بودرکه: بو مقالات بر شیئی حقک غیری کورمین کیمسه بهدر. و بر شیئی حقک غیری کورن کیمسه به بزم ایچون جواب و سؤال اولمدی دیرم " یعنی وحدت وجوده دائر اولان بو مقالات، آنک ماسواسنک اضمحلالندن و عدم وجودنی و فنا شدن ناشی بر شیئی حقک غیری کورمین کیمسه بهدر. و بر شیئی حقک غیری کورن کیمسه به قارشو جوامز و سؤالمز یوقدر. زیرا او بو مقامه واصل دکدلر.

[فإنه لا يرى غير ما يرى] " زیرا او کیمسه کوردیککی شئیک غیری کورمز " امدی او کیمسه ظلمت سوی ایچند مستغرقدر "

[ومن عرف نفسه لا يرى غير الله، ومن لم يعرف نفسه لا يرى الله تعالى] " و نفسنی بیلن کیمسه اللهده غیری کورمز و نفسنی بیلمین کیمسه ده الله تعالی بی کورمز " [۱۱۳] یعنی نفسنی بیلن کیمسه وجودده اللهک غیری کورمز و نفسنی بیلمین کیمسه دخی الله تعالی کورمز. زیرا الله تعالینک معرفت معرفت نفس ایله مشروطدر.

[وكل إناء يرشح بما فيه] " و هر بر قاب ایچنده اولان شی ترشح ایدر " بال قابندن آنجق بال صیزار و صبر قابندن آنجق صبر صیزار و بن آتیده کی اییاتی سویلهدم:

اری الشوق فی قلبی یذید ویطفح** ونیران وجدی والصبابته تجرح
و کنت بکتمان الهوی مولعابه** فالی ودمعی ماریدی و شرح
فقلت له یادمعدع جریک الذی** بر تکشف الاستار عنی و تفضح
فقال الم تسمع لا اقول من مصنئ** و کل اناء بالذی فیہ یرشح

ترجمه [۱۱۴]

[وقد شرحنا كثيراً من قبل] " و محقق بز بوندن اول چوق شرح ایتدک " یعنی بو رسالهده چوق شرح ایتدک دیمکدر.

[وإن نشر أكثر من ذلك فمن لا يرى ولا يفهم ولا يدرك] " و بوندن زیاده شرح اولنمش اولسه، امدی کورمین کیمسه، کورمز و آکلاماز و ارداک ایلمز " زیرا نبیه اولان کیمسه بر مثال ایله ادراک ایدر. و غبی اولان کیمسه بیک شاهد ایله ادراک ایده مز.

[ومن یر یر ويفهم ويدرك] " و کورن کیمسه کورور و آکلار و ادراک ایدر " معارف الهیه و مواهب صمداینه دن آنک قلبنه الله تعالینک تودیع بیوردیغی شی سبیله کورور و آکلار. و ادراک ایدر.

[والواصل تكفيه الإشارة، وغير الواصل لا يصل، لا بالتعليم ولا بالتفهيم ولا بالتقرير ولا بالعلم ولا بالعقل] "و واصله اشارت كافيدير و واصلك غيرى، نه تعليم نه تفهيم ايله نه تقرير ايله نه علم ايله نه عقل ايله واصل اولماز" يعنى واصلك غيرى اولان كيمسه عبارهُ صريح ايله آكلاماز. و ادراك آنك فهم سقيمك وياخود كريم اولان اللهه واصل اولماز. نه تعليم ايله نه تفهيم ايله نه ده آنك فهمنه تقرير ايله و نه ده لسان ايله تقرير ايله و نه ده اولنان توضيح ايتمك صورتيله علم ايله و نه ده عقل ايله آكلاماز. و بو معنالره واصل اولماز. [۱۱۵]

[إلا بخدمة شيخ فاضل وأستاذ حاذق وسالك ليهتدي بنوره ويسلك بهمتته ويصل به إلى مقصوده إنشاء الله تعالى] "بو معنالى آنجق بر شيخ واصلك و استاد حاذق خدمتى ايله آكلار طريقه سالك اولان كيمسه آنك نوريله هدايتلنير. و آنك همتيله سلوك ايدوب انشاالله تعالى آنك سببيله مقصودينه واصل اولور" يعنى بو حدث وجوده دائر اولان معنالى آنجق الله تعالى يه واصل اولان بر شيخك و تأديب نفوسده و سياست نفوسده ماهر اولان بر استاد حاذق خدمتى ايله آكلار. تحقيق اوزره نفسك عقباتنى قطع ايدينمش اولان سالك طريق كه حقيقت امردن جاهلدر. او استادك نور باطنى ايله هدايت بولور. و آنك رب البريهيه اولان همت قويه و جازيه سييله طريقت مرضيهيه سلوك ايدوب الله تعالىنك مراد عليه سييله و او استادك همتى سببيله مقام احساندن عبارت اولان مقصودينه واصل اولور.

[وَقَفْنَا اللَّهُ لَمَا يَجِبُ وَيَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَالْفِعْلِ وَالْعَمَلِ وَالنُّورِ وَالْهُدَى] "الله تعالى حضرتلرى قولندن و فعلندن و علمدن و نوردن و هدادن سوديكى و راضى اولديغى شيعى بزى موفق ايلسون" يعنى الله تعالى مسائل علميه كى قولندن و عبادات برينه و ماليه كى فعلدن و بزده فائدهسى اولان علمدن و طريق صوابى آچيق اوله رق كوسترن نوردن و "لب الالباب" [۱۱۶] اولان رسولنه اتباع ايله هدادن سوديكى و راضى اولديغى شيعى بزلى موفق ايلسون، دمكدر.

[إنه على كل شيء قدير وبالإجابة جدير وصلّى على سيدنا محمد وآله اجمعين] بو شرحك تأليفندن بيك ايكى يوز سكسان سه ن هجره سنك خالق ثقلينه مضاف اولان شهر رجبك يدنجى بازار ايرتسى كونى فراغت اولندى.

لسان عربى اوزره اولان بو شرحك ترجمهسى دخى بيك اوچيوز فرق بر سنه هجره سنه مصادف اولان محرم الحرامك دردنجى بازار كونى صباحى ختام بولدى. والحمد لله على ذلك. شرحك لسان تركى يه ترجمهسى آلتمش سنه صوكره واقع اولمش اولور

عبد جاني

احمد عونى